Раслыйм
МБМББУ "Катнаш төрдәге Балтач №1 балалар
бакчасы" мөдире __________ Г.Х.Хайруллина
2022 нче елның 31 августында № 90 приказы белән гамәлгә кертелде
2022 нче елның 29 августында № 1 педагогик киңәшмәдә кабул ителде

Зурлар төркеменең (5-6 яшьлекләр) "Туганнан алып мәктәпкәчә
төп белем бирү программасына (Н.Е.Веракса, Т.С. Комарова, Э.М.Дорофеева
редакциясендә), балалар бакчасының белем бирү программасына таянып
укыту - эш программасы

Тәрбиячеләр: Хадиева Ч.М.
(I кв.категория)
Әлмөхәмәтова Г.Р.
(I кв.категория)

2022 нче ел.

Эчтәлек

I. Максатчан бүлек	
1.1. Аңлатмалы язу	3
1.1.2. Программаны тормышка ашыру максаты һәм бурычлары	4
1.1.3. Программаны формалаштыру принциплары һәм юллары	4
1.1.4. 5-6 яшьлек балаларның шәхси һәм яшь үзенчәлекләре	5-7
1.2.Программманы үзләштерүнең планлаштырылган нәтиҗәләре	7-8
1.2.1.Программаны үзләштерүнең көтелгән белем бирү нәтиҗәләре	8-13
1.2.2.Мәктәпкәчә белем бирүне төгәлләү этабында максат ориентирлары	13-14
1.2.3. Педагогик диагностика	14-15
II. Эчтәлек бүлеге	
2.1. Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге	15
2.1.1 “Социаль-коммуникатив үсеш “ белем бирү өлкәсе	15-18
2.1.2 “Танып белү үсеш” белем бирү өлкәсе	19-25
2.1.3 “Сөйләм үсеше” белем бирү өлкәсе	25-27
2.1.4. “Сәнгати-эстетик үсеш” белем бирү өлкәсе	27-33
2.1.5. “Физик үсеш” белем бирү өлкәсе	33-34
2.2.Милли мәдәни төбәк чыганагы (ЭРС)	35-36
2.3. Программаны тормышка ашыруның ысуллары һәм юллары	37-38
2.4.Балалар бакчасының гаилә белән багланышлары	38-48
III. Оештыру бүлеге	
3.1. Зурлар төркемендә көндәлек режим	49
3.2.Зурлар төркемендә белем бирү эшчәнлеге челтәре	50-51
3.3 .Төркем турында белешмә	51-53
3.4. Хәрәкәтле режим һәм сәламәтлекне саклау планы.	54
3.5.Бәйрәмнәр һәм күңел ачу чаралары	54
3.6. Материаль-техник методик кулланма	55-56
3.7. Үстерешле предметлы тирәлекне оештыру үзенчәлекләре	57-58
Кушымта 1 Комплекслы тематик план (Проект)	59-159
Кушымта 2 Конструктив-модельле эшчәнлек планы	160-164
Кушымта 3 Кул хезмәте план	165-167
3.8. Кулланылган эдэбият	168

I. Максатчан бүлек

1.1. Аңлатмалы язу.

Бу программа “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына Федераль дәүләт белем бирү стандарты”на нигезләнеп, Н.Е.Веракса, Т.С.Комарова, Э.М.Дорофеева редакциясендәге ”Туганнан алып мәктәпкәчә” төп гомуми мәктәпкәчә яшьтә белем бирү программасына, балалар бакчасының еллык эш планына таянып төзелде.

Программаның төп *максаты* -мәктәпкәчә яшьтәге баланың тулы кыйммәтле яшәеше өчен уңай шартлар тудыру, шәхес культурасының нигезле җирлеген формалаштыру, шәхси һәм яшь үзенчәлекләренә яраклаштырып, физик һәм психик сыйфатларны төрле яклап үстерү, баланы хәзерге җәмгыятьтә яшәргә, мәктәптә укырга әзерләү, мәктәпкәчә яшьтәге баланың куркынычсыз яшәү рәвешен булдыру.

Бу максатлар бала эшчәнлегенең (уен, аралашу, хезмәт, танып-белү, иҗади, уку) төрле процессларында тормышка ашырыла.

Бурычлар:

1. Балаларның аң һәм физик үсешенең табигый процессына уен, аралашу, танып-белү, хезмәт, хәрәкәт, матур әдәбият уку, музыка- иҗат, ясау эшчәнлеге.
2. Белем өлкәләрен үзләштергәндә психологик һәм педагогик яктан ярдәм итү.
3. Режим моментларында, ирекле белем бирү , мөстәкыйль, ата-аналар белән эш вакытында зурлар-кечкенәләрнең бердәм (партнерлык) эшчәнлеген оештыру.

Программа куйган максатларга ирешүдә түбәндәгеләр беренче әһәмияткә ия:

- һәр баланың сәламәтлеге, эмоциональ иминлеге һәм үз вакытында төрле яклы үсеш алуы турында кайгырту;
- балаларны аралашучан, игелекле, кызыксынучан, инициативалы, мөстәкыйльлеккә һәм иҗатка омтылучан итеп үстерү максатыннан чыгып, төркемнәрдә кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек атмосферасы тудыру;
- балалар эшчәнлегенең төрле төрләрен киң куллану; укыту һәм тәрбия процессының нәтиҗәлелеген күтәрү максатыннан аларны интегральләштерү;
- тәрбия һәм белем бирү процессын иҗади оештыру;
- балаларның мөмкин булганча төрле эшчәнлекләрен файдалану; белем бирү процессын нәтиҗәлерәк итү максатында аларны берләштерү (интегральләштерү);
- мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре һәм гаилә шартларында бала тәрбиясенә якын килүгә юнәлеш бирү;
- гаиләнең балалар бакчасы төркемнәре һәм, гомумән, мәктәпкәчә учреждение тормышында катнашуын тәэмин итү;
- балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәп эшендә мәктәпкәчә яшьтәге балага кирәгеннән артык акыл һәм физик эш йөкләмәү максатыннан дәвамчанлыкны саклау;
- региональ якын килүне гамәлгә ашыру.

Эш программасы үз эченә баланың һәрьяклап үсүен, аларның яшь һәм шәхси мөмкинлекләрен исәпкә алып төзелгән 5 төрле үсеш юнәлешен ала: социаль – коммуникатив үсеш, танып белү үсеше, сөйләм үстерү, сәнгати үсеш, физик үсеш.

Программаны тормышка ашыру срогы - 1 ел (2021-2022 нче уку елы)

Төркемнең эшчәнлеге төп гомум белем бирү Программасының үтәлешенә юнәлгән һәм түбәндәге документларга нигезләнә:

- Федеральный Закон Российской Федерации «Об образовании в РФ» 29.12.2012 №273
- Приказ Минобрнауки РФ от 17 октября 2013 г. № 1155. «Об утверждении Федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования»
- Приказ Минобрнауки «Об утверждении Порядка разработки примерных основных образовательных программ, проведения их экспертизы и ведения реестра примерных основных образовательных программ» от 28 мая 2014 года, № 594
- Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 15 мая 2013 г. N 26 г. Москва «Об утверждении СанПиН 1.2.3685.21 от 28.01.2021г. «Санитарно эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации режима работы дошкольных образовательныхорганизаций»
- Федеральный Закон от 3 августа2018 №317-ФЗ «О внесении изменений в статьи 11 и 14 Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации»

1.1.2. Программаны тормышка ашыру максаты һәм бурычлары.

Программаның максаты: баланың мәктәпкәчә балачагын тулы канлы уздыру өчен уңай шартлар тудыру, шәхеснең база культурасы нигезләрен формалаштыру, яшь һәм индивидуаль үзенчәлекләрне исәпкә алып, психик һәм физик сыйфатларны һәрьяклап үстерү, хәзерге җәмгыятьтәге тормышка әзерләү, уку эшчәнлегенә алшартлар формалаштыру, мәктәпкәчә яшьтәге баланың тормыш иминлеген тәэмин итү.

Бурычлары:

-һәрбер баланың сәламәтлеге, эмоциональ иминлеге һәм үз вакытында төрле яктан үсеше турында кайгырту;

• төркемнәрдә барлык тәрбияләнүчеләргә карата аларны аралашучан, яхшы күңелле, кызыксынучан, инициативалы, мөстәкыйльлеккә һәм иҗатка омтылучан итеп үстерергә ярдәм итәрлек кешелекле һәм яхшы мөнәсәбәт булдыру;

• балалар эшчәнлегенең төрле төрләрен максималь файдалану, тәрбия- белем бирү процессының нәтиҗәлелеген арттыру максатларында аларны интеграцияләү;

• тәрбия-белем бирү процессын иҗади оештыру;

• белем бирү материалын куллануның вариативлыгы, һәрбер баланың кызыксынулары һәм сәләтләренә туры китереп иҗат эшен үстерергә мөмкинлек бирү;

• балалар иҗаты нәтиҗәләренә хөрмәт белән карау;

• мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе һәм гаилә шартларында балалар тәрбияләүгә бердәм якын килү;

• балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәп эшендә мәктәпкәчә яшьтәге балаларга белем бирү эчтәлегендә акыл һәм физик яктан көч килүләрне булдырмаучы, предметлы укыту басымы ясамауны тәэмин итүче дәвамчанлыкны үтәү.

1.1.3. Программаны формалаштыру принциплары һәм юллары

Программаны формалаштыруның юнәлеше һәм принциплары тулысынча Балтач муниципаль районы “Балтач №1 катнаш төрдәге балалар бакчасы” муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесенең эш планына туры килә.

Программада белем бирүнең бала шәхесен формалаштыруны тәэмин итүче һәм педагогны аның индивидуаль үзенчәлекләренә юнәлтүче үстерү функциясе беренче планга чыга, бу балачакның мәктәпкәчә чорының үзкыйммәтен тану турындагы хәзерге фәнни «Мәктәпкәчә тәрбия концепциясе»нә (авторлары В.В. Давыдов, В.А. Петровский һ.б.) туры килә. Программа балага карата гуманлылык һәм шәхес итеп карау мөнәсәбәтләрендә төзелгән һәм аның һәрьяклы үсешенә, рухи һәм гомумкешелек кыйммәтләрен, шулай ук сәләтләрен һәм интегратив сыйфатларын формалаштыруга юнәлтелгән.

• баланың үсешенә ирешүне максат итеп куйган үсешкә китерүче белем бирү принцибына туры килә;

• фәнни нигезләнгәнлек һәм гамәлдә кулланучанлык принципларын исәпкә ала (Программаның эчтәлеге яшь чорлары психологиясе һәм мәктәпкәчә педагогиканың төп нигезләмәләренә туры килә һәм, тәҗрибәләр күрсәткәнчә, массакүләм мәктәпкәчә белем бирү практикасында уңышлы гамәлгә ашырыла ала);

• тулылык, зарурлык һәм җитешлелек критерийларына туры килә (җитәрлек күләмдә «минимум» материал кулланганда, куйган максатлар һәм бурычларны хәл итәргә мөмкинлек биреп);

• мәктәпкәчә яшьтәге балаларга белем бирү процессының тәрбияви, үсеш һәм укыту максатлары һәм бурычлары бергәлеген тәэмин итә, аларны гамәлгә ашыру барышында мәктәпкәчә яшьтәге балалар үсешенең нигезен тәшкил итүче сыйфатлар формалаша;

• балаларның яшь мөмкинлекләренә һәм үзенчәлекләренә, белем бирү өлкәләренең үзенчәлегенә һәм мөмкинлекләренә туры китереп, белем бирү өлкәләренең интеграциясе принцибын исәпкә алып төзелә;

• белем бирү процессын коруның комплекслы-тематик принцибына нигезләнә;

• программалы белем бирү бурычларын өлкәннәр һәм балаларның уртак эшчәнлегендә һәм мәктәпкәчә яшьтәге балаларның мөстәкыйль эшчәнлегендә хәл итүне турыдан-туры белем бирү эшчәнлеге кысаларында гына түгел, мәктәпкәчә белем бирүнең үзенчәлегенә туры китереп, режим моментларын уздырган вакытта да күздә тота;

• белем бирү процессын балалар белән эшләүнең яшь үзенчәлекләренә туры килгән формаларын куллану аша оештыруны күздә тота. Мәктәпкәчә яшьтәге балалар белән эшләүнең төп формасы һәм алар эшчәнлегенең әйдәп баручы төре булып уен исәпләнә;

• төбәк үзенчәлекләренә бәйле рәвештә белем бирү процессын төрлеләндерүгә юл куя;

• мәктәпкәчә яшьтәге барлык төркемнәр арасында һәм балалар бакчасы белән мәктәп арасында дәвамчанлыкны саклауны исәпкә алып төзелә.

1.1.4. 5-6 яшьлек балаларның шәхси һәм яшь үзенчәлекләре

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Яшәешнең алтынчы елында балалар инде уен башланганчы ук рольләрне бүлә һәм рольгә карап үз-үзләрен тота беләләр. Уендагы үзара бәйләнешләр сөйләм белән бергә бара, эчтәлеге буенча да, интонация ягыннан да алынган рольгә туры килә. Балаларның реаль мөнәсәбәтләре вакытындагы сөйләм рольдәге сөйләмнән аерылып тора. Балалар социаль мөнәсәбәтләрне үзләштерә һәм өлкәннәрнең төрле эшчәнлек төрләрендә позицияләр бәйлелеген аңлый башлыйлар, кайбер рольләр аларны башкаларына караганда ныграк җәлеп итә. Рольләрне бүлгәндә рольдә үз-үзеңне тоту тәртибе субординациясе белән бәйле низаглар да туарга мөмкин. Уен тирәлеген оештыру, анда

мәгънәви «үзәк» һәм «периферия» аерылып чыгу күзәтелә. («Хастаханә» уенында андый үзәк — табиб кабинеты, «Чәчтарашханә» уенында — чәч кисү залы, ә көтеп утыру залы уен тирәлегенең перифериясе сыйфатында күренә.) Балаларның уеннардагы гамәлләре төрләнә.

Балаларның сурәтләү эшчәнлеге үсә. Бу **иң актив рәсем ясау яше.** Ел буена балалар ике меңгә якын рәсем ясарга сәләтле. Рәсемнәр эчтәлеге буенча төрледән төрле булырга мөмкин: бу балаларның тормыш тәэсирләрендә, хыялларындагы вакыйгалар да, фильмнарга һәм китапларга иллюстрацияләр дә. Гадәттә рәсемнәр төрле объектларның схематик сурәтләрен гәүдәләндерәләр, шулай да композиция чишелешенең оригинальлеге

белән аерылып торырга, статик һәм динамик мөнәсәбәтләрне чагылдырырга мөмкин. Рәсемнәр сюжетлы төсмер ала; зур булмаган яки, киресенчә, зур үзгәрешләр булган күп тапкырлар кабатланучы сюжетлар шактый еш очрый. Кешене сурәтләү детальләштерелгәнрәк һәм пропорциональрәк була бара. Рәсем буенча сурәтләнгән кешенең кайсы җенескә каравы һәм эмоциональ халәте турында хөкем йөртергә мөмкин.

Конструкцияләү бу эшчәнлек барышындагы шартларны анализлый белү белән сыйфатлана. Балалар агач конструкторның төрле детальләрен файдаланалар һәм атыйлар. Төзү детальләрен кул астындагы материалга бәйле рәвештә алыштырырга мөмкиннәр.

Үрнәкне өйрәнүнең гомумиләштерелгән ысулын үзләштерәләр. Балалар булачак корылманың төп өлешләрен аерырга сәләтле. Конструкцияләү эшчәнлеге схема нигезендә, уйлау һәм шартлар буенча тормышка ашырылырга мөмкин. Конструкцияләү уртак эшчәнлек барышында барлыкка килә. Балалар кәгазьдән, аны берничә мәртәбә бөкләп (ике, дүрт, алты бөгелеш); табигый материаллардан конструкцияләргә мөмкин. Алар конструкцияләүнең ике ысулын үзләштерә: 1) табигый материалдан — сәнгати образга (бала табигый материалны, аны төрле детальләр белән тулыландырып ,бөтенлекле образ дәрәҗәсенә җиткереп «төзеп бетерә»); 2) сәнгати образдан — табигый материалга (бала образны гәүдәләндерү өчен кирәкле табигый материал сайлап ала).

Төсне, форманы һәм зурлыкны; предметларның төзелешен аңга кабул итүнең камилләшүе дәвам итә; балаларның күзаллаулары системалаша. Алар төп төсләр һәм аларның төсмерләрен генә түгел, арадаш төс төсмерләрен; турыпочмаклыклар, оваллар, өчпочмакларның формаларын да атыйлар. Объектларның зурлыгын билгелиләр,

10 төрле предметны артуга яки кимүгә таба бер рәткә җиңел тезәләр.Әмма балалар, формалары һәм тирәлектәге урыннары ярашмаган очракта, объектларның тирәлектәге урынын анализлауда кыенлыклар кичерергә мөмкин. Бу ситуацияләрдә аңга кабул итүнең мәктәпкәчә яшьтәгеләр өчен,аеруча аларга бер үк вакытта берничә төрле һәм шуның белән бергә капма-каршы билгеләрне исәпкә алырга туры килсә, билгеле кыенлыклар тудыруы турында дәлилләр.

Мәктәпкәчә өлкән яшьтәгеләрдә образлы фикерләү үсеше дәвам итә. Балалар мәсьәләне күрсәтмә планда чишәргә генә түгел, объектны үзгәртеп коруны хәл итәргә, объектларның нинди эзлеклелектә үзара бәйләнешкә керүен күрсәтергә дә һ.б. сәләтле. Әмма моңа охшаш чишелешләр балалар адекват фикерләү чаралары кулланган очракта гына дөрес булып чыгачак.

Алар арасында күрсәтмә модельләштерү процессында барлыкка килә торган схемалаштырылган күзаллауларны; объектларга хас билгеләр системасы турында күзаллауларны чагылдыручы комплекслы күзаллауларны, шулай ук төрле объект һәм күренешләрнең үзгәреш стадияләрен чагылдырган күзаллауларны (үзгәреш цикллары турында): ел фасыллары, көн һәм төн алмашу,төрлечә тәэсир итү нәтиҗәсендә объектларның зураюы һәм кечерәюе турында күзаллауларны, үсеш турында күзаллауларны һ.б. аерып күрсәтергә мөмкин.

Моннан тыш, гомумиләштерүләр камилләшә бара, бу сүзле-логик фикерләүнең нигезе булып тора. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларда әле объектларны төркемләү хакында күзаллаулар булмый. Балалар объектларны үзгәрергә мөмкин булган билгеләре буенча төркемлиләр, шул ук вакытта төркемнәрне логик кушу һәм күбәйтү операцияләре формалаша башлый.Мәсәлән, мәктәпкәчә өлкән яшьтәгеләр объектларны төркемләгәндә ике билгене: төсне һәм форма (материал) һ.б. исәпкә алырга мөмкиннәр.
Илебез психологлары тикшеренүләре күрсәткәнчә, мәктәпкәчә өлкән яшьтәгеләр анализлана торган мөнәсәбәтләр аларның үз тәҗрибәсе чикләреннән чыкмаса, фикер йөртергә һәм дөрес аңлатмалар бирергә сәләтле. Хыял үсеше бу яшьтә балаларга шактый үзенчәлекле һәм үстерелешле вакыйгалар уйлап чыгарырга мөмкинлек бирә. Хыял бары аны активлаштыру буенча махсус эш алып барылган шартта гына актив үсеш алачак.
Игътибарның тотрыклылыгы, аны бүлә һәм башка нәрсәгә күчерә белү үсә. Бәйсез игътибардан тиешле игътибарга күчү күзәтелә.Сөйләм, шул исәптән аваз юнәлеше, камилләшү дәвам итә. Балалар чыжылдаучы, сызгырулы һәм сонор тартыкларны дөрес әйтә алалар. Фонематик ишетү, сюжетлы-рольле уеннар вакытында шигырь сөйләгәндә һәм көндәлек тормышта сөйләмнең интонацион тәэсирлелеге үсә бара. Сөйләмнең грамматик төзелеше камилләшә. Балалар гамәлдә барлык сүз төркемнәрен кулланалар, актив рәвештә сүзләр ясау белән шөгыльләнәләр. Лексика байый: синоним һәм антонимнар актив кулланыла.
Бәйләнешле сөйләм үсә. Балалар, картина буенча сөйләгәндә, төп вакыйга предметларга гына түгел, детальләргә дә игътибар бирәләр. Әлеге яшь казанышларына уен эшчәнлегендә рольләрне бүлү; уен тирәлеген структуралаштыру; югары нәтиҗәлелек белән аерылып торучы сурәтләү эшчәнлегенең алга таба үсеше; конструкцияләүдә үрнәкне өйрәнүнең гомумиләштерү ысулын куллану; бер формадагы предметларны сурәтләүнең гомумиләштерелгән ысулларын үзләштерү хас.
Бу яшьтә аңга кабул итү объектларның катлаулы формаларын анализлау белән билгеләнә; фикерләү үсеше фикерләү чараларын үзләштерү белән бергә бара (схемалаштырылган күзаллаулар, комплекслы күзаллаулар, үзгәрешләрнең цикллылыгы турында күзаллаулар); гомумиләштерү сәләте, сәбәпле фикерләү, хыял, бәйсез игътибар, сөйләм, «Мин» образы үсә бара.

1.2. Программаны үзләштерүнең планлаштырылган нәтиҗәләре

Мәктәпкәчә балачакның үзгәлеге (бала үсешенең сыгылмалылыгы, аның үсеш вариантларының төрлелеге, аның табигыйлеге һәм нәрсәгәдә булса бәйле булуы)мәктәпкәчә яшьтәге баладан конкрет белем бирү нәтиҗәләренә ирешүне таләп итәргә мөмкинлек бирми һәм мәгариф программасын үзләштерү нәтиҗәләрен максат ориентирлары рәве-шендә билгеләү зарурлыгын шарт итеп куя.
Мәктәпкәчә белем бирүнең ФДББСнда күрсәтелгән максат ориентирларын баланың ирешергә мөмкин булган казанышларының социаль-норматив сыйфатламалары буларак карарга кирәк. Бу — педагоглар һәм ата-аналар өчен өлкәннәрнең тәрбия эшчәнлегенең юнәлешен билгеләүче ориентир.
МББ ФДББСнда билгеләнгән максат ориентирлары Россия Федерациясенең бөтен мәгариф пространствосы өчен уртак булып тора.
Шулай итеп, «Туганнан алып мәктәпкәчә» программасы ориентирлары МББ ФДББСна һәм «Туганнан алып мәктәпкәчә» программасына аңлатма язуында билгеләнгән максатларга һәм бурычларга нигезләнә, аларның Стандартлар белән туры килгән өлеше МББ ФДББС текстлары буенча бирелә. «Туганнан алып мәктәпкәчә» программасында, Стандарттагы кебек үк,максат ориентирлары кече яшьтәге балалар

өчен (мәктәпкәчә яшькә күчү этабында) һәм мәктәпкәчә яшьтәге зурлар төркемендәге балалар өчен (мәктәпкәчә белем бирүне төгәлләү этабында) тәгаенләнә.

1.2.1. ПРОГРАММАНЫ ҮЗЛӘШТЕРҮНЕҢ КӨТЕЛГӘН БЕЛЕМ БИРУ НӘТИҖӘЛӘРЕ

МОТИВАЦИОН (ШӘХСИ) БЕЛЕМ БИРҮ НӘТИҖӘЛӘРЕ

Ел ахырына балаларның шәхси белем бирү нәтиҗәләрен формалашырга мөмкин:

• Беренче үзе турында (үз исемен һәм фамилиясен, яшен, җенесен, үз мәнфәгатьләрен — нәрсә ошый, ошамый, нәрсә яраталар һ. б.).
• Уңай бәя, үз-үзеңә, үз мөмкинлекләреңә ышаныч, балалар эшчәнлегендә инициатива һәм иҗат күрсәтә белү.
* Гаделлек омтылышы, кечкенәләр турында кайгыртырга, аларга ярдәм итәргә, зәгыйфьрәк, «яхшы» булырга теләүчеләрне якларга, якыннарының, балаларының кичерешләренә җавап бирергә кирәклеген аңлау.
• Үз гаиләңә карата хөрмәт һәм хис булу (ата-аналарның исемнәрен һәм әти-әниләренең исемнәрен белә, аларның кайда эшләүләрен, җәмгыять өчен ничек мөһим булуын, гаилә бәйрәмнәре турында, өйдә даими вазыйфаларын башкара).
• Үз һәм капма-каршы җенеснең яшьтәшләренә, башка мәдәният һәм милләт кешеләренә карата ихтирамлы мөнәсәбәт.
• Туган як турында күзаллаулар (үз туган шәһәре, кайбер истәлекле урыннары турында сөйли ала; яши торган урамны атый белү).
• Туган илгә мәхәббәт һәм кызыксыну, Россия Федерациясе (Россия) — бик күп милләтле ил, Мәскәү—Безнең Ватан башкаласы, дәүләт символлары — флаг, герб, гимн турында беренчел күзаллаулар.
• Россия тарихына кызыксыну һәм хөрмәт, ата-бабаларыбызның батырлыклары, Бөек Ватан сугышы, Җиңү көне турында күзаллаулар.
• Төп дәүләт бәйрәмнәренең асылы турында гап-гади күзаллаулар-Җиңү көне,Ватанны саклаучылар көне,8 Март.Космонавтика көне, Яңа ел.

Универсаль белем бирү нәтиҗәләре . “Танып-белү үсеше”. Ел ахырына балалар эшли белә:

• Танып-белү һәм кызыксынучанлык, тикшеренү эшчәнлеге, тәҗрибә, проект эшчәнлеге белән кызыксыну.
* Төрле мәгълүмат чыганакларыннан (кино, әдәбият, экскурсияләр һ.б.) файдалана белү.
* Яңа объект турында мәгълүматны тикшерү барышында ала белү.
• Предметларны аера белү . (төс, форма, зурлыгы, урнашу киңлегендә һ. б.)
* Куелган бурычны аңлау (нәрсә эшләргә кирәк), аның ирешү ысуллары (ничек эшләргә).
* Фикер йөртә белү һәм дөрес сәбәпле аңлатмалар бирү, анализлана торган мөнәсәбәтләр күрсәтмә тәҗрибәдән читкә чыкмый.
Яңа материалны үзләштерү,дәреслек, сүзлек белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү уку эшчәнлеген оештыра белү.
• Кешелеклелек, ярдәмчеллек, әйләнә-тирәдәгеләргә (өлкәннәргә һәм яшьтәшләргә) игътибарлы мөнәсәбәт, кайгыртучанлык күрсәтү, рәхмәт белән ярдәмгә һәм игътибар билгесенә мөнәсәбәт кебек сыйфатлар.
* Башка балалар белән дусларча хезмәттәшлек итә белү; бергәләп уйнарга, эшләргә, шөгыльләнергә; бер-береңә ярдәм итәргә, мөстәкыйль рәвештә кызыклы дәресләр табарга.
• Балалар бакчасының балалар-олылар берләшмәсенә берләшү хисе, коллективның файдалы әгъзасы булу теләге.
* Балалар бакчасында үткәрелә торган чараларда актив катнашырга теләк (спектакльләр, спорт бәйрәмнәре, балалар эшләре күргәзмәләрен әзерләү).
Ел ахырына балалар эшли белә:

• Балалар бакчасында, өйдә, урамда үз-үзеңне тоту күнекмәләрен күрсәтү; көндәлек тормышта өлкәннәр тарафыннан искәртелмичә, «әдәпле» сүзләрдән файдалана белү.
* Мөстәкыйль рәвештә үзе өчен кызыклы шөгыль табарга.
* Мөстәкыйль рәвештә яки өлкәннәр ярдәмендә үз эшләрен һәм яшьтәшләренең гамәлләрен дөрес бәяләргә.
Яңа материалны үзләштерү .Дәреслек, сүзлек белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү уку эшчәнлеген оештыра белү.
Белем бирү өлкәсендә белем бирү нәтиҗәләре: социаль-коммуникатив һәм уен эшчәнлеген үстерү. Ел ахырына балалар эшли белә:
• Партнерлар белән нәрсә уйнарга, кем уйнарга; уен кагыйдәләренә буйсынырга, уен эчтәлеген уйнаучы балалар санына карап киңәйтергә, уен кагыйдәләрен яшьтәшләренә аңлатырга.
* Эчтәлеге буенча да, интонацион алынган роль буенча да тиешле сөйләм белән уен бәйләнешен алып бару. Бәхәсле мәсьәләләрне хәл итү һәм уенда конфликтларны сөйләм ярдәмендә җайга салу: инандыру, исбатлау, аңлату.
*Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү күнекмәләре.
• Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү күнекмәләренә ия булу: мөстәкыйль киенергә һәм киенергә, юеш әйберләрне киптерергә, аяк киемен карарга, шкафта тәртип сакларга; ашханә җиһазларыннан (кашык, пычак, чәнечке)дөрес файдаланырга.
* Мөстәкыйль рәвештә таратма материалларны тарату. Хезмәткә тарту.
* Ашханә буенча кизү торучы вазыйфаларын җаваплы башкару, өстәлне дөрес итеп сервировкалау.
* Балалар бакчасы территориясендә һәм төркемдә тәртип саклауда катнашу.
• Кулдан килгәнчә эш йөкләмәләрен үтәү, үз хезмәтеңнең әһәмиятен аңлап, йөкләмәләргә җаваплы карау, башланган эшне ахырына кадәр җиткерә белү.
* Уртак хезмәт эшчәнлегендә катнашу, төрле хезмәт төрләрен башкарганда һәм иҗат белән шөгыльләнүдә инициатива күрсәтү.
* Үз хезмәтең нәтиҗәләренә, яшьтәшләрнең хезмәт һәм иҗат нәтиҗәләренә карата хөрмәт һәм сакчыл мөнәсәбәт күрсәтү;
Куркынычсызлык нигезләрен формалаштыру. Ел ахырына балалар эшли белә:
• Балалар бакчасында үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен үтәргә.
* Урамда һәм транспортта үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен, гади юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәү.
• Махсус транспорт төрләрен («ашыгыч ярдәм», «янгын сүндерү», «полиция») аерырга һәм атарга, аларның билгеләнешен аңлатырга.
* Светофор сигналларының әһәмиятен аңларга. «Җәяүлеләр кичү юлы», «балалар», «трамвай тукталышы», «автобус тукталышы», «җир асты җәяүлеләр кичүе», «беренче медицина ярдәме пункты» юл билгеләрен белергә һәм атарга кирәк.
• Машиналар йөрү өлешен, тротуарны, җир асты җәяүлеләр кичүен, «зебра»җәяүлеләр кичүен аерырга.
•Табигатьтә үз-үзеңне тотуның гади кагыйдәләрен (үсемлекләр һәм хайваннар белән куркынычсыз хезмәттәшлек итү, әйләнә-тирәлеккә сак караш ысуллары)үтәргә.
Белем бирү өлкәсе “Танып-белү үсеше” Элементар математик күзаллаулар формалаштыру. Ел ахырына балалар эшли белә:
• 10 эчендә саный белергә тиеш.
* Санлы һәм тәртипле санлылардан дөрес файдалану (10 эчендә), түбәндәге сорауларга җавап бирергә: «Күпме?» , " Исәп буенча?».
* Предметларның тигез булмаган төркемнәрен ике ысул белән тигезләргә (берәмлекне бетерү һәм өстәү).

• Күз белән (озынлыгы, киңлеге, биеклеге, калынлыгы буенча) чагыштыру; кушымтаның төгәллеген тикшерү; * төрле зурлыктагы предметларны (7-10 кадәр) яше, озынлыгы, киңлеге, биеклеге, калынлыгы тәртибендә урнаштыру.
• Таныш геометрик фигураларның кайбер характерлы үзенчәлекләрен белү (почмаклар, яклар саны; тигезлек, якларның тигезсезлеге).
* Тәүлек тәшенчәсен :иртә, көн, кич, төн;
• Атна көннәрен атарга.
* Әйләнә-тирә мохиттә ориентлашу, пространство мөнәсәбәтләренең мәгънәсен аңлау (өскә-аска, алда-арттан, сулдан — уңнан, арада, янәшәдә, якында һ.б.)
• Төрле вакыйгаларны чишә белү: нәрсә иде элек (башта), соңрак (аннары), нинди көн бүген, нинди иде кичә, нинди булачак иртәгә.
“Конструктив-модельләү эшчәнлеге”. Ел ахырына балалар эшли белә:
• Үз ниятең буенча конструкцияләргә.
* Төзелеш үрнәген анализлау.
* Үз төзелешеңне булдыру этапларын планлаштыру, конструктив карарлар табу.
* Рәсем, схема буенча төзелмәләрне булдыру.
• Коллектив белән эшләргә.
Предметлы дөнья белән танышу. **Ел ахырына балалар эшли белә:**
* Предметлар әзерләнгән кайбер материалларны мөстәкыйль билгеләү, предметларның үзлекләрен һәм сыйфатын: өслекнең температурасын, ныклыгын, йомшаклыгын, ныклыгын, ялтыравыгын, шалтыратучанлыгын тасвирлау.
* Билгеләнеше, төсе, формасы, материалы буенча предметларны классификацияләргә һәм чагыштырырга.
• Транспорт төрләрен атарга һәм аера белергә.
• Көнкүрештә кеше хезмәтен җиңеләйтә торган кайбер заманча фәннәрне атарга; элек булмаган предметларны (телефон, телевизор) яки башка предметларны (Сабан — трактор) мисал итеп китерергә.
Табигать дөньясы белән танышу. Ел ахырына балалар мөмкин:
* Тере һәм тере табигатьнең үзара бәйләнеше, табигый күренешләрнең җирдә тормышка йогынтысы турында күзаллау булырга.
• Ел фасылларын атарга, аларның үзенчәлекләрен билгеләп үтәргә, сәбәпле бәйләнешләрне урнаштырырга (сезонлы эшләр — үсемлекләр — кешеләр хезмәте).
• Хайваннардагы һәм үсемлекләрдәге сезонлы үзгәрешләр (мисалында кайбер хайваннар һәм үсемлекләр).
• Җир планетасының климат һәм табигый күптөрлелеге турында беренчел күзаллауларга ия булу, җир картасына һәм глобусына кызыксыну күрсәтү, аларда кайбер объектларны күрсәтү.
• Үсемлекләрнең кеше һәм хайваннар өчен файдасы турында күзаллауларга ия булу (кайбер үсемлекләр мисалында).
Хайваннар дөньясының классификациясе турында беренчел күзаллауларга ия була, имезүче хайваннар, кошлар, балыклар, бөҗәкләр, җир-су хайваннары.
• Йорт хайваннарының төрлелеге турында күзаллау, яшәү төбәгенә карап, аларның файдасы турында белү, кайбер "кыргый" хайваннарны " атый белү.

• Ерткыч җәнлекләр һәм кошлар турында күзаллау, аларның кайбер вәкилләрен атау, төрле климат зоналарының кайбер типик вәкилләрен атый белү.
• Кешеләр гамәлләре һәм әйләнә-тирә табигатьнең торышы (иминлеге) арасындагы элементар сәбәп-тикшеренү бәйләнешләрен билгеләргә, табигатькә сакчыл караш кирәклеген аңларга.
• Кеше, хайваннар, үсемлекләр өчен Кояш, Һава һәм су әһәмияте турында күзаллаулар булу.
Социаль дөнья белән танышу. Ел ахырына балалар белергә тиеш:
• Уку йортлары (балалар бакчасы, мәктәп, көллият, югары уку йорты).
• Кеше эшчәнлеге (фән, сәнгать, җитештерү, авыл хуҗалыгы), алар белән бәйле һөнәрләр турында күзаллауларга ия булу.
• Кешелек тарихы, безнең ата-бабаларыбызның ничек яшәве турында кайбер күзаллаулар бар.
• Дөнья халыкларының күптөрлелеге, милләтләр турында беренчел күзаллаулар булдыру.
• Рәсәйнең кайбер халыкларының мәдәни-тарихи үзенчәлекләре һәм традицияләре турында күзаллаулар булу.
“Сөйләм үсеше” белем өлкәсе буенча ел ахырына балалар белергә тиеш:
• Сүзне аралашу өчен төп чара буларак куллану, шул ук вакытта сүз балаларның реаль мөнәсәбәтләрен алып баручы сүз рольле сөйләменнән аерылып тора.
Яңа материалны үзләштерү . Дәреслек, сүзлек белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү уку эшчәнлеген оештыра белү.
* Берничә кушымталы сүзгә алыштырырга; сүзне башка сүзләр белән алмаштырырга.
• Педагог һәм башка балалар белән төрле хис-кичерешләрен уртаклашырга, алынган мәгълүмат чыганагына сылтама ясарга (телетапшыру, якын кешенең хикәясе, күргәзмә, балалар спектакле һ.б.).
* Бирелгән темага мөстәкыйль рәвештә әкият уйлап табу.
• Шактый бай сүзлек запасы.
* Әңгәмәдә катнашу, үз фикереңне әйтү.
* Бәйле, эзлекле һәм сәнгатьлг сөйләү.(зур булмаган әкиятләр, хикәяләр).
Матур әдәбиятка тарту. **Ел ахырына балалар белергә тиеш:**
Яңа материалны үзләштерү .Дәреслек, сүзлек белән эш итә белү, танып белү активлыгын үстерү уку эшчәнлеген оештыра белү.
• Кечкенә шигырь.
* Шигырьләр(2-3) (кайчагында искәртергә кирәк, балага беренче юллар), санамышлар(2-3), табышмаклар(2-3).
* Әсәр Жанры дип атарга.
• Кечкенә генә әкиятләрне драматлаштырырга, шигырьләр роле буенча укырга.
• Яраткан балалар язучысын, яраткан әкиятләрен һәм хикәяләрен атарга.
Белем өлкәсе сәнгати-эстетик үсеш, сәнгатькә тарту. Ел ахырына балалар белергә тиеш:
• Рәсем сәнгате әсәрләрен (рәсем, китап графикасы, халык декоратив сәнгать, скульптура) аера.
* Сәнгатьнең төрле төрләрендә (форма, төс, колорит, композиция) сәнгать чаралары бүлеп бирү. Сынлы сәнгать эшчәнлеге. Ел ахырына балалар рәсем ясарга мөмкин:

* Предметлар сурәтләрен (натурадан, күзаллаудан); сюжет сурәтләре.
* Халык декоратив-гамәли сәнгать мотивлары буенча бизәкләр башкару.
• Төрле формалардан файдаланып әвәләү.Әвәләү алымнары һәм ысуллары.
• Зур булмаган сюжет композицияләр булдырырга.
• Халык уенчыклары мотивлары буенча сурәтләр булдыру.
Кисеп-ябыштыру:
* Башка материалларны (тукымаларны, яфракларны һ.б.) кулланып, предметларны сурәтләргә һәм катлаулы булмаган сюжет композицияләре ясарга.
Музыка эшчәнлеге. **Ел ахырына балалар белергә тиеш:**
* Музыкаль әсәрләр жанрларын (марш, бию, җыр); музыка уен кораллары (фортепиано, скрипка) аеру.
• Югары һәм түбән тавышлары аера белергә.
• Көйсез җырлау, салмак кына, җиңел тавыш белән; сүзләрне әйтү, җырны вакытында башлау һәм тәмамлау; музыка инструменты белән бергә җырлау.
* Бию хәрәкәтләрен башкару (сикерүдә аякларны чиратлап алга ыргыту, бер адым алга һәм түгәрәктә бару).
• Җырлар, әйлән-бәйлән эчтәлеген мөстәкыйль рәвештә сәхнәләштерергә; башка балаларга охшамыйча эш итәргә.
* Спектакльне караганнан соң актерларның уенын бәяләргә (ошамый, ошамый), сәнгатьле сәнгать чаралары һәм куелышның сәнгатьчә бизәлеше элементлары кулланыла.
• Иҗат тәҗрибәсендә балалар бакчасында спектакльләрдә уйналган берничә рольгә ия булу.
* Төрле материаллардан (атрибутлар, кул астындагы материаллардан, кул астындагы әйберләрдән) файдаланып, үз спектакленне рәсмиләштерергә.
Белем өлкәсе. “Физик үсеш”Сәламәт яшәү рәвеше турында башлангыч күзаллаулар формалаштыру. Ел ахырына кадәр балаларда формалашырга мөмкин:
* Чисталык күнекмәләре (тәртип үз киемдә тәртипсезлекне күрә, өлкәннәрнең бераз гына ярдәме белән киемен тәртипли белә).
* Шәхси гигиена күнекмәләре (мөстәкыйль рәвештә тешләрне чистарта, ашар алдыннан куллар юа; ютәл һәм төчкерү вакытында авызын һәм борынын яулык белән каплый).
* Чыныгу, иртәнге зарядка, физик күнегүләрнең файдасы турында күзаллаулар.
Йөрү һәм йөгерүне җиңел, ритмлы, гәүдә төзлеген, юнәлешне һәм темпны саклап эшләү.
* Гимнастик стенага темпны үзгәртеп менү (биеклеге 2,5 метр).
* Йомшак өслеккә сикерү (биеклеге 20 см), билгеләнгән урынга сикерү (30 см биеклектән), урыннан озынлыкка сикерү (80 см дан да ким түгел), йөгереп килеп озынлыкка сикерү (100 см дан да ким түгел), биеклеккә йөгереп килеп (40 см дан да ким түгел), кыска һәм озын сикергечтән сикерү.
* Уң һәм сул кул белән предметны ыргыту (5-9 м.), вертикаль һәм горизонталь ноктага (3-4 м ераклыктан), тупны өскә ыргыту, җиргә бәрү һәм аны бер кул тотып алу, бер урында туп сикертү (кимендә 10 тапкыр),йөрү вакытында туп сикертү(6 м ераклык).

* Колоннага өчәр, дүртәр тезелә белү,колоннада һәм шеренгада тигезләнә белү, колоннада уңга, сулга, борылышлар эшли белү.
* Чаңгыда шуа белү (2 км.)
* Самокатта йөрү.
* Спорт уеннары элементлары белән күнегүләрдә катнашу: бадминтон, футбол, хоккей.
* Йөзү (ирекле).
* Хәрәкәтчән һәм физик уеннарда катнашу.
* Ярыш элементлары белән уеннарда, уен-эстафеталарда катнашу.
* Шөгыльләрдән тыш (буш вакытта) физкультура җиһазларыннан файдалану.

1.2.2. Мәктәпкәчә белем бирүне төгәлләү этабында максат ориентирлары

• Бала төп мәдәни чараларны, эшчәнлек ысулларын үзләштерә, эшчәнлекнең төрле төрләрендә — уенда, аралашуда, танып белү-тикшеренү эшчәнлегендә, конструкцияләүдә һ.б да инициатива һәм мөстәкыйльлек күрсәтә;үзенә шөгыль төрен, уртак эшчәнлек буенча катнашучыларны сайлап алырга сәләтле.

• Бала дөньяга, хезмәтнең төрле төрләренә, башка кешеләргә һәм үз-үзенә карата уңай мөнәсәбәткә ия, аңа үзенең урынын белү хас; яшьтәшләре һәм зурлар белән актив аралаша, уртак уеннарда катнаша.

• Килешүләргә, башкаларның ихтыяҗлары һәм хисләре белән исәпләшергә, аларның уңышсызлыкларын бүлешергә һәм уңышларына сөенергә сәләтле, үз хисләрен, шул исәптән үзенә ышаныч хисен дөрес белдерә,каршылыкларны чишәргә тырыша. Төрле мәсьәләләр буенча үз позициясен аңлатырга һәм якларга сәләтле.

• Уртак эшчәнлектә хезмәттәшлеккә һәм лидерлык, һәм башкару функцияләрен дә үтәргә сәләтле.

• Барлык кешеләрнең дә, социаль чыгышлары, нинди этник төркемгә керүләренә, дини һәм башка инануларына, физик һәм психик үзенчәлекләренә карамастан, тигез икәнен аңлый.

• Башка кешеләргә карата эмпатиягә ия, мохтаҗларга ярдәмгә килергә әзер тора.

• Башкаларны тыңлый белә һәм башкаларның да үзен аңлауларына омтыла.

• Баланың хыялга бирелүе үсешкә ирешкән, ул эшчәнлекнең төрле төрләрендә, һәм барыннан да элек уенда, гамәлгә ашырыла; уенның төрле формаларын һәм төрләрен уйный белә, шартлы һәм чынбарлыктагы хәлләрне аера ала; төрле кагыйдәләрне һәм социаль нормаларны үтәргә сәләтле. Килеп туган төрле хәлләрне тотып ала һәм аларны дөрес бәяли белә.

• Бала сөйләм теленә шактый оста, үзенең уйларын һәм теләкләрен белдерә, сөйләмне үзенең уйларын, хисләрен һәм теләкләрен аңлату өчен, аралашу вакытында сөйләм тезмәләре төзү, сүзләрдә авазларны аерып карау өчен куллана ала, балада грамоталылыкның алшартлары формалаша.

• Балада эре һәм вак моторика үскән; ул хәрәкәтчән, түзем, төп хәрәкәтләрне ясый белә, үз хәрәкәтләрен тикшерә һәм алар белән идарә итә ала.

• Бала ихтыяр көчен җыярга сәләтле, эшчәнлекнең төрле төрләре вакытында социаль тәртип нормаларын һәм кагыйдәләрен үти ала, өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән мөнәсәбәтләрдә иминлекне саклау тәртибе кагыйдәләрен һәм шәхси гигиена күнекмәләрен үти ала.

• Башланган эш өчен җаваплылык сизә.
• Кызыксынучанлык күрсәтә, өлкәннәргә һәм яшьтәшләренә сораулар бирә, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләре белән кызыксына, табигать күренешләренә һәм кешеләр кылган гамәлләргә карата мөстәкыйль рәвештә аңлатмалар табарга тырыша;күзәтергә, экспериментлар ясарга һәвәс. Үзе турында, табигый һәм үзе яшәгән социаль дөнья турында башлангыч белемнәргә ия, балалар әдәбияты әсәрләре белән таныш, тере табигать, табигать белеме, математика, тарих һ.б. өлкәләр буенча элементар күзаллаулары бар; эшчәнлекнең төрле төрләре буенча, үзенең белем һәм күнекмәләренә таянып, карарлар кабул итүгә сәләтле.
• Яңалыкны кабул итәргә әзер, ягъни белем алуга, алга таба мәктәптә, институтта укуга карата уңай мотивациягә омтылыш күрсәтә.
• Тормышка (аның төрле формаларында) хөрмәт белән карый һәм әйләнә-тирә мохит турында кайгырта.
• Әйләнә-тирә дөньяның матурлыгына, халык сәнгате һәм профессиональ сәнгать әсәрләренә (музыкага, биюгә, театраль эшчәнлеккә, рәссамлык эшчәнлегенә һ.б.ш.) эмоциональ бәя бирә.
• Патриотик хисләр кичерә, үз иле, аның казанышлары белән горурлана,аның географик төрлелеге, күпмилләтлелеге, иң мөһим тарихи вакыйгалары хакында күзаллаулары бар.
• Үзе, гаилә, традицион гендер юнәлешләрен дә эченә алган традицион гаилә кыйммәтләре хакында беренчел күзаллауларга ия, үз җенесенә һәм капма-каршы җенескә карата ихтирамлы.
• Гомуми кабул ителгән элементар нормаларны үти, «нәрсә яхшы, нәрсә начар» булуы турында беренчел күзаллауларга ия, яхшы гамәлләр кылырга омтыла; өлкәннәрне хөрмәт итә һәм кечкенәләр турында кайгырта.
• Сәламәт яшәү рәвеше турында башлангыч күзаллауларга ия. Сәламәт яшәү рәвешен кыйммәт буларак кабул итә.

1.2.3. Педагогик диагностика

«Туганнан алып мәктәпкәчә» программасын гамәлгә ашыру балаларның индивидуаль үсешен бәяләүне күздә тота. Мондый бәяләү педагогик хезмәткәр тарафыннан педагогик диагностика (мәктәпкәчә яшьтәге балаларның индивидуаль үсешенә педагогик гамәлләрнең нәтиҗәлелеген бәяләү белән бәйле һәм аларны алга таба планлаштыруның нигезендә ятучы бәя бирү) кысаларында уздырыла.

Педагогик диагностика балаларның гадәти һәм махсус оештырылган эшчәнлектә активлыгын күзәтү барышында үткәрелә. Педагогик диагностика өчен инструментарий — балалар үсешен күзәтү карталары, алар һәрбер баланың индивидуаль динамикасын һәм үсеш перспективаларын түбәндәгеләр барышында билгеләргә мөмкинлек бирә:
• яшьтәшләре һәм өлкәннәр белән аралашулар (контакт урнаштыру һәм аны дәвам итү, уртак карарлар кабул итү, каршылыкларны хәл итү, лидерлык һ.б. ысуллары ничек үзгәрә);
• уен эшчәнлеге;
• танып белү эшчәнлеге (балаларның сәләтләре, танып белү активлыгы үсеше ничек бара);
• проект эшчәнлеге (балаларның инициативалылыгы, җаваплылыгы һәм автономиясе үсеше ничек бара, үз эшчәнлеген планлаштыру һәм оештыру күнекмәсе ничек үсә);
• сәнгати эшчәнлек;
• физик эшчәнлек.

Педагогик диагностика нәтиҗәләре фәкать түбәндәге белем бирү бурычларын хәл итү өчен кулланыла ала:
1) белем бирүне индивидуальләштерү (шул исәптән балага булышлык күрсәтү, аның белем бирү траекториясен булдыру яисә аның үсеш үзенчәлекләренә профессиональ төзәтмә кертү);
2) балалар төркеме белән эшне оптимальләштерү.

Белем бирү эшчәнлеге барышында балаларның индивидуаль динамикасын бәяләү һәм үз гамәлләренә төзәтмә кертү өчен педагоглар диагностик ситуацияләр булдырырга тиеш.

II. Эчтәлек бүлеге.

2.1. Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге.

2–7 яшьлек балалар белән психологик-педагогик эш эчтәлеге «Социаль-коммуникатив үсеш», «Танып белү үсеше», «Сөйләм үсеше», «Сәнгати-эстетик үсеш», «Физик үсеш» белем бирү өлкәләре буенча бирелә. Эшнең эчтәлеге мәктәпкәчә яшьтәге балаларның, аларның яшь һәм индивидуаль үзенчәлекләрен искә алып, төрле яклап үсешенә юнәлтелгән. Балаларның физик, интеллектуаль һәм шәхси сыйфатларын формалаштыру буенча психологик-педагогик эш бурычлары белем бирүнең һәрбер өлкәсенең үзгәлеген чагылдыра торган бурычлар белән, мәҗбүри психологик тәэмин итүбелән беррәттән, барлык белем бирү өлкәләрен үзләштерү барышында интеграцияле хәл ителә. Бу очракта программаның мәгариф бурычларын хәл итү турыдан-туры белем бирү эшчәнлеге кысаларында гына түгел, режимлы моментлар барышында да — өлкәннәр һәм балаларның уртак эшчәнлегендә дә, мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең мөстәкыйль эшчәнлегендә дә карала.

2.1.1.«СОЦИАЛЬ-КОММУНИКАТИВ ҮСЕШ» белем бирү өлкәсе

«Социаль-коммуникатив үсеш, әхлакый һәм рухи кыйммәтләрне кертеп, җәмгыятьтә кабул ителгән нормаларны һәм кыйммәтләрне үзләштерүгә; баланың өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашуын һәм үзара бәйләнешен үстерүгә; мөстәкыйльлеген, максатчанлыгын һәм үз гамәлләрен үзе җайга салуын булдыруга; социаль һәм эмоциональ интел-лектны, киң күңеллелекне, хәлгә керә белүне үстерүгә, яшьтәшләре белән уртак эшчәнлеккә әзерлек формалаштыруга, оешмадагы балалар һәм өлкәннәр бергәлеге һәм үз гаиләләренеке булу хисен һәм аларга ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләүгә; хезмәтнең һәм иҗатның төрле төрләренә уңай караш формалаштыруга;көнкүрештә, социумда, табигатьтә үз-үзеңне имин тоту нигезләрен булдыруга юнәлтелгән».

Төп максатлар һәм бурычлар:

1. Социальләштерү, аралаша белү сыйфатларын үстерү, әхлак тәрбиясе.
2. Бала гаиләдә һәм берләшмәдә
3. Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү, мөстәкыйльлек, хезмәт тәрбиясе.
4. Куркынычсызлык нигезләрен формалаштыру.

5-6 яшьлек балаларның социальләштерү, аралаша белү сыйфатларын үстерү, әхлак тәрбиясе бирү.

Балаларда яшьтәшләре даирәсендә үз-үзләрен тоту тәҗрибәсе формалаштыру, аларда яшьтәшләренә карата ярату (симпатия) хисләре тәрбияләү. Яшьтәшләр белән дустанә мөнәсәбәтләр тәҗрибәсе тупланугa булышу, киң күңеллелек тәрбияләү (балаларның игътибарын иптәшенә карата кайгыртучанлык күрсәткән балага юнәлтү, кызгану, хәлгә керә белүне хуплау).

Дорфалыкка, комсызлыкка карата тискәре мөнәсәбәт тәрбияләү; ызгышмыйча уйнау, бер-берең ярдәм итү һәм уңышлар, матур уенчыклар булуга бергәләп шатлана белү сыйфатын үстерү.

Әдәпле мөгаләмәнең элементар күнекмәләрен тәрбияләү: сәламләү,саубуллашу, үтенеч белән тыныч кына, «рәхмәт» һәм «рәхим итегез» сүзләрен кулланып мөрәҗәгать итү. Бүлмәдә һәм урамда үз-үзеңне тыныч тоту сәләтен формалаштыру: шауламау, йөгереп йөрмәү, өлкән кеше кушканны үтәү.

Ата-анага һәм якын кешеләргә карата игътибарлы мөнәсәбәт һәм мәхәббәт тәрбияләү. Балаларны өлкән кешенең сүзен бүлдермәскә өйрәтү, өлкән кеше мәшгуль булганда көтеп тора белү сыйфатын формалаштыру.

Бала гаиләдә һәм берләшмәдә

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

"Мин" образы. Баланың үсү белән бәйле позициясе үзгәрү (кечкенәләр өчен җаваплылык, зурларга, шул исәптән өлкән яшьтәгеләргә карата ихтирам һәм аларга ярдәм итү һ.б.) турындагы күзаллауларын киңәйтү. Символик һәм образлы чаралар аша баланың үзе турында үткән, хәзерге һәм киләчәк чорларга карата күзаллауларын тирәнәйтү.Традицион гендер күзаллауларын киңәйтү. Үз җенесеннән һәм капма-каршы җенестән булган яшьтәшләренә карата ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү.

Гаилә. Баланың гаилә һәм аның тарихы турындагы күзаллауларын тирәнәйтү. Гаилә тарихына таянып иң гади шәҗәрә төзергә өйрәтү. Әти-әнисенең кайда эшләүләре, алар хезмәтенең җәмгыять өчен мөһим булуы турындагы күзаллауларны тирәнәйтү.Балаларның төрле гаилә бәйрәмнәрен әзерләүдә булдыра алган кадәр катнашуын хуплау. Өйдәге көндәлек даими бурычларны башкарырга өйрәтү.

Балалар бакчасы. Якын тирәлеккә: балалар бакчасына, балалар яшәгән өйгә, балалар бакчасы участогына һәм башкаларга карата кызыксыну формалаштыруны дәвам итү. Төрле бүлмәләрнең үзенчәлекле бизәлешенә игътибарны юнәлтү.Бүлмәләр бизәлешендәге үзгәрешләрне күрә белү сәләтен үстерү, шул үзгәрешләрнең сәбәпләрен аңлатырга һәм күреп алынган үзгәрешләр буенча бизәлешнең мөмкин булган вариантлары хакында үз тәкъдимнәрен кертү турындагы фикер белдерергә өйрәтү. Балаларны әйләнә-тирәне бәяләүгә этәрү.

Төркемдә чисталык һәм тәртип саклау, төркем бүлмәсен сәнгать әсәрләре, рәсемнәр белән бизәү омтылышы уяту. Төркем бүлмәсен, залны бәйрәмнәр уздыру өчен бизәүгә җәлеп итү. Балалар тарафыннан ясалган эшләнмәләрне, рәсемнәрне, аппликацияләрне (кошлар, күбәләкләр, кар бөртекләре, яфраклы ботаклар һ.б.) куллану теләге уяту.

Баланың үзе турында коллектив әгъзасы сыйфатында күзаллауларын киңәйтү, уртак проект эшчәнлегендә катнашу, башка яшь төркемнәрендәге балалар белән бергә эш итү, булдыра алганча мәктәпкәчә учреждение тормышында катнашу аша аның актив тормыш позициясен формалаштыру. Балалар бакчасында уздырылучы чараларга (спектакльләр, спорт бәйрәмнәре һәм күңел ачулар, балалар эшләре күргәзмәләрен әзерләү һ.б.), шул исәптән, әти-әниләре белән бергә, тарту.

Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү, мөстәкыйльлек,хезмәт тәрбиясе

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Культура-гигиена күнекмәләре. Балаларда тәннең чисталыгын, киемнең,чәчнең пөх-тәлеген карау; мөстәкыйль рәвештә тешләрне чистарту, юыну,кирәклектән чыгып куллар-ны юу, тырнакларның чисталыгын карау; йөткергәндә һәм төчкергәндә авызны һәм борынны кульяулык белән каплау гадәтен формалаштыру.Үзенең тышкы кыяфәтендәге җитешсезлекне күреп ала белергә өйрәтү һәм мөстәкыйль рәвештә тәртипкә китерү кү-некмәләрен ныгыту.

Ашау культурасын: өстәл приборларыннан (чәнечке, пычак) дөрес файдалану; өстәл янында дөрес утырып, пөхтә, тавышланмыйча ашау; үтенеч белән мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү күнекмәләрен камилләштерү.

Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү. Тиз, җыйнак киенү һәм чишенү, үз шкафында тәртип саклау (өс киемен билгеле урынга төреп кую), урын-җирне пөхтә итеп җыештыру күнекмәләрен ныгыту.

Материалларны һәм әсбапларны дәрескә мөстәкыйль рәвештә һәм үз вакытында әзерли белергә, тәрбияче тарафыннан дәрес уздыру өчен әзерләнгән материалларны мөстәкыйль рәвештә урнаштырырга, аларны җыеп куярга, пумалаларны һәм буяу савытларын, палитраны юарга, өстәлләрне сөртергә өйрәтү.

Иҗтимагый-файдалы хезмәт. Балаларда хезмәткә карата уңай мөнәсәбәт, хәлдән килерлек хезмәт йөкләмәләрен башкару теләге тәрбияләү. Балаларга аларның хезмәтенең мөһимлеген аңлату.

Уртак хезмәт эшчәнлегендә катнашу теләге тәрбияләү. Хезмәтнең төрле төрләрендә кирәкле сәләтләр һәм күнекмәләр формалаштыру. Мөстәкыйльлек һәм җаваплылык,баш-
ланган эшне ахырына җиткерә белү тәрбияләү. Хезмәтнең төрле төрләрен башкарганда иҗадилык һәм инициативалылыкны үстерү.

Балаларны эшнең аеруча бәрәкәтле алымнары белән таныштыру. Хезмәт эшчәнлеге культурасы, материалларга һәм инструментларга карата сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү.

Үз эшенең нәтиҗәсен бәяләргә өйрәтү (өлкән кеше ярдәмендә).

Балалар арасында дустанә мөнәсәбәтләр; бергәләп уйнау, эшләү, шөгыльләнү гадәте тәрбияләү. Бер-береңә ярдәм итү теләген үстерү.

Балаларда уку-өйрәнү эшчәнлеге алшартлары (элементлары) формалаштыру.

Игътибарны, куелган бурычны (нәрсә эшләргә), аны башкару ысулларын (ничек эшләргә) аңлауны үстерүне дәвам итү; түземлелек тәрбияләү;ахыргы нәтиҗәгә ирешү өчен үҗәтлек, максатка омтылучанлык күрсәтергә өйрәнү.

Балаларны төркемдә зурларга тәртип саклауда булышырга: уенчыкларны, төзелеш материалын һ.б. сөртеп куярга өйрәтүне дәвам итү.

Балалар бакчасы участогында тәртип урнаштыру (сукмакларны себерү һәм чүптән, кышкы чорда кардан чистару, комлыкта комга су сибү һ.б.) күнекмәләрен формалаштыру.

Ашханәдә дежурлык вазифаларын: табын әзерләү, ашаганнан соң өстәлне җыештыруны намуслы башкарырга өйрәтү.

Табигатьтәге хезмәт. Табигать почмагында хайваннарны һәм үсемлекләрне карау-тәрбияләү белән бәйле төрле йөкләмәләрне; табигать почмагында дежурлык вазифаларын (бүлмә үсемлекләренә су сибү, туфракны йомшарту һ.б.) башкару теләген хуплау.

Балаларны табигатьтә өлкәннәргә ярдәм итүгә һәм хәлдән килерлек эшкә: көзен — яшелчә бакчасында уңышны җыеп алуга, орлык җыюга, чәчәкле үсемлекләрне грунттан табигать почмагына күчереп утыртуга; кышын —агач кәүсәләренә һәм куаклыкларга таба кар көрәүгә, кошлар һәм җәнлекләр (табигать почмагында яшәүчеләр) өчен үлән үстерүгә, тамыразыклар утыртуга, кардан сыннар һәм корылмалар төзүгә; язда туфрак йомшартуга,

түтәлләргә һәм клумбаларга су сибүгә җәлеп итү.

Өлкәннәр хезмәтенә ихтирам. Балаларның өлкәннәр хезмәте, хезмәтнең нәтиҗәләре, иҗтимагый әһәмияте турындагы күзаллауларын киңәйтү.

Кеше куллары белән эшләнгән әйберләргә карата сакчыл мөнәсәбәт формалаштыру. Балаларда кешеләргә карата хезмәтләре өчен рәхмәтле булу хисе тәрбияләү.

Куркынычсызлык нигезләрен формалаштыру

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Табигатьтә куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү. Экологик культура һәм табигатьтә куркынычсызлык кагыйдәләре нигезләрен формалаштыру.Табигатьтә бар нәрсәнең үзара бәйләнештә булуы, хайваннар һәм үсемлекләр дөньясына зыян китермәү өчен кешенең үзара бәйләнешне бозарга тиеш түгеллеге турында төшенчәләр формалаштыру.

Терек булмаган табигать күренешләре (яшенле яңгыр, күк күкрәү, яшен,салават күпере), яшенле яңгыр вакытында үз-үзеңне тоту кагыйдәләре белән таныштыру.

Балаларны бәрелгәндә һәм бөҗәкләр тешләгәндә беренче ярдәм күрсәтү кагыйдәләре белән таныштыру.

Юлларда куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү. Балаларның юл элементлары (машина юлы, җәяүлеләр өчен юл аркылы чыгу урыны, тротуар), транспорт хәрәкәте, светофор эше турындагы белемнәрен ачыклау.

Балалар бакчасына якын урнашкан урамнар һәм балалар яши торган урамнарның исемнәре белән таныштыру.

Юл хәрәкәте кагыйдәләре, җәяүлеләр һәм велосипедчылар хәрәкәте кагыйдәләре белән таныштыру. «Балалар», «Трамвай тукталышы», «Автобус тукталышы», «Җәяүлеләр өчен юл аркылы чыгу урыны», «Беренче медицина ярдәме күрсәтү пункты», «Туклану пункты», «Машина кую урыны», «Керү тыела», «Юл эшләре», «Велосипед юлы» дигән юл билгеләре белән таныштыруны дәвам итү.

Үз тормыш эшчәнлегеңнең куркынычсызлыгы. Кешенең тереклек эшчәнлеге иминлеге нигезләрен ныгыту.Елның төрле фасылларында уен вакытында (сулыкларда коену, велоси педта йөрү, чанада, тимераякта, чаңгыда шуу һ.б.) куркынычсызлык кагыйдәләре белән таныштыруны дәвам итү.

Көнкүрештәге хәвеф чыганаклары (электр приборлары, газ плитәсе, үтүк һ.б.) турындагы белемнәрне киңәйтү. Көнкүреш предметларыннан хәвефсез файдалану күнекмәләрен ныгыту.

Балаларның янгын сүндерүчеләр, янгыннарның сәбәпләре, янгын вакытында үз-үзеңне тотуның элементар кагыйдәләре турындагы белемнәрен ачыклау. Коткару хезмәте -МЧС эше белән таныштыру. Бик кирәк булган очракта өлкәннәрнең «01», «02», «03” -телефон-нары буенча шалтыратулары турындагы белемнәрне ныгыту.Ярдәм сорап өлкәннәргә мөрәҗәгать итә белү күнекмәләре формалаштыру.

Баланы үз исемен, фамилиясен, яшен, өй адресын, телефон атарга өйрәтү.

2.1.2. «Танып белү үсеше» белем бирү өлкәсе

«Танып белү үсеше баланың мәнфәгатьләре, кызыксынучанлыгы һәм танып белү омтылышы үсешен; танып белү гамәлләре, аңы формалашуын;хыялы һәм иҗади активлыгы үсешен; үзе, башка кешеләр, әйләнә-тирәдәге объектлар, әйләнә-тирәдәге объектларның үзлекләре һәм үзара бәйләнешләре (форма, төс, үлчәм, материал, яңгыраш, ритм, темп, микъдар,сан, өлеш һәм бөтенлек, тирәлек һәм вакыт, хәрәкәт һәм тыныч халәт, сәбәпләр һәм нәтиҗәләр һ.б.), туган җир һәм Туган ил турындагы беренчел күзаллаулары, халкыбызның социомәдәни кыйммәтләре, Ватаныбызның традицияләре һәм бәйрәмнәре, кешеләрнең уртак һәм гомуми йорты буларак Җир планетасы, аның табигатенең үзенчәлекләре, дөньядагы илләрнең һәм халыкларның күптөрлелеге турындагы күзаллаулары формалашуын күз алдында тота»..

Төп максатлар һәм бурычлар

Элементар математик күзаллаулар формалаштыру. Элементар математик күзаллаулар, әйләнә-тирә объектларының төп сыйфатлары һәм бәйләнешләре: форма, төс, үлчәм, микъдар, сан, өлеш һәм бөтенлек, тирәлек һәм вакыт турындагы беренчел күзаллаулар формалаштыру.

Танып белү-тикшеренү эшчәнлеген үстерү. Балаларның танып белү омтылышын үстерү, тирәлектә ориентлашу тәҗрибәсен киңәйтү, сиземләү үсеше, кызыксынучанлык һәм танып белү нигезен үстерү; танып белү гамәлләрен, аңны формалаштыру; хыялны һәм иҗади активлыкны үстерү; әйләнә-тирә объектлары, әйләнә-тирә объектларының үзлекләре һәм үзара бәйләнешләре (форма, төс, үлчәм, материал, яңгыраш, ритм, темп, сәбәпләр һәм нәтиҗәләр һ.б.) турында беренчел күзаллаулар формалаштыру. Аңга кабул итүне, игътибарны, хәтерне, күзәтүчәнлекне, әйләнә-тирә предметларының һәм күренешлә-ренең үзенчәлекле, мөһим билгеләрен анализлау, чагыштыру, аерып күрсәтү, предметлар һәм күренешләр арасындагы иң гади бәйләнешләрне ачыклау, иң гади гомумиләштерүләр ясый белү сәләтен үстерү.

Предметлы тирәлек белән таныштыру. Предметлы тирәлек белән таныштыру (предметның аталышы, функциясе, кулланылышы, сыйфатлары);предметны кеше фикерләве һәм хезмәт нәтиҗәсе буларак кабул иттерү.Предметлы тирәлекнең күптөрлелеге, кешенең, тормышны җайлырак һәм уңайлырак итеп, үзе һәм башка кешеләр өчен предметлы тирәлек тудыруы, аны үзгәртүе һәм камилләштерүе турында беренчел күзаллаулар формалаштыру. Предметлар дөньясы һәм табигый дөнья арасындагы сәбәп-нәтиҗә бәйләнешен ачыклый белү сәләтен үстерү.

Социаль дөнья белән таныштыру. Әйләнә-тирә социаль мохите белән таныштыру, балаларның белем дәрәҗәсен киңәйтү, дөньяның тулай картинасын формалаштыру. Туган җир һәм Туган ил турында беренчел күзаллаулар,халкыбызның социомәдәни кыйммәтләре, илебезнең традицияләре һәм бәйрәмнәре турында күзаллаулар формалаштыру.Гражданлык мөнәсәбәтен формалаштыру; Ватанга мәхәббәт, аның казанышлары белән горурлану,патриотик хисләр тәрбияләү. Кешеләрнең уртак һәм гомуми йорты буларак Җир планетасы, дөньядагы илләрнең һәм халыкларның күптөрлелеге турында элементар күзаллаулар формалаштыру.

Табигать дөньясы белән таныштыру. Табигать һәм табигать күренешләре белән таныштыру. Табигать күренешләре арасындагы сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен ачыклый белү сәләтен үстерү. Җир планетасының табигый күптөрлелеге турында беренчел күзаллаулар формалаштыру. Элементар экологик күзаллаулар формалаштыру. Кешенең табигатьнең бер өлеше булуын, аның табигатьне сакларга һәм якларга тиешлеген, табигатьтә бар нәрсәнең дә үзара бәйле булуын, кешенең Җирдәге тормышының күп очракта әйләнә-тирә дөнья белән бәйлелеген аңлауны формалаштыру. Табигатьтә үз-үзеңне дөрес тоту күнекмәләре формалаштыру. Табигатькә карата мәхәббәт, аны саклау теләге тәрбияләү.

Элементар математик күзаллаулар формалаштыру

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Микъдар һәм исәп. Төрле сыйфатлы элементлардан (төрле төстәге,зурлыктагы, формадагы, кулланылыштагы предметлардан; тавышлардан хәрәкәтләрдән) күплекләр (предмет төркемнәре) төзергә өйрәтү;күплекләрне өлешләргә таркату һәм шул өлешләрне яңадан кушу; тулай күплек һәм аның һәр өлеше арасындагы бәйләнешне ачыклау, күплекнең өлештән зуррак, ә өлешнең тулай күплектән азрак (кечерәк) булуын аңлау;санау-исәпләү һәм бер элементны (предметны) икенчесе белән тиңләштерү нигезендә күплекнең төрле өлешләрен чагыштыру; күплекнең зур (кечкенә) өлешен яки аларның тигезлеген ачыклау.

10 га кадәр санарга өйрәнү; эзлекле рәвештә 5 тән 10 га кадәр чикләрдә һәр санның ясалуы белән таныштыру (әсбап нигезендә).

10 га кадәрге чикләрдә конкрет күплекләрне чагыштыру нигезендә янәшә торучы саннарны чагыштыру; кечерәк күплеккә бер предмет өстәп яки зуррак күплектән бер предметны алып, тигезсезлектән тигезлек (тигезлектән тигезсезлек) булдыру («8 дән 7 кечерәк, әгәр 7 гә бер предмет өстәсәк, 8, тигез була»; «7 дән 8 зуррак, әгәр 8 предметтан бер предметны алсак, 7 шәр, тигез була»).

Янәшә торган саннарның чагыштырмаларын аңлау сәләте формалаштыру (5<6 дан 1 гә, 6>5 тән 1 гә).

Зур күплектән предметларны үрнәкләре һәм билгеләнгән сан буенча санап аерып алу (10 чикләрендә).

Туры һәм кире тәртиптә санау тәртибен камилләштерү (10 чикләрендә).

Предметларны капшап санау, авазларны, хәрәкәтләрне үрнәкләре һәм билгеләнгән сан буенча санау һәм кабатлау (10 чикләрендә).

0 дән 9 га кадәр саннар белән таныштыру.

10 чикләрендә тәртип буенча санау белән таныштыру, «Ничә?», «Ничәнче?», «Нинди?» сорауларын аерырга һәм аларга дөрес җавап бирергә өйрәтү.

Тигезлек турында күзаллау формалаштыруны дәвам итү: төрле предметлардан торган төркемнәрдә тигез микъдар булуын ачыклау; төркемнәрне санау-исәпләү һәм чагыштыру нигезендә санлы мәгънәләрне дөрес гомумиләштерү (биредә 5 этәч, 5 курчак, 5 машина — барлык уенчыклар да тигез санда — 5 әр).

Балаларны санның предметларның зурлыгына, предметлар арасындагы арага, формага, предметларның урнашуына, шулай ук санау-исәпләүнең юнәлешенә (уңнан сулга, сулдан уңга таба, теләсә кайсы предметтан башлап) бәйле булмавын аңларга өйрәтү.

Конкрет материал мисалында 5 чикләрендә санның берәмлекләрдән торган микъдар составы белән таныштыру: 5 — бер, тагын бер, тагын бер, тагын бер һәм тагын бер.

Зурлык. Төрле озынлыктагы (биеклектәге, киңлектәге) яки калынлыктагы 5–10 предмет арасындагы зурлык чагыштырмаларын ачыкларга өйрәтү: зурлыклары буенча үсә (кими) бару тәртибендә урнаштырып, предметларны системалаштыру; сөйләмдә предметларның урнашу тәртибен һәм алар арасындагы зурлык чагыштырмасын чагылдыру: «Алсу тасма — иң киңе,шәмәхә тасма — бераз таррак, кызыл тасма тагын да таррак, ләкин ул сары тасмадан киңрәк, ә яшел тасма сарысыннан һәм барлык башка тасмалардан да таррак» һ.б.

Зурлык (озынлык, киңлек, биеклек) буенча ике предметны өченчесе (шартлы үлчәү берәмлеге), чагыштырылучы предметларның берсенә тиң предмет ярдәмендә чагыштыру.

Күз үлчәмен, үрнәк итеп алынган предметтан озынрак (кыскарак),биегрәк (тәбәнәгрәк), киңрәк (таррак) һәм аңа тиң предметларны эзләп таба белү сәләтен үстерү.

Предметны (кәгазь бите, тасма, түгәрәк, квадрат һ.б.) берничә (ике, дүрт)тигез өлешкә бүлеп булуны аңлауны формалаштыру.

Бүлгәннән соң барлыкка килгән өлешләрне атарга, berбөтенне һәм өлешләрне чагыш-тырырга, бербөтен предметның аның барлык өлешләреннән зуррак, ә өлешнең бербө-теннән кечерәк булуын аңларга өйрәтү.

Форма. Түгәрәк һәм турыпочмаклык белән чагыштыру нигезендә балаларны овал белән таныштыру.

Дүртпочмаклык турында күзаллау булдыру: квадрат һәм турыпочмаклыкның дүртпоч-маклык төрләре булуын аңлауга ирешү.

Балаларда геометрик күрү үткенлеге: предметларны формалары буенча анализлау һәм чагыштыру, якын-тирәдәге бертөрле һәм төрле формадагы предметларны: турыпочмаклык рәвешендәге китапларны, картинаны, одеялны, өстәл капкачларын, овал рәвешендәге поднос һәм зур тәлинкәне, түгәрәк әйберләрдән тәлинкәләрне һ.б. таба белүне үстерү.

Тирәлектә ориентлашу. Тирәлектә ориентлашуны камилләштерү;тирәлектәге чагыштырмалар мәгънәсен аңлау (өстә — аста; алда (алдында) — артта (артында), сулда — уңда, арасында, янәшәсендә, янында); сигналлар буенча үзгәртүләр белән, шулай ук билгеләр — хәрәкәт юнәлешләре күрсәткечләре (алга, артка, сулга, уңга һ.б.) буенча билгеләнгән юнәлештә хәрәкәт итү; тирәлектәге кешеләр һәм предметлар арасында үзеңнең уры-ныңны ачыклау: «Мин Алсу һәм Гөлназ арасында, Мансур артында, Гүзәлдән арттарак (аның артында), Нәҗия алдында, Аяз янында басып торам», сөйләмдә предметларның үзара торышын күрсәтү: «Курчактан уңда куян утыра,ә курчактан сулда ат басып тора, артта — аю баласы, ә алда — машина».

Кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтү (уңда — сулда, өстә — аста, уртада, почмакта).

Вакыт буенча ориентлашу. Балаларда иртә, кич, көн һәм төннең тәүлек тәшкил итүе турында күзаллау булдыру.

Конкрет мисалларда төрле вакыйгаларның эзлеклелеген билгеләргә өйрәтү: элегрәк (башта) нәрсә булды, соңрак (аннары) нәрсә булды; бүген кайсы көн, кичә нинди көн булуын, иртәгә кайсы көн булачагын ачыклау.

Танып белү-тикшеренү эшчәнлеген үстерү

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Танып белү-тикшеренү эшчәнлеге. Махсус сиземләү эталоннары системасы ярдәмендә объектларны тикшерүнең гомумиләштерелгән ысулларыннан, аңга кабул итү гамәллә-реннән файдалану күнекмәләрен ныгыту.

Танып белү гамәлләренең төрле чараларын кулланып, объектлар һәм күренешләр системалары арасындагы функциональ элемтәләрне һәм бәйләнешләрне ачыклау теләге уяту.

Яшерен үзлекләрне ачу өчен мөстәкыйль рәвештә экспериментал характердагы гамәлләр куллануга булышлык итү.

Яңа объектны тикшерү процессында аның турында мәгълүмат ала белү сәләтен ныгыту.

Балаларның тәкъдим ителүче алгоритмга тәңгәл рәвештә эш итә белү сәләте үстерү. Үз эшчәнлегеңнең алгоритмын билгели белү сәләте; өлкән кеше ярдәмендә модельләр төзү һәм аларны танып белү-тикшеренү эшчәнлегендә файдалана белү формалаштыру.

Сиземләүне үстерү. Сиземләү: күрү, ишетү, тоемлау, ис сизү, тәм тою органнарын эшкә җигеп, аңга кабул итүне, предметларның үзлекләрен һәм бәйләнешләрен (төс, форма, зурлык, тирәлектә урнашу һ.б.) аера белү сәләте үстерү.

Спектр төсләре: кызыл, кызгылт-сары, сары, яшел, күк, зәңгәр, шәмәхә (хроматик төсләр) һәм ак, соры, кара (ахроматик төсләр) белән таныштыруны дәвам итү. Төсләрне ачыклык һәм куелык буенча аерырга, аларны дөрес атарга өйрәтү. Балаларга төс төсмерләренең спектрда урнашу үзенчәлекләрен күрсәтү.

Төрле геометрик фигуралар белән таныштыруны дәвам итү, эталоннар сыйфатында яссылыклы һәм күләмле формалар кулланырга өйрәтү.

Төрле формадагы предметларны тикшерә белү күнекмәләре формалаштыру; тикшерү вакытында кулларны предмет өслеге буйлап хәрәкәтләндерү. Предметларның фактурасы турындагы күзаллауларны киңәйтү (шома,йомшак йонлы, кытыршы һ.б.). Күз үлчәвен камилләштерү.

Кызыклы тәҗрибәләр, фокуслар күрсәтеп, иң гади экспериментларга җәлеп итеп, танып белү-тикшеренүгә карата кызыксыну үстерү.

Проектлау эшчәнлеге. Балалар тарафыннан өч типтагы — тикшеренү,иҗади һәм норматив проектлар гамәлгә ашырылсын өчен шартлар тудыру.

Тикшеренү тибындагы проектлау эшчәнлеген үстерү. Проектларны тәкъдир итүне оештыру. Балаларда проект авторлыгы турында күзаллаулар формалаштыру.

Иҗади типтагы проектлау эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру. (Бу яшьтә иҗади проектлар индивидуаль характерда була.)

Норматив типтагы проектлау эшчәнлеге үсешенә булышлык итү. (Норматив проектлау эшчәнлеге — балалар тарафыннан балалар коллективында үз-үзеңне тоту нормаларын һәм кагыйдәләрен эшләүгә юнәлтелгән проектлау эшчәнлеге.

Дидактик уеннар. Балаларны 2–4 кешелек төркемчәләргә берләштереп, дидактик уеннар оештыру; уен кагыйдәләрен үтәргә өйрәтү.

Уеннарда балаларның хәтерен, игътибарын, күзаллавын, фикерләвен,сөйләмен, сиземләү сәләтен үстерү. Предметларны чагыштырырга, аларның билгеләрендәге мөһим булмаган аермаларны (төс, форма, зурлык, материал) күреп алырга, предметларны гомуми билгеләре буенча берләштерергә,өлешләрдәнербөтенне төзергә (җыела торган шакмаклар, мозаика, пазллар), предметларның урнашуындагы үзгәрешләрне (алда, артта, уңда, сулда,астында, өстендә, уртасында, янда) билгеләргә өйрәтү.

Төрле дидактик уеннар һәм уенчыклар (халык, электрон, компьютер уеннары һәм уенчыклары һ.б.) белән эш итү теләге формалаштыру.

Балаларда уен гамәленә карата эмоциональ-уңай тәэсир булдырып, аларда уенда мөстәкыйльлеккә омтылыш уяту.

Төркемле уеннарда кагыйдәләргә буйсынырга өйрәтү. Иҗади мөстәкыйльлек тәрбияләү. Дуслык хисе, дисциплиналылык кебек сыйфатлар формалаштыру. Уен-ярышларда намуслы көндәшлек культурасы тәрбияләү.

Предметлы тирәлек белән таныштыру

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Балаларның предметлар дөньясы турындагы күзаллауларын баетуны дәвам итү. Таныш булмаган предметларның кирәклеген аңлату. Көнкүрештә кеше хезмәтен җиңеләйтүче (кофетарткыч, миксер, иттарткыч һ.б.), комфорт тудыручы (бра, картиналар, келәм һ.б.) предметлар

турында күзаллау формалаштыру. Предметның ныклыгы һәм чыдамлылыгы ул ясалган предметның үзлекләреннән һәм сыйфатларыннан бәйле булуын аңлату.

Предметлар ясалган материалларны мөстәкыйль рәвештә ачыклау, предметларның үзлекләрен һәм сыйфатларын — өслекнең структурасын һәм температурасын, катылык — йомшаклыкны, уалучанлык — ныклыкны, ялтырауны, яңгыравыклыкны характерлау сәләтен үстерү.

Предметларны чагыштыру (кулланылыш, төс, форма, материал буенча),аларны класси-фикацияләү (савыт-саба — фарфор, пыяла, керамика, пластмасса) теләге тудыру.

Теләсә кайсы әйбернең күп кешеләр хезмәте белән эшләнүен сөйләү («Өстәл каян килгән?», «Китап ничек барлыкка килгән?» һ.б.). Предметларның үткәне, бүгенгесе һәм киләчәге бар.

Социаль дөнья белән таныштыру

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Балаларның һөнәрләр турындагы күзаллауларын баету.

Уку-укыту оешмалары (балалар бакчасы, мәктәп, колледж, югары уку йорты), кеше эшчәнлеге өлкәләре (фән, сәнгать, җитештерү, авыл хуҗалыгы) турындагы күзаллауларны киңәйтү.

Мәдәни күренешләр (цирк, китапханә, музей һ.б.), аларның атрибутлары, җәмгыять тормышындагы әһәмияте, алар белән бәйле һөнәрләр, үз-үзеңне тоту кагыйдәләре белән таныштыруны дәвам итү.

Акча, аның функцияләре (хезмәт өчен түләү, сатып алуларда исәп-хисап чарасы), гаилә бюджеты һәм мөмкинлекләре белән таныштыруны дәвам итү.

Сәнгать әсәрләре (сынлы сәнгать, дөнья халыкларының мифлары һәм легендалары) белән таныштыру, кешеләрнең төрле заманнардагы тормыш рәвешен (өс киемнәре, кирәк-яраклар, традицияләр һ.б.) реконструкцияләү аша кешелек тарихы (Борынгы заман, Урта гасырлар, хәзерге җәмгыять) турында элементар күзаллаулар формалаштыру.

Балаларга тәрбияче, укытучы, табиб, төзүче, авыл хуҗалыгы, транспорт, сәүдә, элемтә хезмәткәрләре һ.б. һөнәрләр; алар хезмәтенең мөһимлеге;хезмәтне җиңеләйтү өчен төрле техникадан файдалану турында сөйләү.

Хезмәт кешесенең шәхси һәм эшлекле сыйфатлары турында сөйләү.

Иҗади һөнәр кешеләренең: рәссамнарның, язучыларның, композиторларның, халык декоратив-гамәли сәнгате осталарының хезмәте; алар хезмәтенең нәтиҗәләре (картиналар, китаплар, ноталар, гамәли сәнгать предметлары) белән таныштыру.

Хезмәте өчен кешегә карата рәхмәт хисләре тәрбияләү.

Туган җир турындагы күзаллауларны киңәйтү. Балаларга туган якның истәлекле урыннары, мәдәнияте, традицияләре; үз төбәген данлаган кешеләр турында сөйләү.

Балаларның Туган ил, дәүләт бәйрәмнәре (8 Март, Ватанны саклаучылар көне, Җиңү көне, Яңа ел һ.б.) турындагы күзаллауларын киңәйтү.

Россия Федерациясенең (Россиянең) зур, күпмилләтле ил булуы турында күзаллаулар формалаштыру. Балаларга Мәскәүнең Ватаныбызның төп шәһәре, башкаласы булуы турында сөйләү. Россиянең флагы һәм гербы, гимнының көе белән таныштыру.

Балаларның Россия армиясе турындагы күзаллауларын киңәйтү. Ватанны саклаучыларга карата мәхәббәт хисе тәрбияләү. Ватанны, аның тынычлыгын һәм иминлеген саклауның авыр, әмма мактаулы бурыч булуы, сугыш елларында ерак бабаларыбызның, бабайларның һәм әтиләребезнең ничек итеп батырларча сугышулары һәм илебезне дошманнан саклаулары турында сөйләү. Балалар бакчасына хәрбиләрне, балаларның якын туганнары арасыннан ветераннарны чакыру. Балалар белән бергә сугыш тематикасы яктыртылган картиналар, репродукцияләр, альбомнар карау.

Табигать дөньясы белән таныштыру

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Балаларның табигать турындагы күзаллауларын киңәйтү һәм аларга төгәллек кертү. Күзәтергә өйрәтү, кызыксынучанлык үстерү.

Якын-тирәлектәге үсемлекләр: агачлар, куаклыклар һәм үләнчел үсемлекләр турындагы күзаллауларны ныгыту. «Урман», «болын» һәм «бакча» төшенчәләре белән таныштыру.

Бүлмә гөлләре белән таныштыруны дәвам итү.

Үсемлекләрне караргаүстерергә өйрәтү. Үсемлекләрнең вегетатив үрчү ысуллары турында сөйләү.

Йорт хайваннары, аларның гадәтләре, кешедән бәйле булулары турындагы күзаллауларны киңәйтү.

Балаларны табигать почмагында яшәүчеләрне карарга-тәрбияләргә өйрәтү.

Балаларның кыргый хайваннар турындагы күзаллауларын киңәйтү: кайда яшиләр, ни-чек азык табалар һәм кышкы йокыга әзерләнәләр (керпе көзге яфраклар эченә күмелә, аюлар өндә кышлыйлар). Кошлар турындагы күзаллауларны киңәйтү (карлыгач, сыерчык һ.б. мисалында).

Балаларда сөйрәлүчеләр (кәлтә, ташбака һ.б.) һәм бөҗәкләр (бал корты,озынборын, чебен һ.б.) турында күзаллаулар булдыру.

Ел фасылларының, тәүлек өлешләренең чиратлашуы һәм аларның кайбер сыйфатлары турында күзаллаулар формалаштыру.

Балаларны туган як табигатенең күптөрлелеге; төрле климатик зоналардагы үсемлекләр һәм хайваннар белән таныштыру.

Кешенең үз тормышында судан, комнан, балчыктан һәм ташлардан ничек файдалануын күрсәтү.

Табигать белән таныштыру процессында матур әдәбият, музыка әсәрләрен, халык сынамышларын файдалану.

Кешенең табигатьнең бер өлеше булуы, аның табигатьне сакларга һәм якларга тиешлеге турында күзаллаулар формалаштыру.

Табигать белән аралашу процессында үз сәламәтлегеңне ныгытырга өйрәтү.

Табигать күренешләре арасындагы сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен ачыкларга өйрәтү (сезон — үсемлекләр — кешеләр хезмәте).

Терек һәм терек булмаган табигатьнең үзара тәэсир итешүен күрсәтү.

Кояшның һәм һаваның кеше, хайваннар һәм үсемлекләр яшәешендә әһәмияте турында сөйләү.

Сезонлы күзәтүләр

Көз. Көннең салкынаюы һәм кыскаруының ничек итеп үсемлекләр, хайваннар, кешеләр тормышын үзгәртүе турындагы күзаллауларны ныгыту.

Балаларны кайбер хайваннарның ничек итеп кышка әзерләнүләре (бакалар, кәлтәләр, ташбакалар, керпеләр, аюлар йокыга талалар, куяннар төс алыштыралар, кайбер кошлар (казлар, үрдәкләр, торналар) җылы якларга очып китәләр).

Кыш. Балаларның кышкы табигатьнең үзенчәлекләре (салкыннар, туңдырулар, кар явулар, көчле җилләр), шәһәрдә, авылда кешеләр эшчәнлегенең үзенчәлекләре турындагы белемнәрен киңәйтү һәм баету. Табигать күренеше — томан белән таныштыру.
Яз. Балаларның табигатьтәге язгы үзгәрешләр турындагы белемнәрен киңәйтү һәм баету: кар эри, елгалар җәелә, кошлар киләләр (кайталар), үлән һәм чәчәкләр, күләгәле урынга караганда, кояшлы якта тизрәк үсеп чыгалар.Кошларның (ала каргаларның һ.б.) оялавын күзәтү.
Җәй. Җылылыкның, кояш яктысының кешеләр, хайваннар һәм үсемлекләр яшәешенә йогынтысы турындагы күзаллауларны киңәйтү һәм баету(табигать «чәчәк ата», җиләкләр, җимешләр, яшелчәләр күп; җәнлекләр,кошлар һәм аларның балалары өчен азык күп).
Ашарга яраклы һәм ашарга яраксыз гөмбәләр турында күзаллаулар булдыру (ашарга яраклылар — майлы гөмбәләр, баллы гөмбәләр, әтәч гөмбәләре һ.б.; ашарга яраксызлар — чебен гөмбәсе, ялган баллы гөмбә һ.б.).

2.1.3.«СӨЙЛӘМ ҮСЕШЕ» белем бирү өлкәсе

«Сөйләм үсеше аралашу һәм мәдәният чарасы буларак сөйләмгә ия булуны; актив сүзлекне баетуны; бәйләнешле, грамматик яктан дөрес диалогик һәм монологик сөйләмне; сөйләм иҗаты үсешен; сөйләмнең аваз һәм интонация культурасы, фонематик ишетү сәләте үсешен; китап культурасы,балалар әдәбияты белән танышуны, балалар әдәбиятының төрле жанрлары текстларын ишетеп аңлауны; укырга-язарга өйрәтүнең алшарты буларак авазлы аналитик-синтетик активлык формалашуны үз эченә ала».

Сөйләм үстерү

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Үсешкә булышлык итүче сөйләм мохите. Аралашу чарасы буларак сөйләмне үстерүне дәвам итү. Балаларның әйләнә-тирә дөньяның күптөрлелеге турындагы күзаллауларны үстерү. Карау өчен халык кәсепчелеге эшләмәләрен, мини-коллекцияләр (открыткалар, маркалар, акчалар, билгеле бер материалдан эшләнгән уенчыклар җыелмалары), иллюстрацияле китаплар (шул исәптән төрле рәссамнарның рәсемнәре белән бизәлгән таныш әкиятләр), туган якның, Мәскәүнең истәлекле урыннары төшерелгән открыткалар, фото-сурәтләр, картиналар (шул исәптән революциягә кадәрге Россия тормышы чагылдырылганнары) репродукцияләрен тәкъдим итү.
Баланың алган төрле тәэсирләрен педагог һәм башка балалар белән уртаклашу омтылышларын хуплау, алынган мәгълүмат чыганагын ачыклау (телетапшыру, якыннарының сөйләгәннәре, күргәзмәдә булу, балалар спектаклен карау һ.б.).
Көндәлек тормышта, уеннарда балаларга итагатьлелек белдерү формаларын (кичерүне үтенү, гафу үтенү, рәхмәт белдерү, комплимент әйтү) җиткерү.
Балаларны бәхәсле мәсьәләләрне һәм низагларны сөйләм ярдәмендә:ышандыру, дәлилләү, аңлату юлы белән хәл итәргә өйрәтү.
Сүзлек формалаштыру. Балаларның сөйләм телен көнкүреш тирәлеге предметларын белдерүче исемнәр; предметларның үзлекләрен тасвирлаучы сыйфатлар; кешеләрнең үза-ра, хезмәткә карата мөнәсәбәтләрен белдерүче рәвешләр белән баету.
Сыйфатка туры килгән исемнәр (ак — кар, шикәр, акбур), охшаш мәгънәле сүзләр (шаян — наян — шук), капма-каршы мәгънәле сүзләр (көчсез — көчле, болытлы — кояшлы) табарга өйрәтү.
Балаларда сөйләмдә сүзләрне мәгънәләренә төгәл туры китереп кулланырга ярдәм итү.

Сөйләмнең аваз культурасы. Авазларны дөрес, ачык итеп әйтүне ныгыту.Артикуляция һәм яңгыраш буенча охшаш с – з, с – ц, ш – ж, ч –ц, с – ш, ж – з,л – р авазларын ишетү буенча аерырга һәм ачык итеп әйтергә өйрәтү.

Фонематик ишетү сәләтен үстерүне дәвам итү. Сүздә авазның урынын(башта, уртада, ахырда) билгеләргә өйрәтү.

Сөйләмнең интонация тәэсирен үзләштерү.

Сөйләмнең грамматик төзелеше. Җөмләләрдә сүзләрне: исемнәрне —саннар (биш гру-ша, өч бала) һәм сыйфатларны исемнәр (яшел бака) белән яраштыру сәләтен камилләш-терү. Балаларга сүздә басымның дөрес куелмавын, тартыклар чиратлашуындагы хатаны күрергә ярдәм итү, аны мөстәкыйль рәвештә төзәтү мөмкинлеге бирү.

Сүзләр ясалуның төрле ысуллары белән таныштыру (шикәр савыты, аяк киеме; майлы; кулъяулык; тәрбияче, укытучы, төзүче).

Тамырдаш сүзләр ясалышы буенча күнекмәләр үткәрү (аш -ашамлык –ашлык- ашау; баш- башлык -башлангыч -башта; чәчү -чәчүлек -чәчкеч

Балаларга күплек сандагы исемнәрне баш килештә һәм төшем килешендә; боерык фигыльләрне; сыйфатларны һәм рәвешләрне чагыштыру дәрәҗәсендә; төрләнмәүче исемнәрне дөрес кулланырга булышу.

Үрнәк буенча гади һәм кушма җөмләләр төзергә өйрәтү.

Туры һәм кыек сөйләмнәрне куллана белү күнекмәләрен камилләштерү.

Бәйләнешле сөйләм. Әңгәмәне дәвам иттерү сәләтен үстерү.

Сөйләмнең диалог формасын камилләштерү.Үз фикерен, иптәшенең җавабы белән килешү яки килешмәүне белдерү омтылышларын хуплау.

Сөйләмнең монолог формасын үстерү.

Зур булмаган әкиятләрне, хикәяләрне бәйләнешле, эзлекле һәм тәэсирле итеп кабат сөйләргә өйрәтү.

Предмет, сюжетлы картинаның эчтәлеге турында сөйләргә (план һәм үрнәк буенча), вакыйга эзлекле рәвештә үстерелгән рәсемнәр буенча хикәя төзергә өйрәтү.

Баланың үз тәҗрибәсендәге вакыйгаларга нигезләнеп хикәяләр төзү, әкиятләрнең ахырын үзенчә уйлап чыгару сәләтен үстерү.

Тәрбияче тәкъдим иткән темага иҗади характердагы кечерәк хикәяләр төзү сәләтен формалаштыру.

Матур әдәбиятка тарту

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Балаларның матур әдәбиятка карата кызыксынуын үстерүне дәвам итү.

Әкиятләрне, хикәяләрне, шигырьләрне игътибар һәм кызыксыну белән тыңларга; санамышларны, тизәйткечләрне, табышмакларны истә калдырырга өйрәтү. Зур күләмле әсәрләрне укуга (бүлекләп) карата кызыксыну тәрбияләү.

Әдәби әсәрләргә карата эмоциональ мөнәсәбәт формалаштыруга булышлык итү.

Балада әдәби персонажның конкрет гамәлен ничек кабул итүе турында сөйләү теләге тудыру. Балаларга әсәр геройларының үз-үзләрен тотышының яшерен мотивларын аңларга ярдәм итү.

Әкиятләрнең, хикәяләрнең, шигырьләрнең балаларга аңлаешлы жанр үзенчәлекләрен аңлатуны дәвам итү (укылган әсәргә таянып).

Нәфис сүзгә карата игътибарлылык тәрбияләү; аеруча ачык, истә калырлык тасвирлаулар, чагыштырулар, эпитетлар булган өзекләрне уку. Балаларны шигъри текстның ритмын һәм аһәңлелеген күңел биреп тыңларга өйрәтү.

Шигырьләрне сәнгатьле итеп, табигый интонацияләр белән укырга, текстны рольләргә бүлеп укуда, сәхнәләштерүләрдә катнашырга булышлык итү.

Китаплар белән таныштыруны дәвам итү. Балаларның игътибарын китапның бизәлешенә, иллюстрацияләргә юнәлтү. Төрле рәссамнарның бер үк әсәргә ясалган иллюстрацияләрен чагыштыру. Балаларның кайсыларына өстенлек бирүләрен ачыклау.

2.1.4.«СӘНГАТИ-ЭСТЕТИК ҮСЕШ» белем бирү өлкәсе

«Сәнгати-эстетик үсеш сәнгать (сүз-тел сәнгате, музыкаль, сынлы сәнгать) әсәрләрен, табигать дөньясын кыйммәт-мәгънә ягыннан кабул итү һәм аңлау алшартлары үсешен; әйләнә-тирә дөньяга карата эстетик мөнәсәбәт барлыкка килүне; сәнгать төрләре турында элементар күзаллаулар формалашуны; музыканы, матур әдәбиятны, фольклорны аңга ка-бул итүне; әдәби әсәрләр персонажларының кичерешләрен уртаклашуны стимуллаштыруны; балаларның мөстәкыйль иҗади (сурәтләү, конструкцияләү-модельләү, музыкаль һ.б.) эшчәнлеген гамәлгә ашыруны күздә тота».

Сәнгатькә тарту

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Музыкага, сынлы сәнгатькә, әдәбиятка, халык сәнгатенә карата кызыксыну формалаштыруны дәвам итү.

Эстетик хисләр, эмоцияләр, эстетик зәвык, сәнгать әсәрләрен эстетик кабул итүне үстерү, сәнгать әсәрләренең тәэсир итү чараларын аера белүне формалаштыру. Сәнгати образны аны сәнгатьнең төрле төрләрендә характерлаучы тәэсир итү чаралары белән тиңләштерергә, мөстәкыйль сәнгать эшчәнлеге өчен материал һәм әсбаплар сайларга өйрәтү.

Сәнгать әсәрләрен сәнгать төрләре (әдәбият, музыка, сынлы сәнгать, архитектура, театр) буенча аерып исемләү, төркемләштерә белүне формалаштыру. Сынлы сәнгать һәм музыка сәнгате жанрлары белән таныштыруны дәвам итү. Үзеңнең сурәтләү, музыкаль, театральләштерелгән эшчәнлегеңдә сәнгатьнең төрле төрләренең тәэсир итү чараларын аера һәм куллана белүне формалаштыру, сәнгати эшчәнлекнең төрле төрләре өчен кирәкле материалларны атау.

Сынлы сәнгатьнең төрле әсәрләре (И. Шишкин, И. Левитан, В. Серов,И. Грабарь, П. Кончаловский һ.б.) һәм рәссамнарның туган як табигатен сурәтләгән картиналары белән таныштыру. Графика (аның тәэсир итү чаралары) турындагы күзаллауларны киңәйтү.

Балалар китапларын иллюстрацияләгән рәссамнар (Ю. Васнецов, Е. Рачев, Е. Чарушин, И. Билибин һ.б.) иҗаты белән таныштыру.

Архитектура белән таныштыруны дәвам итү. Төрле максатлардагы биналар — торак йортлар, кибетләр, театрлар, кинотеатрлар һ.б. булу турындагы белемнәрне ныгыту.

Балаларның игътибарын бер төрле максаттагы архитектура корылмаларының охшаш-лыкларына һәм аерымлыкларына юнәлтү: форма, пропорцияләр (биеклек, озынлык, бизәкләр — декор һ.б.). Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны бина конструкциясенең аның нинди максат белән төзелүенә: торак, йорт, театр, храм һ.б. төшендерү.

Күзәтүчәнлекне үстерү, биналарны игътибар белән карарга, аларга хас үзенчәлекләрне, пропорцияләренең, конструкцияләренең, бизәлеш детальләренең төрлелеген күрергә өйрәтү.

Әдәби әсәрләрне, әкиятләрне укыганда балаларның игътибарын әкияти өйләрнең (теремкәй, бияләй, тавык аякларындагы йорт), сарайларның тасвирлануына юнәлтү.

«Халык сәнгате», «халык сәнгате төрләре һәм жанрлары» төшенчәләре белән таныштыру. Балаларның халык сәнгате, фольклор, музыка һәм халык нәфис кәсепчелеге турындагы күзаллауларын киңәйтү.

Балаларда сәнгать әсәрләренә карата ихтирамлы мөнәсәбәт формалаштыру.

Сурәтләү эшчәнлеге

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Балаларның сурәтләү эшчәнлегенә карата кызыксынуын үстерүне дәвам итү. Сизү органнарын — күрү, ишетү, ис сизү, тоемлау, тәм тоюны үстереп, сиземләү тәҗрибәсен баету; предметларның һәм табигать объектларының төп формалары турындагы белемнәрне ныгыту.

Эстетик кабул итүне үстерү, әйләнә-тирә дөньяның матурлыгын күзәтергә өйрәтү.

Предметларны һәм күренешләрне аңга кабул итү процессында фикерләү операцияләрен — анализлауны, чагыштыра һәм охшата белүне (нәрсәгә охшаган) үстерү, предметларның һәм аларның өлешләренең охшашлыгын, аерымлыкларын ачыклау, гомуми һәм үзенчәлекле билгеләрне аеру, гомумиләштерү. Сурәттә предметларның төп үзлекләрен (форма, зурлык, төс) генә түгел, үзенчәлекле детальләрен, предметларның һәм аларның өлешләренең зурлык, биеклек, бер-берсенә карата урнашулары буенча чагыштырмаларын күрсәтергә өйрәтү.

Табигать күренешләрен һәм объектларын күзәтү, аларны җентекләп карау (бирелеп тыңлау), алардагы үзгәрешләрне (мәсәлән, акрын гына йөзүче болытларның формасы һәм төсе ничек үзгәрүен, чәчәкнең таҗының ничек итеп иртән ачылуын һәм кичен ябылуын, кояш астында һәм күләгәдә предметлар яктыртылышының ничек үзгәрүен) күрә белүне үстерү.

Сурәттә предметларның төп үзлекләрен (форма, зурлык, төс), үзенчәлекле детальләрен, предметларның һәм аларның өлешләренең зурлык, биеклек, бер-берсенә карата урнашулары буенча чагыштырмаларын чагылдырырга өйрәтү.

Табигать күренешләрен күзәтү, аларның динамикасын, акрын гына йөзүче болытларның формасын һәм төсен күзәтә белүне үстерү.

Сурәтләү күнекмәләрен һәм осталыгын камилләштерү, сәнгати иҗат сәләтләрен формалаштыру.

Форманы, төсне, пропорцияләрне тоюны үстерү.

Халык гамәли бизәлеш сәнгате (Городец, Полхов-Майдан, Гжель) белән таныштыруны дәвам итү, халык уенчыклары (Городец, Богородское матрешкалары) турындагы күзаллауларны киңәйтү.

Балаларны милли гамәли бизәлеш сәнгате (төбәк үзенчәлекләре нигезендә); гамәли бизәлеш сәнгатенең башка төрләре (фарфор һәм керамик эшләнмәләр, кече формалы скульптура) белән таныштыру. Балаларның бизәү иҗатын (шул исәптән коллектив иҗатны) үстерү.

Үз эш урыныңны оештыру, дәресләр өчен кирәкле әйберләрне әзерли белү; пөхтә эшләү, материалларны бәрәкәтле куллану, эш урынын чисталыкта тоту, эш беткәч аны тәртипкә китерү күнекмәләре формалаштыру.

Балаларның эшләрне (рәсемнәр, әвәләп ясалган әйберләр, аппликацияләрне) карау, ирешелгән нәтиҗәгә шатлану, сурәтләрнең тәэсирле чагылышларын аерып күрсәтә белү сәләтен камилләштерү.

Предметлы рәсем ясау. Рәсемдә предметлар, объектлар, әкият һәм әдәби әсәр персонаж-лары образларын чагылдыру күнекмәләрен камилләштерүне дәвам итү. Балаларның игътибарын предметларның форма, зурлык, өлешләрнең пропорцияләре буенча аерымлыкларына юнәлтү; аларда бу аерымлыкларны рәсемнәрдә чагылдыру теләге тудыру.

Кәгазь битендә предметларның тирәлектә урнашуын чагылдырырга өйрәтү, балаларның игътибарын предметларның яссылыкта төрлечә урнаша алуларына (басып тору, яту, торышны үзгәртү: тере затлар хәрәкәтләнергә, позаларын үзгәртергә, агач җилле көндә бөгелергә мөмкин һ.б.) юнәлтү.

Композиция корырга булышлык итү: предметны кәгазь битендә аның пропорцияләрен исәпкә алып урнаштыру (әгәр предмет биеклеккә таба сузынкы булса, аны кәгазь битендә вертикаль хәлдә урнаштыру; әгәр ул киңлеккә сузылса, мәсәлән, бик үк биек булмаган, әмма озын йорт, горизонталь хәлдә урнаштыру). Төрле сурәтләү материаллары (төсле карандашлар, гуашь, акварель, төсле акбурлар, пастель, сангина, күмерле карандаш, фло-мастерлар, төрле пумалалар һ.б.) белән рәсем ясау ысулларын һәм алымнарын ныгыту.

Рәсемне буяганда аны пычратучы тупас сызыклар калмасын өчен, предмет контурларын гади карандаш белән, аңа җиңелчә генә басым биреп ясау күнекмәләрен булдыру.

Акварель белән аның үзенчәлекләренә (төснең үтә күренмәлеге һәм җиңеллеге, бер төстән икенчесенә салмак күчеш) туры китереп эш итәргә өйрәтү.

Пумала белән төрле ысуллар кулланып эш итәргә: калын сызыкларны пумаланың бар киңлеге белән, нәзек сызыкларны очы белән генә; төс салганда пумаланы кәгазьгә тулысынча орындырып, вак тапларны пумала очы белән ясарга өйрәтү.

Билгеле булган төсләр турындагы белемнәрне ныгыту, яңа төсләр (шәмәхә) һәм төсмерләр (күк, алсу, куе яшел, сирень төсе) белән таныштыру, төсне тоемлау сәләтен үстерү.

Яңа төсләр һәм төсмерләр булдыру өчен буяуларны кушарга (гуашь кулланганда) һәм, буяуга су өстәп, төсне сыекландырырга (акварель кулланганда) өйрәтү. Карандаш белән рәсем ясаганда, карандашка басымны үзгәртеп, төснең төсмерләрен бирергә өйрәтү.

Карандаш белән эш иткәндә, карандашка басымны төрлечә үзгәртеп, балалар төснең өч төсмерен бирә алалар.

Сюжетлы рәсем ясау. Балаларны әйләнә-тирә дөнья һәм әдәби әсәрләр темаларына («Йомры икмәк кемне очраткан?», «Ике саран аю баласы», «Чыпчык төшке ашны кайда ашаган?» һ.б.) сюжетлы композицияләр иҗат итәргә өйрәтү.

Композиция төзү күнекмәләрен үстерү, рәсемнәрне кәгазь битенең аскы өлеше буйлап, бөтен битне тутырып урнаштырырга өйрәтү.

Балаларның игътибарын сюжеттагы барлык предметларның зурлык чагыштырмасына юнәлтү (йортлар зур, агачлар биек һәм тәбәнәк; кешеләр йортлардан кечерәк, әмма бо-лында үсүче чәчәкләрдән зуррак). Рәсемдә предметларны бер-берсен каплап тормаслык итеп урнаштырырга өйрәтү (йорт каршында үсүче һәм өлешчә аны каплап торучы агачлар һ.б.)

Декоратив рәсем ясау. Балаларны халык кәсепчелеге эшләнмәләре белән таныштыруны дәвам итү, Дымково һәм Филимоново уенчыклары һәм аларның бизәлешләре турындагы белемнәрне тирәнәйтү; халык декоратив бизәлеше мотивлары буенча сурәтләр ясарга тәкъдим итү, шул бизәлешнең төсләр җыелмасы һәм композиция элементлары белән та-ныштыру, кулланылучы элементларның тагын да күптөрлерәк булуына ирешү. Городец бизәлеше, аның төсләр бирелеше, декоратив төсләр (кагыйдә буларак, чиста тоннар түгел, бәлки төсмерләр) табу үзенчәлеге белән таныштыруны дәвам итү, бизәү өчен зиякләр (оживки) кулланырга өйрәтү.

Полхов-Майдан бизәлеше белән таныштыру. Городец һәм Полхов-Майдан бизәлешлә-рен балаларның иҗади эшенә кертү, бизәлешнең әлеге төрләре үзенчәлекләрен үзләштерергә ярдәм итү. Җирле бизәлеш сәнгате белән таныштыру. Гжель, Городец, Полхов-Майдан бизәлешләре мотивлары буенча бизәкләр төзергә өйрәтү: үзенчәлекле элементлар (чәчәк бөреләре, чәчәкләр, яфраклар, үләннәр, мыекчалар, бөтеркәләр, зиякләр) белән таныштыру.

Кәгазь битләрендә халык эшләнмәләре (поднос, тоз савыты, чынаяк, розетка һ.б.) рәвешендәге бизәкләр ясарга өйрәтү.

Бизәк төшерү эшчәнлегендә иҗатны үстерү өчен декоратив тукымалар куллану.

Балаларга өс һәм баш киемнәре (калфак, яулык, свитер һ.б.),көнкүреш предметлары (тастымал, сөлге) рәвешендәге кәгазьләр бирү.

Бизәкләрне ритм белән урнаштырырга өйрәтү. Кәгазь силуэтларга һәм күләмле фигураларга бизәк төшерергә тәкъдим итү.

Әвәләп ясау. Балаларны балчыктан, пластилиннан һәм пластик массадан әвәләп ясау үзенчәлекләре белән таныштыруны дәвам итү.

Таныш предметларны (яшелчәләр, җимешләр, гөмбәләр, савыт-саба,уенчыклар) натурадан карап һәм күзаллау буенча әвәләп, аларга хас үзенчәлекләрне чагылдыра белүне үстерү. Балчык кисәгеннән һәм пластилиннан тасма ысулы белән савыт-саба әвәләп ясарга өйрәтүне дәвам итү.

Предметларны пластик, конструкцияләү һәм катнаш ысуллар белән әвәләп ясау күнекмәләрен ныгыту. Форма өслеген шомартырга, предметларны тотрыклы итәргә өйрәтү.

Әвәләп ясаган сында образ үзенчәлеген чагылдырырга, кеше һәм хайваннар сыннарын хәрәкәттә ясарга, предметларның кечерәк төркемнәрен катлаулы булмаган сюжетларга (коллектив композицияләрдә) берләштерергә өйрәтү: «Тавык һәм чебиләр», «Ике саран аю баласы сыр таптылар», «Балалар һавада йөриләр» һ.б.

Балаларда әдәби әсәр геройларын күзаллау буенча әвәләп ясый белү сәләте формалаштыру (Аю һәм Колобок, Төлке һәм Куян баласы, Машенька һәм Аю һ.б.). Иҗатны, инициативаны үстерү.

Вак детальләрне әвәләп ясау: стека кулланып, балыкка тәңкәләр төшерү, хайванның күзләрен, йонын, кошның каурыйларын, кешеләрнең киемнәрендәге бизәкне, җыерчыкларны һ.б. ны күрсәтү күнекмәләрен формалаштыруны дәвам итү.

Әвәләп ясау өчен төрле материаллар белән эшләүдә техник күнекмәләр формалаштыруны дәвам итү; өстәмә материаллар (җимеш төшләре, бөртекләр, сәйлән бөртекләре һ.б.) куллану теләге уяту.

Пөхтә әвәләү күнекмәләрен ныгыту.

Әвәләп ясау төгәлләнгәннән соң кулларны яхшылап юу күнекмәләрен ныгыту.

Декоратив әвәләп ясау. Балаларны декоратив әвәләп ясау үзенчәлекләре белән таныштыруны дәвам итү. Халык гамәли бизәлеш сәнгате предметларына карата кызыксыну һәм эстетик мөнәсәбәт формалаштыру.

Халык уенчыклары типлары (Дымково, Филимоново, Каргополь эшләнмәләре һ.б.) буенча кошларны, хайваннарны, кешеләрне әвәләп ясарга өйрәтү.

Бизәлеш сәнгате предметларын бизәкләр белән матурлау сәләте формалаштыру. Эшләнмәләргә гуашь кулланып бизәк төшерергә, аларны әвәләп ясалган детальләр һәм чокырайтылган рельеф белән бизәргә, стека кулланырга өйрәтү.

Образ тудыру өчен кирәк булганда, әвәләп ясалган сурәттәге тигез булмаган урыннарны шомарту өчен, бармакларны суга манып алырга өйрәтү.

Аппликация. Балаларның сурәтләр иҗат итә белүен ныгыту (кәгазьне кыска һәм озын буйларга бүлеп кисү; квадратлардан — түгәрәкләр, турыпочмаклыклардан оваллар кисеп алу, бертөрле геометрик фигураларны икенчеләренә үзгәртү: квадратны — ике-дүрт өч-почмакка, турыпочмаклыкны буйларга, квадратларга яки кечкенә турыпочмаклыкларга әверелдерү), шул фигуралардан төрле предметларның сурәтләрен яки декоратив композицияләр төзү.

Гармун рәвешендә бөкләнгән кәгазьдән — бертөрле фигуралар яки аларның детальләрен, урталай бөкләнгән кәгазьдән симметрияле сурәтләр (стакан, ваза, чәчәк һ.б.) кисеп алу. Тәэсирле образ тудыру максатында өзеп (ертып) алу алымына өйрәтү.

Предметлы һәм сюжетлы композицияләр иҗат итү, аларны сурәтләрне баетучы детальләр белән тулыландыру теләге тудыру.

Материалларга карата пөхтәлек һәм сакчыл мөнәсәбәт формалаштыру.

Гамәли иҗат. Кәгазь белән эшли белүне камилләштерү: битне төрле юнәлештә дүрт өлешкә бүлү; әзер өлге буенча эшләү (башлык, кечкенә көймә, кечкенә өй, кесә).

Кәгазьдән күләмле фигуралар ясау күнекмәләрен ныгыту: квадрат рәвешендәге битне берничә тигез өлешкә бүлү, бөгелгән сызык урыннарны тигезләү, шул сызыклар буенча кисемнәр ясау (йорт, кәрзин, шакмак).

Балаларның табигый материаллардан (күркәләр, ботаклар, җиләкләр) һәм башка материалдан (кәтүкләр, тышы төсле тимерчыбык, буш тартмалар һ.б.) уенчыклар, сувенирлар ясау күнекмәләрен ныгыту.

Мөстәкыйль рәвештә сюжетлы-рольле уеннар өчен уенчыклар (кечкенә флаглар, сумкалар, башлыклар, салфеткалар һ.б.); әти-әниләр, балалар бакчасы хезмәткәрләре өчен сувенирлар, чыршы уенчыклары ясау күнекмәләре формалаштыру.

Балаларны дәресләр һәм мөстәкыйль эшчәнлек өчен әсбаплар (тартмалар, санау мате-риалы) эшләүгә, китапларны, өстәл уеннарын ремонтлауга җәлеп итү.

Балаларның материалларны сакчыл һәм рациональ файдалана белүен ныгыту.

Конструкцияләү-модельләү эшчәнлеге

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Балаларда үзләре төзи торган һәм әйләнә-тирәдә күргән корылмалар арасында бәйләнеш урнаштыра алу сәләтен; төрле корылмалар һәм конструкцияләр (йортлар, спорт һәм уен җиһазлары һ.б.) төзү күнекмәләрен үстерүне дәвам итү.

Конструкцияләрнең төп өлешләрен һәм үзенчәлекле детальләрен аерырга өйрәтү.

Мөстәкыйльлекне, иҗатны, инициативаны, дустанә мөнәсәбәтне хуплау.

Тәрбияче тарафыннан эшләнгән әйберләрне һәм корылмаларны анализларга булышу; анализ нигезендә конструктив чишелеш табу һәм үз корылмаңны төзүне планлаштыру.

Яңа детальләр: формалары һәм зурлыклары буенча төрле пластиналар,борыслар, ци-линдрлар, конуслар һ.б. белән таныштыру. Бер детальне икенчеләре белән алыштырырга өйрәтү.

Бер үк объектның төрле зурлыктагы һәм конструкцияле корылмаларын төзи белүне формалаштыру.

Рәсем буенча төзергә, мөстәкыйль рәвештә кирәкле төзелеш материалын сайлап алырга өйрәтү.

Коллектив эшләү, үз эшләнмәләреңне (эшләнгән әйберләреңне) уртак нияткә яраштырып берләштерү, эшнең кайсы өлешен кем башкарачагы турында сүз куеша белүне үстерүне дәвам итү.

Музыкаль эшчәнлек

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Музыкага карата кызыксыну һәм мәхәббәт, аны тоя белү сәләтен үстерүне дәвам итү.

Классик музыка, халык көйләре һәм хәзерге заман музыкасы белән таныштыру нигезендә музыка культурасын формалаштыру.

Балаларның музыкаль сәләтләрен: тавыш югарылыгын, ритмлы, тембрлы,.динамикалы ишетү мөмкинлекләрен үстерүне дәвам итү.

Җырлау, музыка астында хәрәкәтләр ясау, балалар музыка уен коралларында уйнау һәм импровизацияләү күнекмәләрен алга таба үстерүгә; балаларның иҗади активлыгына булышлык итү.

Тыңлау. Музыкаль әсәрләрнең жанрларын (марш, бию, җыр) аерырга өйрәтү.

Музыкаль хәтерне көйләрне әсәрнең аерым өлешләре (кереш, йомгак,музыкаль фраза) буенча тану аша камилләштерү.

Квинта чикләре эчендә авазларның югарылыгын, яңгырашлары буенча музыка уен коралларын (клавишлы-бәрмә һәм кыллы: фортепиано, скрипка,виолончель, балалайка) аеру күнекмәләрен камилләштерү.

Җырлау. Җырлау күнекмәләре, беренче октавадагы «ре»дан икенче октавадагы «до»га кадәрге диапазонда җиңел аваз белән җырлау, җыр башлану алдыннан, музыкаль фразалар арасында тын алу, сүзләрне аермачык әйтү, җырны үз вакытында башлау һәм тәгалләү, көйнең характерын эмоциональ чагылдыру, салмак, кычкырып һәм акрын җырлау күнекмәләре формалаштыру.

Аерым гына, музыкага ияреп һәм музыкадан башка җырлау күнекмәләрен үстерүгә булышлык итү.

Мөстәкыйльлек күрсәтүгә һәм төрле характердагы җырларны иҗади башкаруга булышлык итү.

Җыр музыкаль зәвыгын үстерү.

Җыр иҗаты. Бирелгән текстка импровизация белән көй чыгарырга өйрәтү.Балаларны төрле характердагы көйләр: йомшак бишек җыры көе, дәртле яки күтәренке марш, салмак вальс, күңелле бию көе иҗат итәргә өйрәтү.

Музыкаль-ритмик хәрәкәтләр. Ритм хисе, хәрәкәтләр аша музыка характерын, музыканың эмоциональ-образлы эчтәлеген чагылдыру сәләтен үстерү.

Тирәлектә иркен ориентлашырга, иң гади төрдәге күчешләрне башкарырга, мөстәкыйль рәвештә салмак темптан тиз яки акрын темпка күчәргә, музыкаль фразага тәңгәл рәвештә хәрәкәтләрне үзгәртергә өйрәтү.

Бию хәрәкәтләрен башкару күнекмәләрен (сикергәндә чиратлаштырып аякларны алга ташлау; чүгәләп, алга күчеп адым ясау, бөтерелү; аякны алга сузып чүгү) формалаштыруга булышлык итү.

Түгәрәк уен җырлы биюләре, шулай ук башка халыкларның биюләре белән таныштыру.

Җырларны сәхнәләштерү күнекмәләрен үстерүне дәвам итү; төрле уеннарда әкияти хайваннарны һәм кошларны (ат, кәҗә, төлке, аю, куян, торна,козгын һ.б.) гәүдәләндерергә өйрәтү.

Музыкаль-уен һәм бию иҗаты. Бию иҗатын үстерү; иҗатта мөстәкыйльлек күрсәтеп, биюләр өчен хәрәкәтләр уйлап чыгарырга, бию композициясен төзергә өйрәтү.

Мөстәкыйль рәвештә җырның эчтәлеген чагылдыручы хәрәкәтләр уйлап чыгарырга өйрәтү.

Җырларның, әйлән-бәйләннәрнең эчтәлеген сәхнәләштерү теләге уяту.

Балалар музыка уен коралларында уйнау. Балаларны иң гади көйләрне балалар музыка уен коралларында уйнарга; гомуми динамиканы һәм темпны саклап, таныш җырларны индивидуаль рәвештә һәм кечерәк төркемнәр белән башкарырга өйрәтү.

Балалар иҗатын үстерү, аларны актив мөстәкыйль гамәлләргә дәртләндерү.

2.1.5. «ФИЗИК ҮСЕШ» белем бирү өлкәсе

«Физик үсеш балалар эшчәнлегенең түбәндәге төрләрендә тәҗрибә булдыруны үз эченә ала: хәрәкәтләнү, шул исәптән координация һәм сыгылмалылык кебек физик сыйфатлар-ны үстерүгә юнәлтелгән, организмның терәк-хәрәкәт системасын дөрес формалаштыруга, тигезлек саклауга, хәрәкәтне координацияләүгә, кулларның эре һәм вак моторикасына булышлык итүче,шулай ук төп хәрәкәтләре дөрес һәм организмга зыян салмаслык итеп башкарылган атлап йөрү, йөгерү, җиңелчә сикерүләр, ике якка да борылулар кебек күне-гүләрне эшләү белән бәйле хәрәкәт эшчәнлеге; спортның кайбер төрләре турында башлангыч күзаллаулар формалашу; кагыйдәләре белән бергә хәрәкәтчел уеннарны үзләштерү; хәрәкәтләнү өлкәсендә максатчанлык һәм үз-үзеңне көйләү формалашу; сәламәт яшәү рәвеше кыйммәтләре формалашу, шул яшәү рәвешенең элементар нормаларын һәм кагыйдәләрен үзләштерү (туклануда, хәрәкәтләнү режимында, чыныгуда, файдалы гадәтләр формалаштыруда һ.б.».

Төп максатлар һәм бурычлар

Сәламәт яшәү рәвеше турында башлангыч күзаллаулар формалаштыру.

Балаларда сәламәт яшәү турында башлангыч күзаллаулар формалаштыру.

Физик культура. Балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту; акыл һәм физик мөмкинлекләрен арттыру, талчыгуны искәртү.

Гармонияле физик үсешне тәэмин итү, төп хәрәкәт төрләрендә сәләт һәм күнекмәләрне камилләштерү, хәрәкәтләрнең матурлыгына, нәзакәтлелегенә, тәэсирлелегенә ирешү, гәүдәнең дөрес тотышын формалаштыру.

Көндәлек хәрәкәтләнү эшчәнлеге ихтыяҗы формалаштыру. Хәрәкәтләнү эшчәнлегендә инициативалылык, мөстәкыйльлек һәм иҗат, үз-үзеңне контрольдә тоту, хәрәкәтләр башкарганда үз-үзеңне бәяләү сыйфатларын үстерү.

Хәрәкәтле уеннарда һәм спорт уеннарында, физик күнегүләрдә катнашуга карата кызыксынуны, мөстәкыйль хәрәкәтләнү эшчәнлегендә активлыкны үстерү; спортка карата кызыксыну һәм мәхәббәт тәрбияләү.

Психологик-педагогик эш эчтәлеге

Сәламәт яшәү рәвеше турында башлангыч күзаллаулар формалаштыру

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Кеше организмының эшчәнлек үзенчәлекләре һәм бөтенлеге турындагы күзаллауларны киңәйтү. Балаларның игътибарын алар организмының һәм сәламәтлегенең үзенчәлекләрендә туплау («Миңа апельсин ашарга ярамый — миндә аллергия», «Миңа күзлек киярргә кирәк»).

Сәламәт яшәү рәвешенең мөһим компонентлары (дөрес туклану,хәрәкәтләнү, йокы һәм кояш, һава һәм су — безнең иң яхшы дусларыбыз) һәм сәламәтлекне җимерүче факторлар турындагы күзаллауларны киңәйтү.

Кеше сәламәтлегенең дөрес тукланудан; сизенү тойгыларына нигезләнеп продуктларның сыйфатын ачыклый белүеннән бәйле булуы турында күзаллаулар формалаштыру.

Гигиена һәм көндәлек режимның кеше сәламәтлеге өчен әһәмияте турындагы күзаллауларны киңәйтү.

Авыру кешене карау кагыйдәләре турында күзаллаулар формалаштыру (аның турында кайгырту, шауламау, аның үтенечләрен һәм кушканнарын үтәү). Авыру кешенең хәленә керү хисе тәрбияләү. Үз-үзеңне хис итүне тасвирлый белүне формалаштыру.

Балаларны сәламәт кешенең мөмкинлекләре белән таныштыру.

Балаларда сәламәт яшәү рәвеше ихтыяҗы формалаштыру. Физик культурага һәм спорт-ка карата кызыксыну, физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү теләге тәрбияләү.

Олимпия хәрәкәте тарихыннан аңлаешлы мәгълүматлар белән таныштыру.

Куркынычсызлык техникасы нигезләре, спорт залында һәм спорт мәйданчыгында үз-үзеңне тоту кагыйдәләре белән таныштыру.

Физик культура

Зурлар төркеме

(5 яшьтән 6 яшькә кадәр)

Гәүдәнең дөрес торышын; хәрәкәтләрне аңлы рәвештә башкару күнекмәләре формалаштыру.Балаларның хәрәкәтләнү күнекмәләрен камилләштерү.

Тизлек, көч, чыдамлылык, сыгылмалылыкны үстерү.

Терәктән көчле итеп этелеп җиңел йөрү һәм йөгерү күнекмәләрен ныгыту.

Тоткарлыклар аша чыгып, куышып йөгерергә өйрәтү.

Гимнастика стенкасы буйлап темпны үзгәртеп үрмәләргә өйрәтү.

Йөгереп килеп озынлыкка, биеклеккә сикерергә, сикерүнең төренә карап дөрес йөгереп килергә, этелергә һәм җиргә төшәргә, озын сикергеч аша йомшак өслеккә сикерергә, җиргә төшкәндә тигезлек сакларга өйрәтү.

Ыргытканда селтәнүне ыргыту белән яраштырырга, тупны бер кул белән ыргытырга һәм тотып алырга, урында һәм атлап барганда аны уң һәм сул кул белән бәреп кире кайтарырга өйрәтү.

Чаңгыда шуыштыру адымы белән йөрергә, сөзәк тауга күтәрелергә, таудан төшәргә, ике көпчәкле велосипедта йөрергә, бер (уң һәм сул) аяк белән этелеп самокатта йөрергә өйрәтү. Тирәлектә ориентлашырга өйрәтү.

Спорт уеннары элементларына, ярыш элементлары булган уеннарга,уен-эстафеталарга өйрәтү.

Физик күнегүләр белән шөгыльләнү өчен өлкәннәргә физкультура инвентаре әзерләргә, аны урынына кире алып куярга булышырга гадәтләндерү.

Балаларның спортның төрле төрләренә карата кызыксынуын хуплау,аларга илнең спорт тормышы вакыйгалары турындагы кайбер мәгълүматларны җиткерү.

Хәрәкәтле уеннар. Балаларны, инициатива һәм иҗадилык күрсәтеп, мөстәкыйль рәвештә таныш уеннар оештырырга өйрәтүне дәвам итү.

Балаларда ярыш элементлары булган уеннарда, уен-эстафеталарда катнашу теләге тәрбияләү.

Спорт уеннарына һәм күнегүләренә өйрәтү.

2.2.Милли мәдәни төбәк чыганагы

<u>Старшая группа</u>

(5-6лет)

Татарская	**Русская**
Ознакомление с культурой народов Поволжья	
1. Символика РФ и РТ (герб, флаг). Информационный и фотоматериал.	**1.** Символика РФ и РТ (герб, флаг). Информационный и фотоматериал.
2.Куклы в татарской и русской национальной одежде (мальчик и девочка).	**2.**Куклы в татарской и русской национальной одежде (мальчик и девочка).
3. Информационный и наглядный материал о родном городе (альбом, книги, набор открыток, иллюстрации).	**3.** Информационный и наглядный материал о родном городе (альбом, книги, набор открыток, иллюстрации).
4. Информационный и фотоматериал о столице РТ г. Казани.	**4.** Информационный и фотоматериал о столице РТ г. Казани.
5. Информационный и наглядный материал о РТ (города-4, животный, растительный мир).	**5.** Информационный и наглядный материал о РТ (города-4, животный, растительный мир).
6. Информационный материал о России, Башкортостане, Чувашии: (образцы орнаментов для ИЗО деятельности, дидактические, подвижные игры народов РТ)	**6.** Информационный материал о Татарстане, России, Башкортостане, Чувашии: (образцы орнаментов для ИЗО деятельности, дидактические, подвижные игры народов РТ)
7. Портреты Г. Тукая, татарских писателей, их произведения (по программе), татарские, русские народные сказки.	**7**. Портреты Г. Тукая, татарских писателей, перевод их произведений и татарские народные сказки.
8. Образцы татарских национальных орнаментов 5 элементов: - тюльпан – лалә - лист – яфрак - колокольчик – кыңгырау - гвоздика – канәфер чәчәге - трехлистник - өч яфрак	**8.** Образцы татарских национальных орнаментов 5 элементов: - тюльпан – лалә - лист – яфрак - колокольчик – кыңгырау - гвоздика – канәфер чәчәге - трехлистник - өч яфрак
9. Дидактические игры по ознакомлению с татарскими национальными орнаментами (4 игры).	**9.** Дидактические игры по ознакомлению с татарскими национальными орнаментами (4 игры), например: 1. «Составь узор» (на блюдце, чашке). 2. «Найди пару» (орнаменты домино).

	3. «Найди и назови» (орнамент). 4. «Укрась тюбетейку и калфак).
Закрепление пройденного материала УМК	
Материалы по обучению детей татарской национальности родному языку – **УМК для детей 5-6 лет “Туган телдә сөйләшәбез”** (Говорим на родном языке), Зарипова З. М. и др.	**Материалы** по обучению русскоязычных детей татарскому языку – **УМК для детей 5-6 лет “Татарча сөйләшәбез”**(Говорим по татарски),Зарипова З.М.,Кидрячева Р.Г.,Исаева Р. С.и др.
1. Иллюстрации, картины к УМК.	1. CD – диск «Татарча сөйләшәбез», к проекту «Уйный – уйный үсәбез» - «Играя растём».
2. Дидактические, словесные, ИКТ- игры (разработанные педагогами) по УМК.	2. Предметные картины к проекту «Уйный – уйный үсәбез» - «Играя растём».
Материалы по обучению детей татарской национальности русскому языку – **УМК для детей 5-6 лет“Изучаем русский язык”** Гаффарова С.М.	3. Дидактические, словесные, ИКТ- игры (разработанные педагогами) к проекту «Уйный – уйный үсәбез» - «Играя растём».
1. Иллюстрации, картины к УМК.	4. Рабочие тетради для детей 5-6 лет к проекту «Уйный – уйный үсәбез» - «Играя растём».
2. Дидактические, словесные, ИКТ- игры (разработанные педагогами) по УМК.	5. Анимационные сюжеты к проекту «Уйный – уйный үсәбез» - «Играя растём».
3. Рабочие тетради для детей 5-6 лет.	
Педагогам ДОУ предлагается использовать материалы УМК в работе.	
Дополнительный материал для обеспечения современного уровня организации обучения детей дошкольного возраста государственным языкам РТ и ознакомления с культурой народов Поволжья	
1. Вновь созданные мультфильмы производства Татармультфильм. 2. Мультфильмы созданные по произведениям Габдуллы Тукая. 3. Мультипликационные фильмы студии «Союзмультфильм» на татарском языке (в 5-х частях). 4. DVD, CD – материалы поступившие с Министерства РТ. 5. Материалы телепередачи канала ТНВ «Әкият илендә» – «В мире сказок» созданный для детей дошкольного возраста в целях обучения детей разговорной речи.	
На официальном сайте МИНИСТЕРСТВА ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ http://mon.tatarstan.ru/ в разделе «Дошкольное образование» размещены новые материалы по обучению детей двум государственным языкам в дошкольных образовательных учреждениях.	

2.3. Программаны тормышка ашыру ысуллары һәм юллары

Үсешкә китерүче һәм бала өчен эмоциональ яктан уңайлы белем бирү мохите тудыру «Туганнан алып мәктәпкәчә» программасын гамәлгә ашыруның мөһим шарты булып тора. Балалар бакчасында булу балага шатлык китерергә, ә белем бирү ситуацияләре мавыктыргыч булырга тиеш.

Иң мөһим белем бирү ориентирлары:

• балаларның эмоциональ иминлеген тәэмин итү;
• балаларның башка кешеләргә карата дустанә һәм игътибарлы мөнәсәбәтен формалаштыру өчен шартлар тудыру;
• балалар мөстәкыйльлеген (инициативалылыкны, автономия һәм җаваплылыкны) үстерү;
• балаларның эшчәнлекнең төрле төрләрендә формалашучы сәләтләренүстерү.

Әлеге максатларны гамәлгә ашыру өчен педагогларга түбәндәгеләр тәкъдим ителә:

• бала шәхесенә карата ихтирам күрсәтү, аның белән һәм башка педагоглар белән үзара мөнәсәбәтләрнең демократик стилен үстерү;
• баланың үз өстенә җаваплылык алу һәм башка кешеләргә карата үз итүхисләрен белдерү өчен шартлар тудыру;
• килеп туган низагларны балалар белән бергә тикшерү, аларны хәл итәргә булышу, гомуми кагыйдәләр булдыру, бер-береңә карата ихтирам күрсәтергә өйрәтү;
• балалар белән тормышның мөһим мәсьәләләрен тикшерү, баланың үзпозициясен белдерүен стимуллаштыру;
• балаларның игътибарын кешеләрнең үз карашлары һәм кыйммәтләре буенча бер-берсеннән аерылып торуларына юнәлтү, моның аларның үз-үзләрен тотышына ничек йогынты ясавын тикшерү;
• ата-аналар (законлы вәкилләр) белән Оешма педагогларының эшчәнлеге юнәлтелгән, шул эшчәнлек ирешергә тиешле ориентирларны тикшерү,гаилә әгъзаларын әлегемаксатларга ирешү буенча бергәләп эш итүгә тарту.

Мәгариф оешмасында мәктәпкәчә белем бирү системасы баланың уеныһәм танып белү активлыгы үсешенә төбәлгән булырга тиеш. Оешмада инициативалылык, күңел күтәренкелеге, кызыксынучанлык һәм яңаны белүомтылышы кебек сыйфатлар чагылсын өчен шартлар тудырылырга тиеш.

Белем бирү мохитен дөрес оештыру үз-үзеңә ышаныч, тормышка карата оптимистик караш үсешен стимуллаштыра, ялгышуга хокук бирә, таныпбелү мәнфәгатьләренформалаштыра, хезмәттәшлек итәргә әзер булуныһәм башка кешегә авыр хәлдә ярдәм итүне хуплый, ягъни баланың уңышлырәвештә социальләшүен һәм аның шәхесе үсешен тәэмин итә.

Балалар тарафыннан өйрәнелүче темалар белем бирү эшенең максатларына — баланың сәләтләрен һәм инициативасын үстерүгә, мәктәпкәчә яшьтәге балага аңлаешлы мәдәни чараларны (күрсәтмә модельләрне һәм символларны) үзләштерүгә ирешү өчен материал булып тора. Шунлыктан белеембирү программасы гомер буе барачак уку-өйрәнү сәләте (lifelonglearning)булдыруны, шул ук вакытта чынбарлыкка карата аңлы һәм иҗади мөнәсәбәттә булуны таләп иткән хәзерге җәмгыятьтә балаларны тормышка әзерләүнең нигезенә әверелә.

Балалар бакчасында балага яхшы таныш көн дә кабатлана торган хәлләр тәрбия-белем бирү әһәмиятенә ия: һавада йөргәндә һәм режим моментлары вакытында бала үзенә һәм башкаларга карата мөнәсәбәтләр булдыра,инициативалы булырга һәм карарлар кабул итәргә, үзенең фикерләвен һәмхыялын файдаланырга өйрәнә.

Белем бирү ситуацияләрен тәкъдим итү;

• балалар автономиясен хуплау: балаларга үз проект чишелешләрен күрсәтергә тәкъдим итү;
• үз ниятләрен башкарганда балаларга үз эшчәнлекләрен планлаштырырга ярдәм итү;
• балалар тарафыннан тәкъдим ителгән проект чишелешләрен тикшергәндә, күрсәтелгән һәр вариантның яңалыгына басым ясап, аларныңидеяләрен хуплау;
• балаларга алар тарафыннан тәкъдим ителгән чишелеш вариантларынчагыштырырга, вариантны сайлауны нигезләргә булышу.

2.4. Балалар бакчасының гаилә белән багланышлары

Төп максатлар һәм бурычлар

Гаилә белән конструктив багланышлар үстерү бала шәхесенең тулы үсешен тәэмин итүнең иң мөһим шарты булып тора.

Төп максат — тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре белән җаваплы үзара мөнәсәбәтләр формалаштыру һәм ата-аналарның компетентлыгын (бала тәрбияләү белән бәйле төрле типтагы социаль-педагогик ситуацияләрне хәл итә алу сәләтен) үстерү өчен кирәкле шартлар тудыру; ата-аналарның ихтирамлы һәм аңлаулы мөнәсәбәткә, балалар бакчасы тормышында катнашуга хокукын тәэмин итү.

Ата-аналарга һәм тәрбиячеләргә үзара мөнәсәбәтләрдә субординациядән, монологизм-нан арыну, бер-берләрен гаепләү гадәтеннән баш тарту,бер-берләрен үз проблемаларын хәл итү чарасы итеп түгел, ә тигез хокуклы партнерлар, хезмәттәшләр итеп күрә белү зарур.

Балалар бакчасының гаилә белән багланышларының төп бурычлары:

• педагогларның һәм ата-аналарның балаларны тәрбияләү, өйрәтү-укыту,үсешләренә ире-шү, балалар бакчасында һәм гаиләдә төрле эшчәнлекне оештыру шартларына кагылышлы төрле мәсьәләләргә карата мөнәсәбәтләрен өйрәтү;
• педагогларны һәм ата-аналарны балалар бакчасында һәм гаиләдә тәрбияләүнең иң отышлы тәҗрибәсе, шулай ук мәктәпкәчә яшьтәге балаларны гаиләдә һәм җәмгыятьтә тәрбияләүдә туган кыенлыклар белән таныштыру;
• балаларны тәрбияләүнең һәм өйрәтү укытуның актуаль мәсьәләләре,балалар бакчасының һәм гаиләнең әлеге мәсьәләләрне хәл итү мөмкинлекләре турында бер-берләренә җиткереп тору.
• балалар бакчасында педагогларның һәм ата-аналарның балалар белән үзара конструктив тәэсир итешүе үсешенә булышлык итүче, эчтәлеге һәм формасы буенча төрле булган хезмәттәшлеге өчен шартлар тудыру;
• тәрбияләнүчеләрнең гаиләләрен районда (шәһәрдә, өлкәдә, республикада) оештырыла торган, педагоглар белән бергә уздырылучы чараларда катнашуга җәлеп итү;
• баланың төрле омтылышларына һәм ихтыяҗларына карата игътибарлы мөнәсәбәт күрсәткән ата-аналарны хуплау, әлеге ихтыяҗларны гаиләдә канәгатьләндерү өчен кирәкле шартлар тудыру.

Гаилә белән ике арадагы багланышларның төп юнәлешләре һәм формалары

Үзара арадашлык һәм мәгълүмат алмашу

Үзара уңышлы багланышлар балалар бакчасы бала гаиләсенең тәрбия мөмкинлекләре белән таныш, ә гаилә баланы тәрбияләү ышанып тапшырылган мәктәпкәчә белем бирү оешмасы турында хәбәрдар булган очракта гына урнашырга мөмкин. Бу багланышлар бала үсешендә бер-береңә кирәкле ярдәм күрсәтергә, тәрбияләүдә гомуми мәсьәләләрне хәл итү өчен булган педагогик ресурсларны тартырга мөмкинлек бирә.

Тәрбия потенциалын ике яклап тирәнтен аңлау өчен әңгәмәләр уздыру, анкеталар төзү, иншалар язу белән бергә махсус оештырылучы социаль-педагогик диагностика; педагогларның тәрбияләнүчеләр гаиләләрендә булулары; балалар бакчасында ачык ишекләр көннәре оештыру; балаларны тәрбияләүче якларның казанышлары һәм кыенлыклары белән танышуга юнәлтелгән төрле җыелыш-очрашулар зур әһәмияткә ия.

Беренче җыелыш-очрашуларның максаты — педагогларның гаиләләр белән һәм тәрбияләнүчеләр гаиләләренең үзара, гаиләләрнең педагоглар белән төрле яклап танышуы.

Аралашудагы киртәләрдән арыну өчен, ата-аналарда уңай эмоцияләр тудыручы, педагоглар белән ышанулы мөнәсәбәтләр үстерүгә юнәлтелгән махсус алымнар куллану артык булмас. Шундый җыелышларны ел дәвамында уздыру, һәр җыелышта үз мәсьәләләреңне хәл итә бару урынлы.

Тәрбияләүче өлкән кешеләрнең бер-берләренә даими рәвештә балаларның балалар бакчасындагы һәм гаиләдәге тормышыннан төрле фактларны,һәм кәефе, эчке һәм тышкы халәте, үзен ничек хис итүе, балалар — өлкәннәр(шул исәптән балалар — ата-аналар) мөнәсәбәтләре турында хәбәр итеп торулары зарур.

Әлеге хәбәрләшү турыдан-туры аралашу аша (әңгәмәләр, консультацияләр барышында, җыелышларда, конференцияләрдә) яки читләтеп, төрле чыганаклардан — стендлардан, газеталардан, журналлардан (кулдан язып,электрон чыганакта), гаилә календарьларыннан, төрле буклетлардан, интернет-сайтлардан (балалар бакчасы, мәгариф идарәсе органнары сайтларыннан) мәгълүмат алу, шулай ук язышу (шул исәптән электрон чыганаклар аша) нәтиҗәсендә гамәлгә ашырыла.

Стендлар. Стендларда стратегик (күпьеллык) һәм тактик (еллык) мәгълүмат урнаштырыла. Стратегик мәгълүматка балалар бакчасы үсешенең ерак һәм уртача перспективага исәпләнгән максатлары, гамәлгә ашырылучы белеем бирү программасы, мәктәпкәчә учреждениенең инновацион проектлары,шулай ук белем бирү буенча өстәмә хезмәтләр турындагы хәбәрләр керә.

Тактик мәгълүматлар педагоглар һәм аларның графиклары, көндәлек режим,төркемдә бер елга исәпләнгән тәрбия-белем бирү эшенең бурычлары һәм эчтәлеге турындагы хәбәрләрне үз эченә ала. Тәрбияләүче өлкәннәрнең зуркызыксынуын тудыручы оператив стенд мәгълүматларына төркемдә (балаларбакчасында, районда) көтелә торган яки булып узган вакыйгалар: акцияләр,конкурслар, репетицияләр, күргәзмәләр, очрашулар, уртак проектлар, ял көннәрендәге экскурсияләр һ.б. турындагы хәбәрләр керә. Мәгълүматның бу төре тиз искергәнгә күрә, аны даими рәвештә яңартып торырга кирәк.

Стенд мәгълүматлары, әгәр аларны әзерләүдә ата-аналар катнашса, ул мәгълүматлар гаиләнең хәбәрләр җәһәтендәге мәнфәгатьләренә җавап бирсә, алар структура буенча уңышлы урнашсалар һәм эстетик яктан уңышлы бизәлсәләр (фотосурәтләр һәм иллюстратив материал кулланыла), ата-аналарда күбрәк кызыксыну уята.

Мәгълүмат (бигрәк тә оператив мәгълүмат) тәрбияләүче өлкәннәргә үз вакытында барып ирешсен өчен, аны балалар бакчасы сайтында, шулай ук гаилә календарьларында кабатлау мөһим.

Сентябрь

Темасы	Максаты
“Белем көне” (бакчада белем көне үткәрү)	Мәктәп тормышы белән танышу. Балалар бакчасы һәм мәктәп арасындагы элемтәне ныгыту.
Күчермә папка “Куркынычсызлык кагыйдәләре”	Әти-әниләр белән берлектә балаларның тормыш иминлеген саклау максатыннан балаларны куркынычсызлык кагыйдәләре белән таныш- тыру.Аларны балаларга аңлаешлы телдә ничек итеп аңлатырга кирәк-леген әңгәмәләр, брошюралар,буклетлар,методик әсбаплар ярдәмендә күрсәтү.
Консультация “Балалар тәрбияләүдә режимның әһәмияте”.	Бала тәрбияләүдә тагын бер кабат режимның әһәмиятен күрсәтү.
Әңгәмәләр: 1.”Балалар, истә тотыгыз, дару конфет түгел ул !” 2.”Нәрсә ул УМК ?” 3.”Белем бирү эшчәнлекләре”. 4.”Бала үзе бер дөнья”. 5.”Табигый материаллар ни өчен кирәк ?” 6."Игътибарлы яшь җәяүле" 7. “Ачык тәрәзә -куркыныч”	Көнкүрештә һәм әйләнә-тирәдә бала өчен куркыныч булган әйбер-ләрне тагын бер кат күз алдыннан үткәрү. УМК аның тәрҗемәсен аңлату һәм аның эченә кергән укыту-методик әсбаплар белән таныштыруны дәвам итү (әти-әниләр белән берлектә эш дәфтәрләре булдыру) Зурлар төркемендә уздырылачак белем бирү эшчәнлекләре турында сөйләшү. Бала белән өйдә шөгыльләнү өчен уңай шартлар булдыру һәм көндә-лек шөгыльләнү өчен күпме вакыт сарыф итәргә кирәклеге турында фикер алышу. Эшчәнлек һәм аннан тыш вакытларда кызыклы, үзенчәлекле әйбер-ләр ясау өчен әти-әниләр белән берлектә табигый материаллар туп-лау. Балаларга юлда йөрү кагыйдәләрен һәм күнекмәләрен өйрәтүдә ата-аналарның әхәмиятен күрсәтү. Баланы ничә яшьтә берүзен өйдә калдырырга ярый, аның үзе генә калырга әзерме икәнен ничек белергә, өйдә берьялгызы калгач үзен ничек тотарга икәнен өйрәтү зарурлыгын аңлату.Балалар форточкалар, тәрәзәләр, балкон ишеге ачык булган бүлмәдә ялгыз калырга тиеш түгеллеген әти-әниләргә ассызыклап үтү.

Рәсем конкурсы "Куркынычсыз җәй" Ата-аналар өчен белешмәлекләр тарату: "Ачык тәрәзә -куркыныч" "Һәрбер машинага куркынычсызлык креслосы". "Урам сюрпризлар белән тулы". "Юл-йөрү кагыйдәләренә, янгын куркынычсызлыгы кагыйдәләренә кроссвордлар, башваткычлар, мәкальләр ясау.	Әти-әниләр катнашында кул эшләре . Әти-әниләр белән берлектә балаларның тормыш иминлеген саклау максатыннан балаларны куркынычсызлык кагыйдәләре белән таныш- тыру. Бала тәрбияләүдә әти-әниләргә һәрьяктан ярдәм күрсәтү, алар белән кулга-кул тотынышып хезмәттәшлек итү.
Стенд “Торак һәм җәмә-гать биналарында янгын-нар, аларның сәбәпләре һәм нәтиҗәләре”.	Янгын турында гомуми белешмә бирү, янгыннарның килеп чыгу сә-бәпләре һәм аларның нәтиҗәләре.
Ата – аналар жыелышы №1 Тема: “5-6 яшьлек балаларның психологик үзенчәлекләре, белем һәм тәрбия бирү программа-сы таләпләре” (ФГОС таләпләре)	Максат:Ата-аналарны зурлар төркемендә оештырылачак чаралар, үт-кәреләчәк эшчәнлекләр, бу яшьтәге баланың яшь үзенчәлекләре һәм мөмкинлекләре белән таныштыру. Көн тәртибендә: 1. 5-6 яшьлек балаларның яшь үзенчәлекләре,белем һәм тәрбия бирү бурычлары белән таныштыру. «Белем-тәрбия бирү буенча оештырылган эшчәнлекләр» (тәрбияче Альмухаметова Г.Р. чыгышы). 2. Проектлар эшчәнлеге белән таныштыру. Төркемдәге эшчәнлек турында мәгълүмәт бирү. (тәрбияче Альмухаметова Г.Р. чыгышы). 3. Инглиз теле,рус теле эшчәнлекләре белән таныштыру (Рус теле тәрбиячесе Ахметзянова Л.Д., инглиз теле укытучысы Закирова З.Н. чыгышы) 4.Ата-аналар комитеты сайлау. 5. Төрлесеннән.

Октябрь

Ширма “Өлкәннәрне хөрмәтлик”	Балаларда олыларга карата хөрмәт тәрбияләү.Әби-бабай-ларыбызның кадерле кешеләр булуына төшендерү.
Консультация “ УМК “	УМКаның әсбапларын эшчәнлек һәм аннан тыш вакытларда ничек кулланыуыбыз белән ата-аналарны таныштыру. Өйдә дә бу уеннарны уйнарга тәкъдим итү (уеннарны УМК аның методик кулланмаларыннан алырга).
Әңгәмәләр: 1.”Тылсымлы сүзләр” 2.”И туган тел, ...”. 3.”Ярамый” һәм “кирәк”. 4.”Өйдә аралашу алымнары”.	Дөрес, матур сөйләшү нәрсә ул ? Матур сөйләшергә ничек өйрәтергә – бер төркем әти-әниләр белән әңгәмә. Әти-әнинең сөйләм теле үрнәге бала сөйләменә ничек йо-гынты ясый.ФГОС программасы буенча “Сөйләм үстерү” өлкәсенә куелган таләпләр белән таныштыру. Баланы “ярамый” һәм “кирәк” дигән сүзләрне аңларга өйрә-тү һәм моны ”Балачак аланы” хрестоматиясендә тәкъдим ителгән хикәяләр, шигырь һәм әкиятләр ярдәмендә аңлатыр-га киңәш итү. Ата-аналарны сюжетлы - рольле уеннарга хәзерләү. (Өйдә баланың үз исемен һәм иптәшләренең исемен ягымлы һәм кырыс итеп әйтеп карарга киңәш итү –психологик күнегү).
5.Күргәзмә: “Көзге матурлык”	Яшелчә һәм җиләк җимешләрдән ясалган кул эшләреннән күргәзмә оештыру .
6.Ширма:”Без коррупцияга каршы”	Әти- әниләрне коррупцияне булдырмау юллары белән та-ныштыру.
7. Ширма. Тема: “Загадки, пословицы, приметы и стихи про осень”	Активизация взаимодействия родителей с ребенком с целью развития речи.

Ноябрь

Ширма «Кояш янында-җылы-лык, ана янында –изгелек”.	Гаиләдә ананың иң изге, иң олы шәһес булуын күрсәтү.
Әңгәмәләр: 1.”Бала бакчадан уенчык алып	Бу очракта балага җәза бирү кирәкме?Әллә инде уртага са-лып сөйләшү уңай нәтиҗә бирәме?

кайта?” 2.”Көйсезләнүнең төп сәбәбе”. 3.”Компьютер саулык өчен куркыныч”. 4.”Күнекмәләр”.	 Төп сәбәп- дөрес тәрбия бирмәү. Гаиләдәге үзара яхшы мө-нәсәбәтләр, ата-ананың дөрес таләпләре баланың көйсез-ләнүенә урын калдырмас. Көнкүрештә кулланыла торган техниканың һәркайсы, шул исәптән компьютер да, санитария кагыйдәләрен һәм норма-ларын төгәл үтәмәгәндә сәламәтлеккә тискәре йогынты ясарга мөмкин. Күнекмәләрнең көндәлек тормыш эшчәнлегендә барлыкка килүен (урын-җир җыештыру, юыну, киенү,...) сөйләү.
Консультация: «Уеннар янчыгы»	Кызыклы уеннар тәкъдим итү.
“Минем хокукларым” исемле альбом тәкъдим итү.	20 ноябрь – Бала хокукларын яклау көне. Һәр бала гаиләгә хокуклы, бала тәрбияләүдә эти-әни җа-ваплы, ә балалар үз чиратларында аларның сүзләрен тыңлар-га, ярдәм итәргә, ихтирам итәргә тиешлекне аңлату (Конвенция,9 нчы ст.)
Альбом “Туган җирем”	Әти-әниләребез белән берлектә туган җиребез Балтачның истәлекле матур урыннарын фотога төшереп альбомны тулыландыру.
Конкурс “Сезнең өчен, эти-әниләр!”	Әти-әниләр белән балалар бакчасы арасында мәгълүмати күпер булдыру.

Декабрь

Күчермә папка «Бездә бәйрәм» Күчмә папка: “Балалар кукынычсызлыгы барыннан да өстенрәк!”	Гаилә этикеты белән таныштыру.Баланың бәйрәмен ничек оештырырга. Кышын балаларнын тормыш иминлеген саклау, кышкы куркынычсызлык кагыйдэлэрен анлату.
Консультация “Өй шартларында ничек костюм тегәргә?”	Әти-әниләргә кул астында булган материаллардан курчаклар яки балалар өчен костюмнар тегү үрнәкләрен тәкъдим итү.

Конкурс: “Иң үзенчәлекле костюм”	«Яна ел» иртәсенә иң үзенчәлекле костюм әзерләү.
Әңгәмәләр: 1.”Сәламәтлек дөньясы». 2.”Яхшы һәм начар кыланыш-лар”. 3.”Балаларда мөстәкыйльлек тәрбияләү”. 4.”Памятки по УМК”. 5.”Яңа ел кичәсенә мин ничек хәзерләнәм ?”	Көндәлек режим нигезендә (һава температурасына карап) һавада йөрүләрен тәэмин итү. Иптәшләренә булган карашлары турында сөйләшү. Мөстәкыйль булырга күнектерү (киенү – чишенү , ашау, ...). “Изучаем русский язык” материалларының өйрәнгән темала-рын ныгыту максатыннан төркем бүлмәсендәге памятка-ларга таянып өйдә дә ике телдә аралашырга киңәш итү. Әти-әниләрне костюмнар һәм маскалар ясарга тарту.
Консультация “Нык торучанлык”.	Балаларның башлаган эшләрен уенмы ул, рәсем ясаумы – һәммәсен ахырына кадәр җиткерүне әти-әниләр яхшылык белән таләп итәргә тиешләр.

Январь

Ширма “Уен аша өйрәнәбез”	УМКаның “Үстерелешле уеннар” методик кулланмасы бе-лән таныштыру.Әти-әниләргә шушы кулланмада тәкъдим ителгән уеннарны күрсәтү һәм өйдә дә балалар белән бер-лектә уйнарга киңәш итү.
Әңгәмәләр: 1.УМК ага өстәмә материал – мультфильмнар”. 2.”Гаиләдә җенси тәрбия” (гендерное воспитание). 3.”Бала һәм массакүләм информация чаралары”	Әти-әниләрне татарча мультфильмнар, аудио китаплар һәм җыр дискалары белән таныштыру. Өйдә дә карау өчен бер-ничә электрон сайт тәкъдим итү (интернет чыганаклардан алу). Малайлар һәм кызларны физиологик үзенчәлекләрен исәпкә алып тәрбияләү буенча киңәшләр. Баланың яшенә карап тиешле тапшыру,компьютер уеннары, мультфильмнар карарга рөхсәт итү турында мәгълүмәт бирү. Әти-әнинең җавабы баланы яңа белемнәр белән баетырга ти-еш, мәктәпкәчә яшьтәге баланың аңына барып җитәрлек җаваплар бирергә кирәк.

4.”Бала сорауларына ничек җавап бирергә ?“	
Күчермә папка “Бала йорт хайваны сораса...”	Йорт хайваннарын тәрбияләү балада тереклеккә карата сак-чыл мөнәсәбәт, гуманлылык тәрбияли һәм шул ук вакытта йогышлы чирләр таратучы да булып торырга мөмкин. Йорт хайваннарын ничек карарга киңәшләр.
Консультация “Гаиләдә баланы матур әдәбият белән таныштыру”	УМКаның предметлы рәсемнәрен эшчәнлек һәм аннан тыш уен вакытларында ничек итеп кулланырга мөмкинлекне төрле уеннар аша күрсәтү :мәсәлән:”Артыгын тап”, “Төркемләп җый”.
Күргәзмә: “Юл тәртип ярата”, “Оста куллар”	Әти-әниләр катнашында ЮХИДИ буенча кул эшләре . Әти-әниләр катнашында төркемдә һөнәри үзәкләрне тулыландыру .
Ата-аналар җыелышы №2 Тема:“Төрле эш формалары куллану аша баланың физик үсешен тәэмин итү ”	Максат:эти-әниләрне балалар бакчасында балаларның сәламәтлеген, физик үсешен саклау һәм үстерүгә ярдәм итүче төп факторлар белән таныштыру;балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту өлкәсендә ата- аналарның белем дәрәҗәсен күтәрү; партнерлык мөнәсәбәте булдыру. Көн тәртибендә: 1.Чыгыш (Физкультура җитәкчесе) 2. Психолог белән очрашу. 3. Төрлесеннән.

Февраль

Ширма “Әти булганда рәхәт” **Ширма 21 февраль-** Дөньякүләм туган тел көне (Международный день языка)	Хикәяләр, мәкаләләр,шигырьләр аша әтиләргә карата хөр-мәт хисе тәрбияләү.Балаларда, бигрәк тә ир балада сәламәт яшәү ихтыяҗы тәрбияләүдә әтиләр үрнәге.
Күргәзмә «Минем әти – иң әйбәте”	Балалар рәсемнәрен, аларның әтиләре турында фикерләрен чагылдыру.
Әңгәмәләр: 1.“Тизәйткеч – телебезне төзәйткеч”.	Телдәге кимчелекләр баланың акыл үсешен тоткарлавына, фикер йөртүенә комачаулавы хакында сөйләшү.

2.”Тагын бер кат уенчыклар турында”. 3.”Бергә уйныйк” . 4.”Бармак уеннары”.	Баланың яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып уенчык төрләрен сайлау.Логик фикерләү, конструктив эшчәнлек,сөйләм,хәтер уеннарының 5-6 яшьлек балаларга йогынтысы турында мәгълүмәт бирү. Бала уенында әтинең роле турында сөйләшү. 5-6 яшьтә бармак уеннары уйнау кирәкме ? Бармак уеннары аша сөйләм телләре һәм вак моториканы үстерү. УМК анын методик кулланмаларын тәкъдим итү.
Консультация «Гаиләдә әхлак тәрбиясе»	Әхлак тәрбиясе бирүдә ата-ананың өлешен аңлату.
“Минем яраткан мультфильм герое”	Әти-әниләр һәм балалар катнашында рәсем күргәзмәсе.

Март

“Ягез әле, бергәләп!”	Әти-әниләр катнашында гаилә бәйрәме үткәрү.
Әңгәмә: 1.”Әнием-кадерлем” 2.”Кошларга ярдәм итик”. 3.”Китап укы” 4.”Минем балам сәләтлеме ?”	Балаларны тәрбияләүдә әниләрнең тоткан урыны. Балалар аң-ларлык итеп туганлык җепләрен аңлату. Әниләргә карата хөрмәт тәрбияләү. Әтиләр белән сыерчык оялары элү хакында сөйләшү. Матур әдәбият аша баланың сөйләм телен үстерү, яшенә ту-ры килә торган әдәби әсәрләр белән әти-әниләрне таныштыру. Баланың тумыштан булган сәләтенә үсәргә ярдәм итү, мөм-кинлекләр тудыру. Шәфкать туташы Нурмухаметова Г.М. Язгы чорда бала организмында витаминнарнын кимүе, әэлеге чорда файдаланырга тиешле витаминнар белән таныштыру.

5.Консультация: Пришивкалар турында белергә кирәк! -"Витаминный календарь для детей": как быть здоровым и весёлым весь год? Надо правильно питаться, и наши помощники-витамины легко справятся с любой болячкой.	

Апрель

Ширма "Тукай – безнең көннәрдә"	Габдулла Тукайның тормыш юлы һәм иҗаты белән таныш-тыру.
Консультация "Китап Һәм бала"	Балаларда китапларга карата кызыксыну уяту. Аларны сак-лап тотарга һәм дөрес итеп файдаланырга өйрәтү.
Әңгәмәләр: 1.УМКаның "Туган телдә сөй-ләшәбез" методик кулланмасы белән таныштыру (5-7 яшь) 2."Балагыз оялчан, кыюсыз булса, нишләргә ? 3."Әгәр балагыз начар сүзләргә өйрәнсә". 4."Тагын аллергия".	 Методик кулланмада бирелгән "Сорау-җавап" уенын уйнар-га киңәш итү. Шушы уен аша фикерләү, игътибарлылык сә-ләтен үстерү. Оялчан тартынучан балаларның өлкәннәр сүзенә, фикерлә-ренә бик сизгер булуларын күздә тотып, аларның күңел кыл-ларына сак кагылып үзләрендә ышаныч, кыюлык тәрбияләр-гә булышу. Баланың тумыштан булган сәләтенә үсәргә ярдәм итү, мөм-кинлекләр тудыру. Әдәпсез һәм ягымлы сүзләрнең мәгънәсен балаларга мисал-лар аша аңлату. Аллергия дигән авыруны йөгәнләр өчен шәфкать туташы белән берлектә профилактик чаралар уздыру хакында әти-әниләр белән сөйләшү.
Күргәзмә : "Г.Тукай иҗаты буйлап".	Г.Тукай әсәрләре буенча кул эшләре күргәзмәсе.

Ата-аналар җыелышы №3 Тема:“Без нәрсәләргә өйрәндек?”	Максат:әти- әниләрне балаларның бу уку елындагы үсеш күрсәткечләре белән таныштыру. Көн тәртибе. 1.Ачык эшчәнлекләр карау. 2.Эшчәнлекләр буенча фикер алышу. 3.Киләсе уку елына перспективалар турында сөйләшү. 4.Җәйге чорда балаларның куркынычсызлыгы буенча әти- әниләргә белешмәлелек тәкъдим итү. 5.Анкета тәкъдим итү. 6.Төрлесеннән.
“Остаханә почмагы”: “Сәламәт тәндә- сәламәт акыл”	Балаларнын физик үсешен тәэмин итү өчен әти-әниләр белән берлектә төркем бүлмәсендәге физик тәрбия почмагына традицион булмаган атрибутлар ясау

май

Күчермә папка “Без табигать балалары”	Табигать кочагында үз-үзләрен тоту кагыйдәләре белән та-ныштыру.
Ширма “Сәламәт яшәү рәве-ше”	Тән саулыгы өчен нәрсәләр кирәк – гимнастика , физкуль-тура һәм аларның әһәмияте.Чыныктыру чаралары белән таныштыру.
Әңгәмәләр: 1.”Гадәти куркыныч ситуация-ләрне булдырмау”. 2.”Юл куя белү – матур гадәт”. 3.”Саф һавага чыгабыз” 4.”Тагын бер яшькә үстек”. ”Без бүген театрда”	Таныш булмаган кешеләр белән урамда элемтәгә керүнең кур-кыныч булуы турында сөйләшү .Өйдә балаларга әкият-ләр аша аңлату. Иптәшләренең, олыларның сүзен тыңлаучы, юл куя белмәү-че балаларның әти-әниләре белән сөйләшү. Әйләнә-тирәдә булган куркыныч әйберләр турында (велоси-пед, самокатта йөрү,..) фикер алышу. Күңелсезлекләрне чит-ләтеп үтәргә мөмкинлек биргән кагыйдәләр белән таныш-тыру. Бала тәрбияләүдә әти-әниләргә һәрьяктан ярдәм күрсәтү, алар белән кулга-кул тотынышып хезмәттәшлек итү. Фотоколлаж әзерләү

III. оештыру бүлеге.

3.1 Режим дня

2021-2022 учебный год

(холодный период)

Көндәлек режим

2021-2022 нче уку елы

(елның салкын вакыты)

Режим моментлары (Режимные моменты)	Зурлар төркеме (5-6 яшь) Старшая группа (от 5 до 6 лет)
Балалар бакчасына килү, уеннар, мөстәкыйль эшчәнлек (Приход детей в детский сад, игры, самостоятельная деятельность)	7.00 - 8.00
Иртәнге гимнастика (Утренняя гимнастика)	8.00-8.10
Гигиена процедуралары, иртәнге ашка әзерлек (Гигиенические процедуры, подготовка к завтраку)	8.10-8.35
Иртәнге аш (Завтрак)	8.35-8.45
Уеннар, мөстәкыйль эшчәнлек (Игры, самостоятельная деятельность)	8.45-9.00
Оештырылган белем бирү эшчәнлекләре (тәнәфесләрне дә кертеп) Организованная образовательная деятельность, занятия со специалистами (указана общая длительность, включая перерывы)	9.00 – 10.30
2 нче аш (2-ой завтрак)	10.20-10.30 дүш,сиш,чәр,җом (пон, вт,ср,пт) 9.50-10.00 пәнҗ (чт)
Саф һавага әзерлек, саф һавада булу, саф һавадан керү (Подготовка к прогулке, прогулка, возвращение с прогулки)	10.30 -12.00
Төшке ашка әзерлек, төшке аш (Самостоятельная деятельность, подготовка к обеду,обед)	12.00-12.30
Көндезге йокыга әзерлек,йокы (Подготовка ко сну, дневной сон)	12.30-15.00
Акрынлап йокыдан тору,һава процедуралары, мөстәкыйль эшчәнлек (Постепенный подъем, воздушные процедуры, самостоятельная деятельность, гигиенические процедуры)	15.00-15.20
Гигиеник процедуралар, кичке ашка әзерлек, кичке аш (Подготовка к полднику, полдник)	15.20-15.30
Уеннар, матур әдәбият уку, мөстәкыйль, конструктив, оештырылган белем бирү һәм өстәмә эшчәнлек (Игры, чтение художественной литературы,конструктивная, организованная образовательная и дополнительная деятельность)	15.30-16.30
Мөстәкыйль эшчәнлек, уеннар, өйгә кайтып китү (Самостоятельная деятельность, игры на прогулки, уход детей домой)	16.30-17.30

3.2. Расписание организованной образовательной деятельности муниципального бюджетного дошкольного образовательного учреждения «Балтасинский детский сад №1 » на 2021-2022 учебный год. (холодный период)

Оештырылган белем бирү эшчәнлеге челтәре 2021-2022 нче уку елы (елның салкын вакытына)

Понедельник 1.О.о.«Художественно-эстетическое развитие» **Лепка/аппликация** 2. О.о «Физическое развитие» **Физкультура (на воздухе)** 3.О.о. «Речевое развитие» **Русский язык**	9.00-9.25 11.10-11.35 15.30-15.55 16.05-16.30	**Дүшәмбе** 1. Б.Ө. «Сәнгати-эстетик үсеш » **Әвәләү/кисеп ябыштыру** 2. Б.Ө. «Физик үсеш» б.б.ө. **Физкультура (саф һавада)** 3. Б.Ө. «Сөйләм үсеше» **Рус теле**
Вторник 1. О.о. «Познавательное развитие» **ФЭМП** 2.О.о.«Художественно-эстетическое развитие» **Музыка** 3. О.о «Физическое развитие» **Физкультура**	9.00-9.25 9.50-10.15 15.35-16.00	**Сишәмбе** 1. Б.Ө. «Танып белү үсеше» **ЭМКФ** 2. Б.Ө. « Сәнгати-эстетик үсеш» **Музыка** 3. Б.Ө. «Физик үсеш» **Физкультура**
Среда 1. О.о.«Художественно-эстетическое развитие» **Рисование** 2 . О.о. «Речевое развитие» **Развитие речи** **«Enjoy English»**	9.00-9.25 9.35-10.00 15.30-15.55 (1 подг.) 16.05-16.30 (2 подг.)	**Чәршәмбе** 1. Б.Ө. « Сәнгати-эстетик үсеш» **Рәсем** 2. Б.Ө. «Сөйләм үсеше» **Сөйләм телен үстерү** **«Enjoy English»**

Четверг 1. О.о. «Познавательное развитие» **Ознакомление с окружающим миром**. 2. О.о.«Художественно-эстетическое развитие» **Музыка** **Русский язык** (режимный момент) **«Enjoy English»**	9.00-9.25 . 10.05-10.30 11.00-11.25 15.30-15.55 (1 подг.) 16.05-16.30 (2 подг.)	**Пәнҗешәмбе** 1 Б.Ө. «Танып белү үсеше» **Әйләнә-тирә белән танышу** 2. Б.Ө. «Сәнгати-эстетик үсеш **Музыка** **Рус теле** (режим вакытында) **«Enjoy English»**
Пятница 1. О.о. «Речевое развитие» **Развитие речи** 2**.**О.о.«Художественно-эстетическое развитие» **Рисование** 3. О.о «Физическое развитие» **Физкультура**	9.00-9.25 9.35-10.05 15.35-16.00	**Җомга** 1 Б.Ө. «Сөйләм үсеше» **Сөйләм телен үстерү** 2. Б.Ө. « Сәнгати-эстетик үсеш» **Рәсем** 3. Б.Ө. «Физик үсеш» **Физкультура**

3.3 Катнаш төрдәге “Балтач 1 нче балалар бакчасы” муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе зурлар төркеме (2022-2023 нче уку елы)

№	Баланың исем-фамилиясе	Тулы һәм тулы булмаган гаилә	Гаиләдә ничәнче бала	Гаиләдә балалар саны	Әнисенең белеме	Әтисенең белеме
1	Авхадиева Диляра	тулы	2	2	Югары	Югары
2	Ахметбаев Карим	тулы	1	2	Югары	Урта махсус
3	Габдулбаров Раян	тулы	2	3	Урта махсус	Урта махсус
4	Галимуллин Габдулла	тулы	5	5	Югары	Урта махсус
5	Губаев Рустем	тулы	2	2	Югары	Югары
6	Залялова Ралия	тулы	1	2	Урта махсус	Урта махсус
7	Зиганшин Арслан	тулы	2	2	Югары	Урта махсус
8	Камалова Далия	тулы	3	3	Югары	Югары
9	Кашафуллина Дилия	тулы	3	3	Урта махсус	Югары
10	Кутдусов Амир	тулы	2	2	Югары	Урта махсус
11	Мингазов Разиль	тулы	2	2	Югары	Урта махсус
12	Минемуллина Лейла	тулы	1	2	Урта махсус	Урта махсус
13	Минсафин Тимур	тулы	2	2	Югары	Урта-проф.
14	Нарузова Алина	тулы	2	2	Югары	Урта махсус
15	Сафин Амир	тулы	1	2	Югары	Югары
16	Фарзутдинова Наргиза	Тулы булмаган	2	2	Югары	-
17	Хабриев Ильназ	тулы	3	3	Урта махсус	Урта махсус
18	Халиков Азамат	тулы	3	3	Югары	Югары
19	Хамдеев Ильназ	Тулы булмаган	1	2	Урта махсус	-
20	Хурматуллина Айзиля	тулы	2	3	Урта-проф.	Урта-проф.
21	Шакиров Мурат	тулы	3	5	Югары	Урта махсус
22	Шакирова Зухра	тулы	2	2	Югары	Югары
23	Шакирова Чулпан	тулы	2	2	Югары	Урта махсус
24	Шарафеева Аделя	Тулы булмаган	2	2	Урта махсус	-
25	Шаяхметов Раян	тулы	2	2	Урта махсус	Урта махсус
	Барлыгы	Тулы гаилә: 22 Тулы булмаган: 3	1нче бала: 5 2 нче бала: 14 3 нче бала: 5 4 нче бала: - 5 нче бала: 1		Урта - Урта махсус: 8 Урта проф: 1 Югары: 16	Урта - Урта махсус: 13 Урта проф: 2 Югары: 7

Төркемнең милли составы:

№	**Баланың исем – фамилиясе**	**Әтисе**	**Әнисе**	**Бала**
1	Авхадиева Диляра	татар	татар	татар
2	Ахметбаев Карим	татар	татар	татар
3	Габдулбаров Раян	татар	татар	татар
4	Галимуллин Габдулла	татар	татар	татар
5	Губаев Рустем	татар	татар	татар
6	Залялова Ралия	татар	татар	татар
7	Зиганшин Арслан	татар	татар	татар
8	Камалова Далия	татар	татар	татар
9	Кашафуллина Дилия	татар	татар	татар
10	Кутдусов Амир	татар	татар	татар
11	Мингазов Разиль	татар	татар	татар
12	Минемуллина Лейла	татар	татар	татар
13	Минсафин Тимур	татар	татар	татар
14	Нарузова Алина	удмурт	удмурт	удмурт
15	Сафин Амир	татар	татар	татар
16	Фарзутдинова Наргиза	татар	татар	татар
17	Хабриев Ильназ	татар	татар	татар
18	Халиков Азамат	татар	татар	татар
19	Хамдеев Ильназ	татар	татар	татар
20	Хурматуллина Айзиля	татар	татар	татар
21	Шакиров Мурат	татар	татар	татар
22	Шакирова Зухра	татар	татар	татар
23	Шакирова Чулпан	татар	татар	татар
24	Шарафеева Аделя	татар	татар	татар
25	Шаяхметов Раян	татар	татар	татар

3.4. Хәрәкәтле режим һәм сәламәтлекне саклау планы.

Шөгыль төре	Көндәлек режимда үткәрелгән вакыты	Дәвамлылыгы
Иртәнге гимнастика	Көн саен	10 мин
Хәрәкәтле разминка	Көн саен шөгыльләр арасында 10 минутлык ялларда	6 мин
Физкультминуткалар	Көн саен шөгыльләрдә, кирәге чыккан саен	3-5 мин
Хәрәкәтле уеннар һәм спорт күнегүләре	Көн саен	25 мин
Хәрәкәтләр үсешендә индивидуаль эш	Көн саен	15 мин
Көндезге йокыдан соң гимнастика	Көн саен урыннарда	10 мин
Бармак гимнастикасы	Көн саен	15 мин
Күзләр өчен гимнастика	Көн саен буш вакытта	5 мин
Артикуляцион гимнастика	Атнага ике тапкыр көннең беренче һәм икенче яртысында	15 мин
Сулыш гимнастикасы	Физкультура сәламәтләндерү эшнең төрле формаларында	4 мин
Авызны чайкату	Көн саен һәрбер ашаганнан соң	5 мин
Физкультура дәресләре	Атнага ике тапкыр	25 мин
Саф һавада физкультура	Атнага бер тапкыр	25 мин
Мөстәкыйль хәрәкәтле активлылык	Көн саен тәрбияче карамагы астында саф һавада һәм бүлмәдә, дәвамлылыгы балаларның индивидуаль үзенчәлекләреннән чыгып билгеләнә	

3.5. Бәйрәмнәр һәм күңел ачу чаралары

Ае	Бәйрәмнәр	Җаваплы
Сентябрь	«Белем көне»	Музыка җитәкчесе
	«Тәрбиячеләр һәм мәктәпкәчә белем бирү учреждениесы хезмәткәрләре көне »	Музыка җитәкчесе
Октябрь	«Өлкәннәр көне»	Музыка җитәкчесе Тәрбиячеләр
	“Сөмбелә” бәйрәмен үткәрү.	Музыка җитәкчесе Тәрбиячеләр
Ноябрь	«Ана көне».	Музыка җитәкчесе Тәрбиячеләр
Декабрь	«Яңа ел»	Музыка җитәкчесе

		Тәрбиячеләр
Январь	Спорт күңел ачу бәйрәме	Музыка җитәкчесе Физкультура җитәкчесе
Февраль	«Ватанны саклаучылар көне” “Май чабу” “Туган тел коне” күңел ачу чарасы	Музыка җитәкчесе Тәрбиячеләр
Март	«Халык – ара хатын-кызлар көне»	Музыка җитәкчесе Тәрбиячеләр
	“Карга боткасы үткәрү”. Күңел ачу чарасы: “Без спорт белән дус”	Музыка җитәкчесе Физкультура җитәкчесе Тәрбиячеләр
Апрель	Музыкаль кичэ ”Күңелле ноталар”. «Без тукай оныклары» шигырь бәйрәме	Музыка җитәкчесе Тәрбиячеләр
Май	“Җиңү көне” “Сабантуй”	Музыка җитәкчесе Тәрбиячеләр

3.6. Материал-техник һәм методик кулланма.

Белем бирү программасының юнәлеше	**Төркем бүлмәсе,кабинетлар, җиһазлар исемлеге**
Программа дошкольного образования «От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С.Комаровой, Э.М.Дорофеевой, основная, (грамота, развитие речи, ФЭМП, ознакомление с художественной литературой,ознакомление детей с природой, логическое мышление, ИЗО деятельность, исследовательская, конструктивная деятельность).	Төркем бүлмәсе , җиһазлар исемлеге , өстәлләр, урындыклар, дидактические игры, с/р уеннар өчен уен- модульләр, китаплар, үстерешле плакатлар, уеннар,төзелеш өчен конструктор, эксперимент почмагы, йомшак модульләр, таратма материал; матур әдәбият, өлкәннәр өчен педагогик литература, персонаж-уенчыклар.
Программа дошкольного образования «Изобразительная деятельность в детском саду» под редакцией Т.С. Комаровой, основная (рисование, лепка, конструировании).	Төркем бүлмәсе.Җиһазлар исемлеге, дидактик уеннар, игровые модули для сюжетно-ролевой игры, китаплар, уеннар, үстерешле плакатлар, төзелеш өчен конструктор,

	эксперимент өчен почмак, йомшак модульләр, таратма, күрсәтмә материал, матур әдәбият, зурлар өчен педагогигик әдәбият, уенчык- персонажлар.
Программа дошкольного образования «Основы безопасности жизнедеятельности. Төркем бүлмәсе. Җиһазлар исемлеге. Өстәлләр, урындыклар, дидактик уеннар, сюжетно-рольле уеннар өчен модульләр,китаплар, уеннар, үстерешле плакатлар.	Төркем бүлмәсе. Җиһазлар исемлеге.Өстәлләр, урындыклар, дидактик уеннар, сюжетно-рольле уеннар өчен мо-дульләр, китаплар, уеннар, үстерешле плакатлар, таратма материал, урам, бакча, шәһәр макеты,торак йортлар, юл билгеләре,төзелешләр, персонаж- уенчыклар.
Программа дошкольногообразования «От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С.Комаровой,Э.М.Дорофеевой, основная (музыкальное). Программа дошкольного образования «Ладушки”	Музыка залы. Җиһазлар исемлеге. Пианино, театр төрләре, телевизор, музыкальный центр, набор шумовых музыкальных инструментов, музыка инструментлары җыелмасы, дидактик уеннар һ.б.

3.7. Үстерешле предметлы тирәлекне оештыру үзенчәлекләре

Мохит төшенчәсе астында табигый, социаль-көнкүреш һәм (яки) мәдәни-эстетик характердагы тирәлек күздә тотыла. Бу — кешенең яшәеш шартлары, аның тормыш даирәсе. Мохит махсус проектлана торган юнәлеш алырга мөмкин, һәм бу очракта аның турында шәхесне формалаштыручы мөһим фактор — белем бирү тирәлеге буларак карау күзәтелә (Т.С. Комарова, С.Л. Новоселова, Г.Н. Пантелеев, Л.П. Печко, Н.П. Сакулина,Е.О. Смирнова, Е.И. Тихеева, Е.А. Флерина, С.Т. Шацкий һ.б.).

Группалардагы белем бирү мохите баланың мәктәпкәчә балачагынтулы кыйммәтле уздыру өчен кирәкле махсус шартларны таләп итә. Предметлы үсеш мохите дигәндә баланың танып белүдә, аралашуда, хезмәт, тулаемфизик һәм рухи үсеш ихтыяҗларын канәгатьләндерү өчен җайлаштырылган,оештыру ягыннан формалаштырылган һәм предметлар белән тулыландырылган билгеле бер тирәлек аңлана. Үсешкә булышлык итүче предметлы мохитне заманча күзаллау баланың актив эшчәнлеген тәэмин итүне, аның субъектив позициясен формалаштыруны, иҗади сәләтләрен, мөмкинлекләренбарлык чаралар белән үстерүне үз эченә ала.

<u>Мохит оештыруга төп таләпләр</u>

Мәктәпкәчә оешманың үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите:

- тулы эчтәлекле, үсешкә илтүчән;
- үзгәрүчән;
- күп функцияле;
- вариатив;
- аңлаешлы;
- куркынычсызлыкны тәэмин итүчән;
- сәламәтлекне саклаучан;
- эстетик җәлеп итүчән булырга тиеш.

<u>Мохитне оештыруның төп принциплары</u>

Мәктәпкәчә учреждениенең бүлмәләрен җиһазлау куркынычсызлыкнытәэмин итә, сәламәтлекне саклый, эстетик җәлеп итә торган һәм үсешкә китерүчән булырга тиеш. Җиһазлар балаларның буена һәм яшенә туры килергә, уенчыклар әлеге яшь өчен максималь үсеш эффектын тәэмин итәргә тиеш.

Үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите тулы эчтәлекле, өлкән кешенең һәм баланың уртак эшчәнлеге һәм балаларның мөстәкыйль эшчәнлегеөчен яраклы, бала яшенең ихтыяҗларына җавап бирерлек булырга тиеш.

Зурлар төркемнәрендә идея уенның темасына нигезләнә, шуңа күрә төрлерәвештәге күп функцияле предметлар мохите балаларның актив хыялынуята, һәм алар, сыгылмалы модульләр, ширмалар, пәрдәләр, кублар, урындыклар кулланып, гамәлдәге уен тирәлеген һәрдаим яңача үзгәртеп коралар. Предмет-уен мохитенең үзгәрүчәнлеге балага уен тирәлегенә башка ноктадан карарга, уен урынын җиһазлауда активлык күрсәтергә һәм аның нәтиҗәләрен күрә белергә мөмкинлек бирә.

Үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите табигый характердагы объектлардан файдалану мөмкинлеген тәэмин итәргә; даими һәм эпизодик рәвештә балалар бакчасы участогында үсемлекләр үскәнне күзәтү, элементар хезмәттә катнашу, табигый материал белән тәҗрибә һәм экспериментлар үткәрү теләкләрен уятырга тиеш.Үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите балаларга тәрбияви йогынты ясаучы

мәдәни тирәлек (халык сәнгате эшләнмәләре, репродукцияләр,бөек кешеләр портретлары, борынгы көнкүреш предметлары һ.б.) булырак оештырылырга тиеш.

Төркемдәге тирәлекне үсешкә китерүче күпсанлы материаллар(китаплар, уенчыклар, иҗат өчен материаллар, җиһазлар һ.б.) белән тәэминителгән аерым зоналар («үзәкләр», «почмаклар», «мәйданчыклар») рәвешендә оештырырга тәкъдим ителә. Барлык предметлар да балаларның куластында булырга тиеш.Тирәлекне шул рәвешчә оештыру мәктәпкәчә яшьтәгеләргә үзләре кызыксынган шөгыльләрне табарга, аларны көн дәвамында чиратлаштырырга ярдәм итә, ә педагогка белем бирү процессын балаларның индивидуальүзенчәлекләрен исәпкә алып нәтиҗәле оештырырга мөмкинлек бирә.

Почмакларны җиһазлау белем бирү процессын тематик планлаштыру белән туры китереп алышынырга тиеш.

Үсеш үзәкләре сыйфатында:

• сюжетлы-рольле уеннар өчен почмак;
• киенү-ясану почмагы (театральләштерелгән уеннар өчен);
• китаплар почмагы;
• басма һәм өстәл уеннар өчен зона;
• күргәзмә (балалар рәсемнәреннән, балалар иҗаты, халык осталарыэшләнмәләреннән һ.б.);
• табигать (табигатьне күзәтү) почмагы;
• спорт почмагы;
• су һәм ком белән уеннар өчен почмак;
• балаларның мөстәкыйль эшчәнлегенең төрле төрләре — конструкцияләү, сәнгати, музыкаль һ.б. эшчәнлек өчен почмаклар;
• уен тирәлеген җиңел үзгәртү өчен зур күләмле йомшак конструкцияләр(блок уенчыклар, өй, тоннельләр һ.б.) белән уен үзәге;
• уен почмагы (уенчыклар, төзү материаллары белән) булдырырга мөмкин.

Үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите хәрәкәтчән һәм җиңел үзгәрә торган динамик тирәлек булырга тиеш. Предметлы мохитне проектлаштырганда шуны онытмаска кирәк: «катып калган» (статик) предмет тирәлеге, баланың фантазиясен уятудан туктау сәбәпле, үзенең үсешкә булышлыкитү функциясен үти алмый башлый. Гомумән, динамиклык-статиклык принцибы уен тирәлекләренең хәрәкәтчәнлек дәрәҗәсенә, предмет шартларының вариантлылыгына һәм балалар эшчәнлеге характерының һәркайсына кагыла. Шуның белән бергә мохитнең билгеле бер тотрыклылыгы һәмдаимилеге — аның балалар өчен гадәтилеген, ияләнгән тирәнлек булуынтәэмин итә. Бигрәк тә бу гомуми файдалану урыннарына (китапханә, уенчыклар шкафы, күп функцияле материаллар салынган тартма һ.б.) мөнәсәбәттә шулай.

Кушымта 1

ае	Блок	Темасы	Белем өлкәләре Тема	Максат	Тормышка ашыру юллары
С Е Н Т Я Б Р Ь	**“Сау бул җәй, исәнме бакча!”.**	**1 атна** **1-2 сентябрь** **“Безнең балалар бакчасы”.** **Максат:**балаларда мәктәпкә карата уңай караш тәрбияләү. Бурычлар: *Уйлау-фикерләү сәләтләрен үстерү. *Балаларны танып-белү эшчәнлегенә өйрәтү. *”Минем бакчам” дигән темага хикәя төзеп сөйләргә өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү.** “1 сентябрь-белем көне”(1.13) **Сөйләм үстерү.** Әйдә, танышабыз!(1.14)	5 кә кадәр санауны кабатлау. Геометрик фигураларны аера һәм атый белүне ныгыту (түгәрәк,квадрат,өчпочмак, турыпочмаклык, шар, куб, цилиндр). Тәүлек турындагы кузаллауны ачыклау (иртә, көндез, кич, төн) Балаларда мәктәп белән кызыксыну хисләре уяту, белем алырга омтылыш тәрбияләү; сораулар ярдәмендә балаларның сөйләм телен үстерү, сөйләшергә этәрү; балаларны мәктәп тормышы белән таныштыру. 1)баланың ачылып китүенә, үз-үзенң ышанычын арттыру-га, үзен һәм башкаларны уңай кабул итә белергә ярдәм итү; 2)танышу, дуслык темасына караган лексиканы ныгыту, балаларда диалогик сөйләм күнекмәләрен үстерү; 3)үз-үзеңне тоту, итагатьле итеп	1.Әңгәмә: “Белем көне”.”Безнең балалар бакчасы”. 2.**УМК** картиналарын карау.”Балалар бакчасында” 3.С/р.уен”Мәктәптә” 4. Өстәл уеннары. 5.Хәрәкәтле уеннар.”Тот, тот!,”Авыз ачып калма”,”Үз төсеңне эзлә”.(1.4) “Карусель”,Почмак алыш”,”Балалар һәм әтәч”(1.5)”Энә белән җеп”,”Әбәк-әбәк”(1.4)**ММТЧ** 6.Матур әдәбият уку.Б.Рәхмәт “Мәктәпкә”,Б.Рәхмәт”Әхмәтнең укыйсы килә”,Г.Рәхим”Мәктәпкә барасы бар”, М.Фәйзуллина “Өлкән группага күчкәч”(1.6),Бармак уены”Минем шарым” 7.Йомгаклау чарасы: “Белем бәйрәме”-күңел ачу иртәсе.

				исәнләшә, сөйләшә белү кагыйдәләрен искә төшерү.	
			Сөйләм үстерү. Без инде хәзер зурлар.(1.14)	1)балаларга *зур булу* төшен-чәсенең мәгънәсен аңлату; 2)аларны М.Фәйзуллинның “Өлкән группана күчкәч” ши-гырен хәтердән сәнгатьле итеп сөйли белергә өйрәтү; 3)үз-үзеңне тоту, итагатьле итеп исәнләшә, сөйләшә белү кагыйдәләрен искә төшерү.	
			Рәсем. Акварель белән танышу (бармаклар белән “Кояш” рәсемен ясарга өйрәтү)(1.12)	Балаларны акварель белән та-нышу, аның үзенчәлеген күр-сәтү: буяуны суда сыеклата-лар, төс палитрада карала, төр-ле төснең төрле төсмерләрен су белән сыеклап чыгарырга була, пумаланы чиста итеп юу күнекмәсе бирү.	
			Рәсем Гөмбәләр.(1.12)	Гөмбәләргә хас билгеләрне күрергә һәм ясап күрсәтергә өйрәтү. Балаларда туган як табигате белән кызыксыну хисе тәрбияләү. Дөрес итеп ясау алымнарын тәкъдим итү аша тәнкыйтьләп анализлау күнекмәсен үстерү.	
			Кисеп ябыштыру. Гөмбәләр,	Аскуйманың үзәгенә яки үзәккә якынрак итеп бер оя гөмбәдән	

			гөмбәчекләр(1.12)	композиция төзергә өйрәтү, балалар үзләре күзал-лаганча өстәмә детальләр бе-лән бизәү. Икегә бөкләнгән кәгазь би-теннән бердәй ике кисәк кисү алымы белән таныштыру; поч-макларны салмак түгәрәкләп кисү алымын ныгыту. *Балаларда урманда үзеңне дөрес тоту һәм сак булу күнек-мәләре булдыру.	
		2 атна **5 сентябрь-9 сентябрь** **“Куркынычсызлык атналыгы”.** **<u>Максат</u>**:тормыш иминлеген саклау-чылар хезмәте белән таныштыру. **<u>Бурычлар:</u>** *Куркыныч туган очракта үзләрен дөрес тотарга күнектерүне дәвам итү. *Балаларның уй-фикерләрен бер юнә-лештә туплый белү сәләтен үстерү. үзләрен дөрес тотарга өйрәтү. *Тормыш иминлеген саклаучылар хезмәтенә кызыксыну тәрбияләү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү**. “Транспорт төрләре”(1.13)	Предметларны тоеп кару ысулы б/н 5 кә кадәр санауда күнектерү. Ике предметны озынлыклары, киңлекләре буенча чагыштыру, аларның билгеләрен (озын, озынрак,кыска, кыскарак,киң, тар, таррак,) сүзләре б/н атау. Уң һәм сул якларны аерырга өйрәтү Балаларда игътибарлылык һәм транспорт хезмәткәрләренә ихтирам тәрбияләү, транспорт төрләре белән таныштыруны дәвам итү, аларны танырга өйрәтү, исемнәрен истә калды-ру, кулланышын белү, тран-спорт турындагы күзаллаула-рын киңәйтү, фикерләү сәлә-тен үстерү.	1.Әңгәмәләр”Юл билгеләре”,”Юлда булсаң бул өлгер, юл кагыйдәсен нык бел”,”Велосипед- минем дустым”. 2. ПДД майданчыгына экскурсия 3.Уен викторина:”Юл йөрү кагыйдәләре”. 4.**УМК** картиналарын карау: Транспорт төрләре”,”Урам чаты” 5.С/р уен:”Без шоферлар”. 6.Хәрәкәтле уеннар.”Тот, тот!,”Үрмәкүч һәм чебеннәр”,Балалар һәм чуртан”.(1.4) “Карусель”,Почмак алыш”,”Балалар һәм этәч”(1.5)”Без унике кыз идек”,”Әбәк-әбәк”(1.4)**ММТЧ** 7.Дидактик уен”Юл билгеләре” 8.Өстәл уены Домино”Юл билгеләре” 9.Матур әдәбият уку:”Бүре аларны нигә ашаган?”(литва халык

			Сөйләм үстерү. Әңгәмә: “Җир өсте һәм су транспорты”(1.6) **Сөйләм үстерү.** “Йок машинасы һәм җиңел машина”(1.6) **Рәсем.** Автобус.(1.12)	Балаларда урамда игътибарлылык һәм транспорт хезмәткәрләренә ихтирам тәрбияләү; транспорт турындагы күз аллауларын киңәйтү,фикерләү сәләтен үстерү.Балаларны транспорт төрләре белән таныштыруны дәвам итү,аларның исемнәрен истә калдыру,кулланылышын белү. Балаларда бер-берсен бүлдермич тыңлый белү,игътибарлылык сыйфатлары тәрбияләү; баларның тасвирлап сөйли белү күнекмәләрен ныгыту,мөстәкыйль фикерләү сәлатен үстерү. Балаларны тәрбияче биргән план буенча чагыштырып тасвирлау хикәясе төзергә дәвам итү,юл йөрү кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту. *Транспортның төп өлешләре, детальләре формасын, пропор-цияләрен, урнашу тәртибен рәсем аша җиткерергә өйрәтү. *Карандашны төрлечә басып, рәсемне пөхтә итеп буяу оста-	әкияте),Г.Юнысова “Светафор”,Р.Мәннан “Алга утырсаң”,К.Низамова “Велосипедыңа өйрәт”,И.Дәүләтшин ”Алпамыш шәһәргә килде” 10.Эндәшләр,әйтешләр өйрәнү (1.10) 11.“Сакла”сайтыннан мультфильмнар карау (профилактик эшчәнлек) 12. Йомгаклау чарасы:Нәрсә?Кайда? Кайчан? – викторина үткәрү.

			Рәсем. Йөк машинасы.1.12) **Әвәләү** “Песи хәм аның балалары”	лыгын үстерү. *Балаларны яңа автобус маршрутлары, туган шәһәрнең истәлекле урыннары белән таныштыру, ул урыннарны бәяләүләренә ирешү. *Йөк автомобиленең төп өлешләре формаларын, детальләрен, пропорцияләрен, ничек урнашуларын рәсем аша җиткерә белергә өйрәтү. *Балаларның, сурәтне үзләре уйлаганча тулыландырып, машина төзү өчен кирәкле материаллар турында күзаллауларын киңәйтү. *Балалардан шәһәрнең (авылның, районның) зур төзелешләренә йөк транспорты маршрутлары сыздырып, туган яклары тормышына үзләренең катнашлары булу хисе тәрб *Шәһәр транспортына хас үзенчәлекләрне җиткерә белергә өйрәтү. Төрле зурлыктагы предметларны әвәләп ясарга һәм аларны гомуми композициягә берләштерергә өйрәтү.Ясалачак образ өслеген шомартып, катнаш ысул белән әвәләп ясый белүне	

				ныгыту.Йорт хайваннарына мәхәббәт һәм сакчыл мөнәсә-бәт тәрбияләү.	
		3 атна **12 сентябрь-16 сентябрь** **“Балалар язучылары”** **<u>Максат:</u>** матур әдәбият әсәрләре, аларны язучылар турында мәгълүмәт булдыру. **<u>Бурычлар:</u>** *Әдәби әсәр төрләре турында күзаллау формалаштыру.Әкият, хикәя , шигырь төшенчәләрен аңлап кабул итүләренә ирешү. *Балаларның монологик сөйләм телен, аңга ала белүләрен, әсәрләрнең эчтә-леген дөрес кабул итә һәм бәяли белү-ләрен үстерү. *Әсәр геройларына карата үз мөнәсә-бәтләрен белгертә белү һәм әдәбияткә карата кызыксынучанлык тәрбияләү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** Балалар язучылары.(1.6) **Сөйләм үстерү** А.Алиш-әсәрләрен уку(1.14) **Сөйләм үстерү** А.Алиш әсәрләре белән танышуны дәвам итү (1.6)	5 кә кадәр санауны кабатлау. Санау нәтиҗәсе предметның сыйфатына (үлчәменә, төсенә) бәйле түгеллеген аңлату. 5 предметны күләме буенча чагыштырырга өйрәтү, кими баручы һәм арта баручы тәртиптә кую. Нәтиҗәләрне: озын, кыскарак, бик кыска, кыска, озынрак, бик озын сүзләрен кулланып атау. ”Кичә”,”бүген”,”иртәгә” сүзләренең мәгънәсен аңлату. Балалар язучылары белән та-ныштыру, әкиятләре аша бала-ларда уңай сыйфатлар тәрбия-ләү, диалогик сөйләмне үстерү. Язучы иҗаты белән таныштыру;фикерләү сәлатен үстерү;язучының иҗаты белән кызыксыну уяту. А,Алиш әкиятләре аша балаларда уңай сыйфатлар тәрбияләү. Балаларның фикерләү сәлатен ,бәйләнешле сөйләмен үстерү. А.Алишның тормыш	1.Әңгәмә.”Кем ул- язучы”,”Без китаплар яратабыз”,”А.Алиш- балалар язучысы”. 2. Мультфильмнар карау А.Алиш ”Куян кызы” 3.Матур әдәбият :А.Алиш “Каз белән Аккош”,”Куян кызы”,”Сер тотмас үрдәк”,”Бик яхшы сабак алды ябалак”Ә.Рәшит “Банан тәмле буламы?”,(1.10) 4.С/р.уен”Китапханәдә” 5.Халык мәкальләре белән таныштыру.**ММТЧ** 6.Өстәл уеннары”Домино”,”Лото” 7.Хәрәкәтле уеннар.”Тот, тот!,”Тиенне тот”,Балалар һәм чуртан”.(1.4) “Урыныңны тап”,”Почмак алыш”,”Балалар һәм әтәч”(1.5)”Без унике кыз идек”,”Буяу сатыш”(1.4)**ММТЧ** 8. Тәрбиячеләр катнашында балаларга”Сертотмас үрдәк”әкиятен сәхнәләштерү 9. Йомгаклау чарасы: китапханәгә экскурсия.

				юлын,иҗатын өйрәнүне дәвам итү.	
			Рәсем Балаларның үз теләкләре буенча рәсемләү.(1.12)	Балаларны алынган тойгылар нигезендә рәсемнең эчтәлеген уйларга, материаллар тупларга өйрәтү. Фантазияләрен, иҗади активлыкларын үстерү. Төрле материаллар белән эшләү кү-некмәләрен ныгыту. Фикерләү сәләтен үстерү.	
			Рәсем “Е Чарушин “Бәбкәләре белән үрдәк”(1.12)	Кошларны төсле таплар ярдәмендә ясарга ,аларның үзенчәлекләрен характерлы торышларын рәсем аша җиткерергә өйрәтүне дәвам итү. Сурәтне кәгазь битен тутырып ясауга,акварель буяуларны алдан бераз юешләп эшләү күнекмәләрен ныгыту. Әдәби әсәрләрдән тәэсирләнүләренә ирешү.	
			Кисеп ябыштыру. Кызык клоуннар.(1.12)	*Клоунның тән төзелеше торышын үзгәртеп, хәрәкәтне күрсәтә белергә өйрәтү.Симметрияле һәм парлар кисү күнекмәләрен һәм алымнарын ныгыту. Клоун фигурасын төрле атрибутлар белән тулыландыруда иҗади якын килү.	

		4атна **19 сентябрь-23 сентябрь** **Әдәп төбе-матур гадәт** **<u>Максат: </u>**балаларда итагатьлелек тәрбияләү **<u>Бурычлар;</u>** 1.Уй –фикерләрен ,уйларын тартынмыйча , үз сүзләре белән сөйләп бирү һәм тыңлый белү күнекмәләрен тәрбияләү. 2.Балаларның көн-күрешкә,җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен үстерү. 3.Балаларны төрле ситуацияләрне бәяләргә аңлаешлы итеп әйтә белергә катлаулы булмаган нәтиҗәләр ясарга өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Икмәк- табын күрке”(1.13) **Сөйләм үстерү** Табын әзерләү серләре(1.14)	6 кадәр санарга өйрәтү, 6 санының барлыкка килүен күрсәтү. Алты предметны күләме буенча чагыштырырга өйрәтү, кими баручы һәм арта баручы тәртиптә кую. Нәтиҗәләрне: озын, кыскарак, бик кыска, кыска, озынрак, бик озын сүзләрен кулланып аңлату. Таныш күләмле геометрик фигуралар турында күзаллауны һәм аларның билгеләре (форма,зурлык) буенча төркемнәргә аеруны ныгыту Игенче хезмәтенең нәтиҗәсенә соклану хисләре ,икмәккә сак караш тәрбияләү;балаларда эшлисе килү теләге уяту;ипнең әһәмияте турында төшенчә бирү, нинди хезмәт аша безнең өстәлләргә килүе турында сөйләү; игенче хезмәте турындагы белемнәрен баету, хезмәт сөю һәркемгә хас сыйфат булырга тиешлеген аңлату. Савыт- саба атамаларын ачыклау, савыт- сабаларның өлешләрен атый белергә өйрәтү.	1.Әңгәмә.”Әдәп төбе- матур гадәт”,”Мин кунак яратам”,Милли ризыклар”. 2.Картинакарау.**УМК**”Гаилә кич белән,”Балалар бакчасында” 3.Хәрәкәтле уен.”Тавышыннан бел”,”Үз төсеңнэзлә”(1.4),”Урыныңны тап”,”Почмак алыш”,(1.5)”Әбәк-күбәк”**ММТЧ**(1.4) 4.Дидактик уен ”Нәрсә ул- яхшы, нәрсә ул- начар”. 5.Өстәл уеннары”Пазлы”,”Домино”,”Лото” 6.С/р.уеннар”Без кунак көтәбез,”Өйдә”,”Әбиләрдә кунакта” 7.Матур әдәбият :Х.Гарданов “Иптәшләр”,”Өч кыз” (татар халык экияте) **ММТЧ ,**Н.Фәттах “Ирек ,Алмаз һәм Җәлил”,Ш.Галиев “Кунаклар”,Н.Исбәт “Иң матур сүз” ,Г.Садә “Түрдән узыгыз”(1.9) 8.Йомгаклау чарасы.Презентация карау”Нәрсә ул-яхшы, нәрсә ул- начар”

				Балаларның танып белү активлыгын үстерү. Табын әдәбе белән таныштыру; кунакчыл булырга өйрәтү;үзеңне әдәпле тоту күнекмәләре булдыру;кунакчыллык, чисталык кебек күркәм сыйфатлар,савыт- сабага сак караш тәрбияләү.	
			Сөйләм үстерү Мин кунак яратам(1.6)	Үзеңне әдәпле тоту күнекмәләрен түрбияләү. Балаларның фикерне бер юнәлештә туплый белүләрен, сорауларга аңлаешлы итеп җавап бирә алу сәләтләрен үстерү. Милли ризыклар турындагы белемнәрен тирәнәйтү; балаларны кунакчыл булырга, кунакларга хөрмәи күрсәтергә өйрәтү.	
			Рәсем Татар орнаменты(1.12)	Татар халкының этник һәм милли- мәдәни үзенчәлекләрен саклау һәм яклау максатыннан балаларны декоратив- гамәли сәнгатьнең гүзәл төре- татар чигеше белән таныштыру. Татар орнаменты элементларын кулланып, сурәтне полосада	

				урнаштырырга өйрәтү. Нәфасәти аңлау – кабул итү, композиция төзү күнекмәләрен үстерү.	
			Рәсем Түбәтәй(1.12)	Декоратив- гамәли сәнгать предметлары белән таныштыруны дәвам итү.Бизәк элементларын сайлап, аларны дөрес урнаштырып, татар ир-егетләренең милли баш киемен бизәргә, түгәрәк эченә бизәк төшерергә өйрәтү. Татар милли орнаментын таный һәм элементларын атый белүгә ирешү.Түбәтәй бизәүгә иҗади омтылыш уяту.	
			Кисеп- ябыштыру “Лалә чәчәкләре чигелгән алъяпкыч(1.12)	Алъяпкыч силуэты өстендә татар орнаменты элементларыннан гыйбарәт сурәт урнаштырырга өйрәтү. Симметрияле формаларны кисү күнемәсен ныгыту. Татарстан халыкларының этник һәм милли- мәдәни үзенчәлекләрен саклау һәм яклау максатыннан балаларны татар чигеше белән таныштырганда, композиция хисе һәм,нәфасәти кабул итүне үстерү.	

		5 атна **26-30 сентябрь** **“Күңелле бакча”** **Максат**:тәрбияче апаларының кадерле кешеләр булуын төшендерү. **Бурычлар:** *Тәрбияче хезмәтенә хөрмәт һәм ихтирам тәрбияләү. *Һөнәр ияләре турында белемнәрен киңәйтү, сөйләм телләрен үстерү. *Үз фикерләрен тәрбияче апаларга дөрес итеп җиткерә белү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Минем яраткан бакчам”(1.13) **Сөйләм үстерү** Һөнәрләр.(1.14)	Күплекне кисәкләргә бүлү һәм аларны яңадан кушу. Элек өйрәнгән геометрик фигураны таба һәм таный белүне өйрәтүне дәвам итү (түгәрәк, квадрат ,өчпочмак, турыпоч-к). Предметларны үзеңә бәйле буларак әйтә белү: аста, өстә, уңда, сулда, артта, алда. Балалар бакчасына карата сакчыл караш, анда эшләүче хезмәткәрләргә хөрмәт һәм мәхәббәт тәрбияләү, балалар-ның сөйләм телен үстерү,бакча турында белемнәрен киңәйтү, хезмәткәрләрне танып белү, аларның исемен, әтиләрнең исемнәрен белү һәм профес-сияләре турындагы мәгълү-матны ныгыту. 1)һөнәр атамаларын өйрәтү; тәрбияче, укытучы, аш пеше-рүче, тегүче, сатучы, чәчта-раш, табиб һ.б. һөнәрләр ту-рында күзаллау булдыру; 2)диалогик сөйләмне үстерү, билгеле үткән заман хикәя фигыль формасын кулланып, сорауларга җавап бирү, үз фи-кереңне әйтә белү күнекмәлә-рен үстерү;	1.Әңгәмә.”Бакчада кемнәр эшли?”,”Минем яраткан тәрбиячем”,”Бакчабызны яратабыз”,”Кем булырга” 2.Матур әдәбият :Б.Рәхмәт “Музыка”,Р.Фәйзуллина “Рәсем ясыйм”,Г.Нәбиуллин “Доктор апа”,Г.Юнысова “Кем булырга”,Л.Шәер “Кем кем була” 3 Ф.Зиннурова “Бармак уены” ,“Атна” 4.**УМК** картиналарын карау. 5.**ММТЧ** аудиоязма тыңлау. 6.Хәрәкәтле уеннар. .”Тот, тот!,”Атлар”,Балалар һәм чуртан”.(1.4) “Урыныңны тап”,”Песи һәм тычканнар”,”Балалар һәм этәч”(1.5)”Исемен ата”,”Буяу сатыш”(1.4)**ММТЧ** 7.**ММТЧ** “Давыл” (башкорт халык уены) 8. Музыкаль иждади кичә. 9. Йомгаклау чарасы: “Сез иң гүзәл кеше” бәйрәм иртәсе.

			Сөйләм үстерү Әңгәмә: “Кем булырга?”(1.6) **Рәсем** Барлык профессияләр мөһим.(1.12) **Рәсем** “Конбагышлар”(1.1	3)төрле һөнәр ияләренең хезмәтенә карата хөрмәт хисе тәрбияләү. 1)өлкәннәр хезмәте турында белемнәрен киңәйтү; 2)диалоглы сөйләмнәрен, фикер йөртү сәләтләрен үстерү; 3)бакча хезмәткәрләренең эшчәнлеге турында белемнәрен ныгыту. *Алдан уйлап куелганнарны рәсемдә җиткерә белергә, эшне эзлекле төстә алып барырга, предметларны кайда урнашуларына карап һүм зурлыклары буенча киң полосада ясарга өйрәтүне дәвам итү. *Балаларның профессияләр турындагы белемнәрен ныгыту, кеше тормышында хезмәтнең әһәмиятенә төшендерү; төрле профессия вәкилләренә хөрмәт һәм уңай мөнәсәбәт тәрбияләү. *Балаларның, рәсемне үзләре теләгәнчә төрле детальләр белән тулыландыруларына ирешеп, алдан уйлап эшли белү сәләтләрен үстерү. Сары таҗ яфракларының төрле	

					төсмерләрен, орлыклар белән тулы үзәгенең көрән,кара,соры төсләрен рәсемдә күрсәткәндә,балаларда төс тою сәләтен ,нәфасәти кабул итүне үстерү.	
			Әвәләү Кувшин(1.12)	*Балаларны савыт-саба ясау-ның әйләнмәле сылау кебек яңа ысулы белән таныштыру. *Алдан уйлап куелган форма-ны ясау күнекмәсен ныгыту. *Балаларның нәфасәти караш-ларын киңәйтү өчен, дөнья халыкларының балчык савыт-сабалары (керамика) белән таныштыру.	

О К Т Я Б Р Ь	**“Алтын көз”.**	**1 атна** **3 октябрь-7 октябрь** **“Яхшы сүз- җан азыгы”** **Максат :** Әби-бабайларның кадерле кешеләр булуын төшендерү. **Бурычлар:** * Балаларда олыларга карата хөрмәт тәрбияләү. *Куелган сорауларга тулы җөмләләр белән җавап бирү осталыгын үстерү. *Ямьсез эшләр белән аларны борчы-маска өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Әби-бабайларны хөрмәтлик”(1.6) **Сөйләм үстерү** “Дәү әнием”(1.6) **Сөйләм үстерү** Ә.Бикчәнтәева “Тәмле сүз”(1.6)	7 кадәр санарга өйрәтү, 7 саның барлыкка килүен күрсәтү. Алты предметны күләме буенча чагыштырырга өйрәтү, кими баручы һәм арта баручы тәртиптә кую. Нәтиҗәләрне: озын,кыскарак, бик кыска, кыска, озынрак, бик озын сүзләрен кулланып аңлату.Предметларны үзенә бәйле буларак әйтә белү: аста, өстә, унда, сулда, артта, алда. Зурларга карата хөрмәт тәрбияләү.Куелган сорауларга тулы җөмләләр белән җавап бирү осталыгын үстерү.Әби- бабайларның кадерле кешеләр булуына төшендерү. Гаиләне ярату,дәү әниләргә карата хөрмәт хисләре тәрбияләү. Балаларның хәтер сәләтен, игътибарлылыгын, диалогик сөйләмен үстерү.Шигырьне сәнгатьле итеп сөйләү күнекмәләре бирү. Балаларга әсәрнең эчтәлегенә төшенергә булышу, матур әдәбият геройлары аша төрле начар сыйфатларга: дорфалык, үзен генә яратучанлыкка карата тискәре мөнәсәбәт тәрбияләү. Үзе һәм яшьтәшләре кылган	1.Әңгәмә.”Әби-бабайларны хөрмәтлик”,”Тәмле сүзләр”,”Ми әбиемне, бабаемны яратам”. 2.**УМК** картиналарын карау. 3.Матур әдәбият **УМК** ”Әбиләрдә кунакта”Йолдыз “Дәү әни”,Г.Зәйнашова “Әбиемне яратам”, Г.Латыйп “Минем әбием”,Ф.Зиятдинова “Әбием килгән”,тизәйткеч өйрәнү (1.6) 4.**ММТЧ** җырлар тыңлау. 5.”Без-без, без идек ! “(татар халык уены) **ММТЧ** **7.**Хәрәкәтле уеннар”Песи ёщм тычканнар”,”Почмак алыш”,”Урыныңны тап”(1.5), ”Әнә белән җеп”,”Үгез-йөзек”**ММТЧ**,”Тавышыннан бел”,”Төлке тавык кетәклегендә”.(1.4) 6.Йомгаклау чарасы: Әби-бабайларны котлау.

			Рәсем Әбиемә бүләк: кулъяулыкны ромашка белән бизәү.(1.12) **Рәсем** Син нәрсә ясарга яратасын?(1.12) **Кисеп- ябыштыру** Әби-бабама бүләк.(1.12)	эшләргә дөрес бәя бирә белү, фикерне бер юнәлештә туплый белү сәләтен, монологик сөйләмне үстерү.Проблемалы сораулар аша яхшылык, шәфкатьлелек. Дуслык турында күзаллау бирү. Квадрат формасындагы кәгазьнең уртасына һәм почмакларына бизәк төшерергә өйрәтү, пумаланың очы белән манчып алу алымын куллану, буяулар белән эшләү алымын ныгыту, симметрияне, композицияне, эстетик зәвыкны тоемлауны үстерү. Балаларны рәсемнәрнең эчтәлеге хакында уйланырга этәрү, төрле рәсемләү алымнарын искә төшерү, башлаган эшне ахырына җиткерергә өйрәтү. Үзләренең һәм иптәшләренең рәсемнәрен анализлау. Балаларда түгәрәк һәм овал кисү күнекмәләрен үстерүне дәвам итү; киселгән өлешләрдән (чәчәк, җиләк, яфрак) сүрәт тө-зергә өйрәтү. Әби-бабайлары-ның кадерле кешеләр булуына төшендерү, аларны сөендерү теләге уяту.	

		2 атна **10 октябрь-14 октябрь** **“Туган якка көз килде”.** **<u>Максат</u>** :балаларга көзге байлыкның кешеләргә шатлык, куаныч китерүен төшендерү. **<u>Бурычлар</u>:** *балаларда туган як табигатенә, яшелчәләргә карата сакчыл караш тәрбия-ләү. *Балаларның иҗади күзаллауларын, күзәтүчәнлекләрен, логик фикерләү сәләтен үстерү. *Яшелчәләр турындагы белемнәрен системалаштыру, матур әдәбият әсәрләрен тыңларга өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Алтын көз”(1.13) **Сөйләм үстерү** Көз айлары(1.14)	6 кадәр санарга өйрәтүне,”күпме?”, “саны буенча ничәнче?” сорауларына җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү. Биеклекләре буенча 6 предметны чагыштырырга өйрәтү. Чагыштыру нәтиҗәсен биек, тәбәнәгрәк, иң тәбәнәге, тәбәнәк, биегрәк, иң биеге кебек сүзләрне кулланып аңлату. Тәүлек турында күзаллауны киңәйтү. Табигатьтә көз фасылы һәм андагы үзгәрешләрне күзаллау; көзнең матурлыгын күрә һәм соклана белүләренә ирешү; балаларда эстетик хис, күзәтүчәнлек, игътибарлылык,кызыксынучанлык тәрбияләү; сүз байлыгын, диалогик сөйләмне үстерүне дәвам итү;җәйһәм көзфасылларының үзгәрешләрен аера һәм күрә белүләренә ирешү. Көз айлары турында белешмә бирү. Көз фасылы сурәтләнгән рәсем- картиналарга карап сөйләргә өйрәнү.	1.Әңгәмә.”Алтын көз”,”Көзге киемнәр”,Көзге бакча”,Көзге парк” 2. Хәрәкәтле уеннар”Песи һәм тычканнар”,”Почмак алыш”,”Урыныңны тап”(1.5), ”Энә белән җеп”, ”Үгез- йөзек” **ММТЧ**,”Тавышыннан бел”, ”Төлке тавык кетәклегендә”. (1.4) 3. Күзәтүләр оештыру. 4. **УМК** аудиоязмадан көз турында җырлар тыңлау. 5.Матур әдәбият. “Башак “ (украин халык әкияте),С Сәүбанова “Мактанчык алма”,Х.Халиков “Көз”,Ф.Яруллин “Көзге табын”, Р.Вәлиева “Без игенчеләр булдык” 6.Үстерешле уен ”Кайда яши?” 7.Хәрәкәтлеуеннар”Балалар”,”Куышу”,” Урыныңны тап”(1.5),”Зур туп”.”Үгез-йөзек” **ММТЧ**,”Үрмәкүч белән чебеннәр” ,”Үз төсеңне эзлә”(1.4) ”Аю янында, урманда” (рус халык уены) **ММТЧ** 8.Йомгаклау чарасы..“Сөмбелә” бәйрәмен үткәрү.

			Сөйләм үстерү А.Мазуновның “Октябрь” шигырен яттан өйрәнү.(1.14) **Рәсем** “Алтын көз”(1.12) **Рәсем** **“**Көзге келәм”(1.12)(яфракларны басып рәсем төшерү)	Балаларның күзәтүчәнлеген,хәтерен, бәйләнешле сөйләмен үстерү. Көз айлары турында белешмә бирүне дәвам итү. Балаларга А.Мазуновның “Октябрь”шигырен аңлап, сәнгатьле итеп яттан сөйләргә өйрәтү. Шигырь белән кызыксындыру һәм аны яттан өйрәнү теләге тудыру. Миниатюра жанры белән таныштыру. Дымлы кәгазь битендә акварель буяулар белән рәсем аша көз төсмерләрен чагылдырырга өйрәтү. Балаларның сүзлек запасын сыйфат сүз төркеме тасвирлары белән(ачык кызыл,алтын, ялкындай кызыл,алсу, чиядәй кызыл) баету. Традицн булмаган сурщтлщъ материалларын(көзге яфраклар) куланырга өйрәтү. Көз төсмерләрен(ачык кызыл,алтын, ялкындай кызыл,алсу, чиядәй кызыл һ. б.) рәсем аша җиткерү	

			Әвәләү “Көз фоторамасы”((1.12)	күнекмәләрен ныгыту. Табигать күренешләренә игътибар итү, күзәтү, алардагы үзгәрешләрне күрү сәләтен үстерү. Көзге күренешләрен искә төшерүче әйберләрдән(яфраклар,һ.б.) төрле форма һәм пропорцияләрне күрсәтеп, релҗефлы рама ясарга өйрәтү. Әвәләп ясауның инде таныш алымнарын кулланып,предметларга хас билгеләрне күрсәтә алу күнекмәсен ныгыту. Дизайнерлык күнекмәләре формалаштыру.	

		3 атна **17 октябрь-21 октябрь** **“Яшелчә-җиләк-җимеш”** **Максат:** Табигатьтә көз фасылы һәм андагы үзгәрешләрне күзаллау; көзнең матурлыгын күрә һәм соклана белүләренә ирешү. **Бурычлар:** 1)Балаларда туган як табигатенә, яшелчәләргә карата сакчыл караш тәрбияләү. 2)Балаларның иҗади күзаллауларын, күзәтүчәнлекләрен, логик фикерләү сәләтен үстерү. 3)Яшелчәләр турындагы белемнәрен системалаштыру, алган белемнәрен уен барышында киңрәк һәм иҗади якын килеп файдалану күнекмәләрен камилләштерү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт. “Көзге могҗиза”(1.6) **Сөйләм үстерү** Сәхнәләштерү: В.Хәйруллина. “Яшелчәләр бәхәсе”(1.6) **Сөйләм үстерү** Шигырь ятлау: Х.Гарданов. “Түтәлләрдә үсте яшелчә”.(1.6)	8 кадәр санарга өйрәтү, 8 санының барлыкка килүен күрсәтү. Үрнәк буенча 7 предметны аерып күрсәтә белү. Әйтелгән якка хәрәкәт итәргә өйрәнү (алга, артка, сулга, уңга Балаларда туган як табигатенә, яшелчәләргә карата сакчыл караш тәрбияләү.Яшелчәләр турындагы белемнәрен системалаштыру, алган белемнәрен уен барышында киңрәк һәм иҗади якын килеп файдалану күнекмәләрен камилләштерү. Балаларда матур әдәбият әсәрләренә кызыксыну тәрбияләү. Артистлык сәләтләрен үстерү. Тасвирлап сөйли белү күнекмәләрен ныгыту, шигырь эчтәлеген истә калдырырга ярдәм итү. Балаларда бер-берсен тыңлый белү сыйфаты тәрбияләү. Балаларның хәтер сәләтен, игътибарлылыгын үстерү. Матур әдәбият әсәрен сәнгатьле итеп сөйли белүләренә ирешү, сорауларга тулы җавап алу.	1.Әңгәмә.”Көзге уңыш”,Көзге эшләр”,”Көзге бакчада”. 2.**УМК** аудиоязма-“көз турында җырлар.” 3.Көзге бакчага күзәтү оештыру (көз турында сынамышлар) **ММТЧ** 4.**УМК** картиналарын карау. 5. Матур әдәбият:Р.Вәлиева “Без игенчеләр булдык” Ф.Яруллин “Көзге табын” , .Бармак уеннары “Уңыш җыйдым”,такмаклар ,”Тел кормәкләндергечләр”(1.10) 6.Уен “Ел әйләнәсе” **УМК** 7.Хәрәкәтле уеннар.”Балалар”,”Куышу”,”Урыныңны тап”(1.5),”Зур туп”.”Давыл” **ММТЧ**,”Атлар” ,”Хәйләкәр төлке”(1.4) 8..Йомгаклау чарасы. “Көз күчтәнәч-ләре”.

			Рәсем Уйлап рәсем ясау: “Көзге натюрморт” **Рәсем** Рәсем ясау: “Көз белән хушлашу” **Кисеп-ябыштыру.** “Вазада көзге яфраклар бәйләме”(1.12)	Балаларны рәсемнәрнең эчтә-леге хакында уйланырга этәрү, төрле рәсемләү алымнарын искә төшерү, башлаган эшне ахыры-на җиткерергә өйрәтү. Үзләре-нең һәм иптәшләренең рәсем-нәрен анализлау Балаларның көз турындагы күзаллауларын баету максатында, рәсем эчтәлеген алдан уйлап куярга өйрәтү. Иҗатка омтылышларын арттыру. Игътибарларын, туган якның матурлыгына, ел фасыллары алмашынуына юнәлтеп, күзәтүчәнлекләрен үстерү. Баларны симметрияле формалар кисүнең яңа ысулы белән таныштыру. Эшләү барышында төрле материалларны яраштыру күнекмәсен ныгыту. Көзге төсләр гүзәллеген күреп соклану хисен тәрбияләү. Балаларны Е.Трунтеваның”Листопад” шигыре белән тагыштыру.	

		4атна **24 октябрь-28 октябрь** **“Икмәк-яшәү терәге”** **Максат:** икмәк турында балаларның күзаллауларын тирәнәйтү. **Бурычлар:** 1.балаларда игенче хезмәтенә һөрмәт тәрбияләү. 2.табышмак ярдәмендә күзаллау,фикерләү,акыл сәләтен үстерү. 3.яңа очраган сүзләрнең мәгънәләрен аңлату,сүзлек запасын баету,игенче хезмәтенең авыр һәм катлаулы эш икәнен аңлату.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Икмәк-табын күрке” “Әйләнә-тирә Дөнья белән танышу”, 38 бит **Сөйләм үстерү** “Икмәк тормышның нигезе” Туган телдә сөйләшәбез, 31 бит. **Сөйләм үстерү** Әкият уку:	9 кадәр санарга өйрәтү, 9 санының барлыкка килүен күрсәтү. Таныш булган геометрик фигураларны аера һәм атый белүне ныгыту (түгәрәк, квадрат, өчпочмак, турыпоч-к). Предметларны үзеңә бәйле буларак әйтә белү: артта, алда, янәшә, арасында. Игенче хезмәтенең нәтиҗәсенә соклану хисләре тәрбияләү,балаларда эшлисе килү теләге уяту;ипинең әһәмияте турында төшенчә бирү,нинди зур хезмәт аша безнең өстәлләргә килүе турында сөйләү;игенче хезмәте турындагы белемнәрен баету Бурычлар: 1. Икмәккә сак караш тәрбияләү. 2.Балаларның игътибарлыгын,хәтерен,фикер йөртә белү сәләтен үстерү. 3.Балаларга икмәкнең әһәмиятен аңлату,ипи үстерүдә катнашучыларның хезмәте турында белемнәрен ныгыту. Икмәккә сак караш,хөрмәт тәрбияләү.Балаларның	1.Әңгәмә: “Икмәк-тормышның нигезе”, “Игенче хезмәте белән танышу”. 2.**УМК** картиналарын карау. 3.Хәрәкәтле уеннар. ”Балыклар”, ”Куяннар һәм төлке” (1.5)” Давыл” **ММТЧ** ”Хәйләкәр төлке”,”Төз ыргыту”(1.4) 4.С/р.уен “Кибет”, “Банк”, “Ярминкә” 5.Дид.уен “Кыйммәт-арзан”, “Профессияләрне ата” 6.Матур әдәбият. Н.Фәттах “Велосипедлы Мөнир”, М.Мазунов “Банан тәмле буламы?”,”Өч кыз” (татар халык әкияте),Г.Гыйльманов “Шофер буласым килә”, “Әбиләрдә кунакта”(1.10), бармак уеннары,мәкаль, әйтемнәр өйрәнү 7.Мультфильм карау: “Простоквашино.Клад”, “Крокодил Генаның бизнесы” Йомгаклау: “Уңыш җыю” презентация карау.

			“Икмәк”.Төрекмән халык әкияте (1.6),32 бит	игътибарлыкларын,хәтер сәләтен,диалогик сөйләм күнекмәләрен үстерү.Игенче хезмәте турында белемнәрен ныгыту,татар халкының хезмәт сөючән халык икәнен аңлату.	
			Рәсем Өй күренә тәрәзәдән.(1.12)	*Төркем балалары яшәгән урам атамалары белән таныштыру аша балаларда туган җиргә мәхәббәт тәрбияләү. *Берничә подъездан, күп санлы тәрәзәләрдән гыйбарәт шәһәр йортларын рәсем аша тасвирларга өйрәнү. *Балаларны, иҗади рәвештә якын килеп, рәсемне тулыландырырга этәрү, күзәтүчәнлекләрен, игътибарларын арттыру.	
			Рәсем Безнең авыл урамы.(1.12)	Балаларда туган авылларына мәхәббәт тәрбияләү, үзләре яшәгән урам атамалары белән таныштыруны, шул урамнардагы биналарны (балалар бакчасы, мәктәп, кибет һ.б.) искә төшереп әйтүне дәвам итү.	
			Әвәләү **“**Үзеңнең яраткан уенчыгыңны әвәлә”.(1.12)	Балаларны әвәләүдә үзләренең яраткан уенчыкларын сүрәтләргә өйрәтү.уч төпләре һәм бармаклар белән әвәләүдә төрле алымнар куллануны ныгы-	

				ту. Башлаган эшне ахырына кадәр җиткерергә омтылыш тәрбияләү.	
	Минем туган җирем	**1атна** **31 октябрь-4 ноябрь** **“Кошлар һәм хайваннарның көзге тормышы”.** **<u>Максат :</u>**УМК а рәсемнәре аша бала-ларның йорт хайваннары һәм кошла-рының көзге тормышы турындагы күзаллауларын системалаштыру. **<u>Бурычлар</u>:** *тереклек турында кайгыртучанлык хисе тәрбияләү. *Уйлап табуга юнәлтелгән фикер йөр-тү алымнарын үстерү. *Кошлар һәм җәнлекләрнеңкөз көне яшәү рәвешләрен, рәсем буенча хикәя төзеп сөйләргә өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Кошлар һәм хайваннарның көзге тормышы” **Сөйләм үстерү** УМК картиналары буенча хикәя төзү: “Көз көне кошлар, кыргый хайваннар”.	8 һәм 9 эчендә тәртип буенча санау белән таныштыру, “күпме?”, “саны буенча ничәнче?”,”кайсы урында?” к/к сорауларга җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү. 7 предметны күләме буенча чагыштырырга өйрәтү, кими баручы һәм арта баручы тәртиптә кую. Нәтиҗәләрне: озын, кыскарак, бик кыска, кыска, озынрак, бик озын сүзләрен кулланып аңлату Кошларның һәм кыргый хай-ваннарның үзенчәлекләре бе-лән таныштыру, аларны таный белергә, исемнәрен хәтерлә-рендә калдырырга ярдәм итү, тере табигатькә кызыксыну тәрбияләү. 1)балаларда бер-берсен тың-лый белү сыйфаты тәрбияләү; 2)бәйләнешле сөйләм телен, эзлекле итеп сөйли белү сәлә-тен үстерү; 3)хикәя төзеп сөйли белүләрен ныгыту, рәсемнең эчтәлеге буенча сорауларга тулы җавап	1.Әңгәмә “Күчмә кошлар”,”Кошлар ни өчен җылы якка китәләр”,**“**Кошлар һәм хайваннарның көзге тормышы”. .2.**УМК** картиналарын карау. 3..Хәрәкәтле уеннар.”Балыклар”,”Куышу” 1.5)” Давыл” **ММТЧ**,”Бүредән кач””Хәйләкәр төлке”(1.4) 4.Матур әдәбият уку “Кошларны сыйлау”,Карга ни өчен исемен әйтеп бетерми?” (Башкорт халык әкияте), “Күңелле Чыпчык белән күңелсез карга” (Калмык халык әкияте)**ММТЧ**,Р.Вәлиева “Ялкау карга баласы”,(1.10)Н.Арсланов “Күгәрчен” (1.9) 5.Мультфильмнар карау №2 6.Йомгаклау чарасы.”Кошлар ашханәсе”

			Сөйләм үстерү Уен викторина "Кошлар безнең дусларыбыз"(1.6) **Рәсем** Казлар-аккошлар.(1.12) **Рәсем"** Әкияти гжель"	бирүләренә ирешү. Балаларда кошларга ,барлык тереклек ияләренә карата мәрхәмәтлелек,кайгыртучанлык хисләре тәрбияләү.Балаларны күзаллый ,тасвирлый белү сәләтен ,бәйләнешле сөйләмен ,иҗади мөмкинлекләрен үстерү.Балаларда кошлар турында белешмә бирү,тышкы билгеләренә карап таныргa ,исемнәрен әйтергә өйрәтүне дәвам итү. *Кошларның канат җилпеп очуларын киң буялыш аша җиткерә белергә өйрәтү. *Кошлар гәүдәсе өлешләренең пропорциональ чагыштырмаларын пумала белән төрлечә буяп (пумала очы белән, пумаланы җәеп), рәсем аша җиткерә алу күнекмәсен ныгыту. *А.Н.Толстой эшкәртүендәге "Казлар-аккошлар" ("Гуси-лебеди") рус халык әкиятенә иллюстрацияләр ясау аша матур әдәбият белән кызыксынуны арттыру. Балаларны рус халкының декоратив-гамәли сәнгате	

			1.12) **Кисеп-ябыштыру.** “Йорт иясе Кузька”(1.12)	үрнәкләренең берсе – савытларга гжель бизәге белән таныштыруны дәвам итү. Пумала белән төрле ысуллар кулланып эшләү күнекмәләрен ныгыту. Кәгазь тасмага гжель бизәге элемнтлары ясаганда ,балаларның иҗади бизәү сәләтләрен формалаштыру Әкияти образларны үзләренчә күзаллап ,аларны кисеп ябыштыру ысулларын мөстәкыйль сайлап алуга ирешү. Төсле кәгазьне дөрес кулланырга өйрәтү. Әдәби әсәрләрне иллюстрацияләргә кызыксыну тәрбияләү.	

Н О Я Б Р Ь		**2атна** **7 ноябрь-11 ноябрь** **“Яшел патруль”.** **Максат**: Тирә- юньдәге матурлыкны күрә белү.саклау теләге тәрбияләү. **Бурычлар:** *Табигый байлыкларның кешелек өчен әһәмиятле булуы турында белемнәрен үстерү. *туган җирне ярату, горурлык хисе уяту, табигатькә сак караш тәрбияләү. *белемгә омтылырга хезмәт сөяргә өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү.** “Татарстанның Кызыл китабы”(1.13) **Сөйләм үстерү** “Көзге урманда” Балалар төзегән картина буенча сөйләү.(1.14) **Сөйләм үстерү** “Урман- безнең байлыгыбыз”(1.6)	10 санының барлыкка килүен күрсәтү,10 кадәр санарга өйрәтү. Өчпочмак , аның билгеләре турында кузаллауны камилләштерү. Тәүлекне өлешләргә бүлүне өйрәтүне дәвам итү (иртә, көндез, кич, төн). Балаларга сирәк калган һәм югалып бара торган хайваннар, кошлар, үсемлекләр турында мәгълүмат бирү,алар өчен борчылу хисләре уяту,тыюлыклар турында сөйләү,аларның әһәмиятен аңлату. Балаларның урман турындагы күзаллауларын үстерү. Сөйләм телен,фантазияләрен үстерү,әдәби сөйләм күнекмәләре булдыру. Тартма карточкалар ярдәмендә мөстәкыйль рәвештә картина төзеп, анда тасвирланган күренешне хикәя итеп сөйләргә өйрәтү. Балаларда игътибарлылык, әйләнә- тирә табигатькә, урманга карата сакчыллык, миһербанлылык сыйфатлары, экологик культура тәрбияләү.Табигатьтәге үзара мөнәсәбәтләрне күрә	1.Әңгәмә.”Без- табигать дуслары”, “Табигатьне саклыйк”,”Урманда үз-үзеңне тоту кагыйдәләре” 2.**УМК** аудиоязма-“көз турында җырлар.” 3.Уен майданчыгында күзәтү оештыру (көз турында сынамышлар) **ММТЧ** 4.**УМК** картиналарын карау. 5. Матур әдәбият :З.Әхмәрова “Агачларда авырый”,К.Ушинский “Иртәнге нурлар”,З.Гомәрова “Кояш елый”,Г.Лотфый “Тамчы”,Мөҗәхит “Бездән үрнәк алыгыз” (1.10) 6.Хәрәкәтле уеннар.”Балалар һәм әтәч”,”Шат балалар”,”Урыныңны тап”(1.5),”Зур туп”. **ММТЧ**,”Хәйләкәр төлке”(1.4) 7.Уен “Яңгыр, җил, яшен, күк күкрәү” **УМК** 8.Уен “Ел әйләнәсе” **УМК** 9.Йомгаклау чарасы: Акция “Яшел патруль” (“Салкын Чишмәгә”экскурсия).

				белү сәләтен, диалогик сөйләмне үстерү. Татарстан җирлегендә үсә торган урман үсемлекләре турында белемнәрен камилләштерү.	
			Рәсем Тәлинкәдә алмалар.(1.12)	Балаларны алмаларга хас бил-геләрнең (төсе, зурлыгы, фор-масы) сортларына бәйле булуын төшенүгә этәрү. Гуашь буяулар белән эшләү күнекмәләрен ныгыту. Нәфасәти (эстетик) кабул итү-не үстерү:балалар игътибарын форма һәм төсләр кушылмасы гүзәллегенә юнәлтү.	
			Рәсем Җәйнең иң гүзәл көне.(1.12)	Образларны аңлап кабул итү, күзаллау сәләтен үстерү. Бала-ларны җәй көне күргәннәрен искә төшереп, рәсемдәчагылды-рырга өйрәтү. *Композиция төзү, кәгазь битен тутырып рәсем ясау, рәсемне кәгазь битенең аскы өлешендә ясау күнекмәләрен үстерү.	
			Әвәләү. “Урман аланында (гөмбәләр(1.12)	Гөмбәләргә хас билгеләрне күрергә һәм ясарга өйрәтү. Әвәләп ясаү күнекмәсен ныгыту, туган як табигатенә мәхәббәт тәрбияләү.	

		Затна **14 ноябрь-18 ноябрь** **“Минем туган авылым,туган районым”.** **<u>Максат</u>**: балаларда туган якка карата ярату хисләре тәрбияләү. Бурычлар: 1.Әйләнә –тирә турындагы белемнәрен киңәйтү исәбенә сүз байлыгын артты-ру, активлаштыру, диалогик сөйләмне үстерү. 2.Балаларнын туган ил турындагы кү-заллауларын киңәйтү , “кече илгә” ка-рата кызыксыну формалаштыру. 3.Татарстан башкаласы Казан турын-дагы белемнәрен тирәнәйтү, Татарстан символикасы һәм анын мәгънәсе белән таныштыру.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Без – дөнья балалары” **Сөйләм үстерү** Әңгәмә: “Туган ил кайдан башлана?” (16 б) **Сөйләм үстерү** Шигырь уку: Р.Рәкыйпов “Мин яратам сине, Татарстан”	10 кадәр санауны ныгыту, үрнәк һәм тавышларны санау ярдәмен-дә эшләү. Биеклекләре буенча 8 предметны чагыштырырга өйрәтү. Чагыштыру нәтиҗәсен биек, тәбәнәгрәк, иң тәбәнәге, тәбәнәк, биегрәк, иң биеге ке-бек сүзләрне кулланып аңлату. Балаларда үзара дустанә мөнәсә-бәтләр тәрбияләүне дәвам итү; иҗади фикерләү сәләтен, сөйләм телен камилләштерү; балалар-ның рухи-әхлакый сыйфатларын үстерүдә гомуми-кешелек куль-турасының төп компонентлары белән танышуны дәвам итү. 1.Туган якка мәхәббәт тәрбияләү 2.Балаларның диалогик сөй-ләмен үстерү. 3.Тизәйткеч ятлау. 1)матур әдәбият әсәрләре аша балалар күәелендә туган илне сою хисе тәрбияләү. 2.Балаларның тыңлый белү, үз фикерләрен башкаларга җиткерә белү сәләтен үстерү. 3.Туган як турында балаларның белемнәрен системалаштыру, сорауларга тулы итеп җавап бирүләренә ирешү.	1.**УМК** картиналарын карау. 2. Әңгәмә:”Кем син?”, “Туган ил кайдан башлана?” 3.Матур әдәбият:Р .Вәлиева “Туган илем”,Г.Бакир “Йорт салалар”,Р,Миңнуллин “,”Авыл малае белән шәһәр малае”, Ә Синегулов “Татарстан Җирләре”,”Би-би би “җыр(1.14) 4.Җырлы-биюле уен “Куш кулым” **ММТЧ** 5.Хәрәкәтлеуеннар.”Чыпчык,чык!”,”Куя ннар һәм төлке” (1.5)” Аю янында урманда**”ММТЧ** ”Хәйләкәр төлке”,”Төз ыргыту”(1.4) “Казан диләр...” 6..Йомгаклау чарасы. “Балтачым-Туган ягым” (презентация карау).

			Рәсем. Сабый портреты.	*Төсле таплардан кеше гәүдә-сен ясарга, аның төзелешен, пропорцияләрен рәсем аша җиткерергә өйрәтү; тән төсен күрсәтү өчен, буяуларны кушу. *Акварель буяулар белән ясау, палитрадан файдалану күнек-мәләрен ныгыту. *Сурәтләнә торган предмет һәм әзер эшләрне чагыштырып, балаларның үзләре һәм башка балалар ясаган рәсемнәргә бәя бирү күнекмәләрен үстерү. *Балаларны сарафан форма-сын рәсемдә күрсәтергә өйрәтү.	
			Рәсем Купшы күлмәк.(1.12)	*Сарафан итәгенә, изүләренә рус милли бизәге төшереп, бала-ларның иҗади сәләтләрен үстерү. *Балаларны дежур торучы вази-фаларын (шөгыль өчен тәрбияче әзерләгән материалларны тара-тып чыгу,ахырдан җыеп алу һ.б) мөстәкыйль төстә һәм җиренә җиткереп башкарырга күнектерү	
			Кисеп-ябыштыру. Лалә чәчәкләре чигелгән алъяпкыч.(1.12)	Симметрияле формаларны кисү күнекмәсен ныгыту. Татарстан халыкларының милли-мәдәни үзенчәлекләрен саклау максатыннан балаларны татар чигеше белән таныштыру.	

		4атна **21 ноябрь- 25 ноябрь** **“Безнең әниләр”** **<u>Максат</u>**: балаларда гаилә әгъзаларына карата ихтирамлы мөнәсәбәт уяту. **Бурычлар**: *гаилә әгъзаларына хөрмәт, ярату хис-ләре тәрбияләү. *Образлы һәм мөстәкыйль фикерләү сәләтен үстерү. *Гаиләдә үз урынын табарга, башка-ларга карата игътибарлы булырга өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Иң кадерле кешем-әнием”(1.13) **Сөйләм үстерү** “Әни кирәк”(1.6)	Предметларның зурлыгына карап кына санау нәтиҗәсе үзгәрмәгәнең аңлату. 10 кадәр санау. Квадрат һәм турыпочмаклык нигезендә дүртпочмак турында күзаллау бирү. Предметларны үзеңә бәйле буларак әйтә белү: уңда, сулда, артта, алда. Балаларда әниләргә, олыларга карата кадер-хөрмәт тәрбияләү, зирәклек, осталыкларын үстерү, сорауны игътибар белән тыңлап, аңлап, тулы җавап бирүләренә ирешү, шигырь-ләрне сәнгатьле сөйләргә өй-рәтү. Балаларда әниләргә карата игътирам хөрмәт хисләре тәрбияләү . Балаларның логик фикерләү сәләтләрен,әниләргә карата игътибарлыкларын үстерү. Сорау-җавап тибында аралашу аша баланы,үз белемнәренә таянып,фикер йортергә,гомумиләштерергә,аерып карарга һәм берләштерергә өйрәтү	1.Әңгәмә.”Минем әнием”, Мин әнине яратам”,”Ягымлы сүзләр”. 2.**УМК** картиналары карау. 3.Хәрәкәтле уеннар. .”Кармак!”,”Мин качам, син тот” (1.5”Хәйләкәр төлке”,”Төз ыргыту”(1.4) ”Исемен ата!” (баш-корт халык уены) **ММТЧ** 4.С/р уен “Гаилә”.**УМК** 5.Матур әдәбият уку :”Өч кыз “ мультфилм карау ,Ә Кари “Минем әни тегүче”,Ш Галиев “Ай кызым”(1.10)Җыр тыңлау “Әни кирәк”,”Әнкәм голе” 6.Өстәл уеннары. 7.”Кунаклар” (җырлы-биюле уен) **ММТЧ** 8.Җырлы-биюле уен: “Яшерәм яулык” (татар халык уены) **ММТЧ** 9.Йомгаклау чарасы.“Уңган,булган әниләр”-спорт бәйрәме һәм күңел ачу.

			Сөйләм үстерү “Әни гөлләре”(1.6)	Балаларда шигырнең тылсымлы юллары аша әниләргә карата мәхәббәт тәрбияләү. Шигырьгә кызыксыну уяту,ятлау теләге тудыру;игътибарлылыкларын,хәтер сәләтен үстерү. Авазларны ,сүзләрне ачык әйтеп сәнгатьле сөйләргә өйрәтү	
			Рәсем “Әниемә городец тактачыгы”(1.12)	Агач тактага,формасына туры китереп,Городец бизәге төшерергә өйрәтү. Балаларның композиөия ясау күнекмәләрен үстерүне дәвам итү һәм бизәкләрнең таныш элементларын мөстәкыйль куллануларына ирешү. Якыннарының күңелләрен күрү теләге уяту,аларга игътибар тәрбияләү.	
			Рәсем Виноград тәлгәше.(1.12)	*Эш барышында төрле мате-риаллар һәм эш кораллары кулланып карау теләге уятып, балаларны яңа иҗади эзләнү-ләргә этәрү. *Образның тәэсир итү көчен рәсем аша биргәндә, төрле төс	

			Әвәләү Балаларның теләкләре буенча(1.12)	төсмерләрен файдалану осталыгын ныгыту. *Иҗади күз алдына китерүне үстерү. *Молдаван шагыйре Г.Виеруның “Виноградная лоза” шигыре белән таныштыру, төрле милләт (бу очракта молдаван) вәкилләре, аларның гореф-гадәтләре, фольклоры турында күзаллау тудыру. Өлкәннәр хезмәтенә хөрмәт тәрбияләү. Үз эшләренең эчтәлеген мөстәкыйль уйлау осталыгын үстерү һәм башлаган эшне ахырына кадәр җиткерү. Әвәләүдә төрле алымнар куллану.	
		5 атна **28 ноябрь - 2 декабрь** **“Мин бәхетле, мин хокуклы”.Инглиз теле атналыгы.** **<u>Максат</u>**: балаларга хокук турында гомуми күзаллау бирү. **<u>Бурычлар:</u>** * балаларда әдәп-әхлак сыйфатлары тәрбияләү. *Игътибар белән тыңларга, сорауларга тулы җөмләләр белән җавап бирергә күнектерү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** **“Без яшәгән өйләр”(1.13)**	Өйрәнгән геометрик фигураларны таба һәм таный белүне өйрәтүне дәвам итү (өчпочмак, дүртпочмак). 10 кадәр санауны ныгыту, үрнәк һәм тавышларны санау ярдәмендә эшләү. Атна көннәре белән таныштыру. Йолаларга,көнкүрешкә ихтирам тәрбияләү,фикер йөртү сәләтләрен үстерү,кешеләрнең төрле илләрдә,төрле өйләрдә яшәве турында белем бирү.	1Әңгәмә.”Безнең исемнәр”,Без дә хокуклы”,”Дус булыйк. 2.”Бала хокуклары” исемле альбом карау. 3.Уен:”Кем кемгә ничек туган ?”**УМК** 4.Уен “Бу мин” **УМК** 5.Урам, адрес телефон номерларын өйрәтү. 6.Аудиоязмада “Дуслык җыры” тыңлау. 7.Хәрәкәтле уеннар. .”Чыпчык,чык!”,”Мин качам, син тот”(1.5”Хәйләкәр төлке”,”Төз ыргыту”(1.4) ”Исемен ата!” (баш-корт халык уены) **ММТЧ** **8**.”Бу дустың белән кү-реш” (җырлы-

		*Балаларның гаиләдәге хокуклары турында дөрес фикерләргә өйрәтү. .	**Сөйләм үстерү(1.6) “Безнең гаилә”** **Сөйләм үстерү(1.6) “Бездә хокуклы”** **Рәсем** “Кызыл Калфак”(1.12)	Балаларда гаилә әгъзаларына хөрмәт,ярату хисләре тәрбияләү.Образлы фикерләү сәләтен үстерү.Балаларның үз тәҗрибәсеннән чыгып хикәя төзүләренә ирешү Балаларда уеннар аша бердәмлек,дуслык сыйфатлары ,әхлаклылык тәрбияләү. Балаларның кызыксынучанлыкларын,үзләренә ,тирә-юньдәгеләргә карата игътибарлылыкларын,логик фикерләү сәләтен үстерү. Кеше хокуклары турында матур әдәбият һәм рәсем иллюстрацияләр аша балаларга аңлату белемнәрен ныгыту. Балаларны әдәби әсәргә иллюстрация ясарга өйрәтү. Ш.Перроның “ Кызыл калфак” әкиятен укыгач туган тәэсирләрне рәсемдә күрсәтә белүгә ирешү. Төп геройларны аера белү, рәсем ясаганда аларны кәгазь битенең уртасына урнаштыру күнекмәсен үстерү. Эшләгәндә төрле материаллар кулланып, шөгыль темасына кызыксыну уяту.	биюле уен) **ММТЧ** 9.Уен: “Без бөтенебез төрле-төрле” **УМК** 10.Матур әдәбият :Ш.Галиев “Җирдә миңа ни кирәк”,А.Алиш “Куян кызы”, “Казлар аккошлар”,”Төлке Куян һәм әтәч”(рус халык әкияте),”Өч дуңгыз”,Г. Тукай “Су анасы” 10.Йомгаклау чарасы.Әкиятләр аша хокукларны өйрәнү.

			Рәсем Дуслык әйлән-бәйләне.(1.12) **Кисеп ябыштыру.** Үз гаиләмә бүләк (комплекслы эшчәнлек)(1.12)	*Милли киемдәге кеше фигу-расын, аның гади кул хәрәкәт-ләрен күрсәтеп рәсем ясарга өйрәтү. *Кешенең тән төзелешен, әгъ-залары формасын һәм зурлы-гын рәсем аша җиткерә белүне ныгыту. *Балаларны милли киемнәр, халык мәдәнияте үрнәкләре белән таныштыруны дәвам итү. Балаларда гаиләләренә карата хөрмәт һәм ихтирам тәрбияләү. Кисеп-ябыштыруда, әвәләүдә, рәсемдә алган күнекмәләрен кулланып бер композиция төзүләренә ирешү.	
Д **Е** **К** **А** **Б** **Р** **Ь**	**“Кыш килде”.**	**1атна** **5 декабрь-9 декабрь** **“ Салкын кыш”.** **<u>Максат:</u>**кышкы матурлыкны күрә бе--лергә өйрәтү. **<u>Бурычлар:</u>** *туган як табигатендәге үзгәрешләргә карата кызыксынучанлык тәрбияләү. *Балаларның күзәтүчәнлек, фикерләү сәләтен һәм сөйләмен үстерүне дәвам	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Туган якта кыш”	Өйрәнгән геометрик фигур-ны таба һәм таный белүне өйрәтүне дәвам итү (өчпочмак, дүртпочмак). 10 кадәр санауны ныгыту, үрнәк һәм тавышларны санау ярдәмендә эшләү. Атна көннәре белән таныштыру. Кышкы табигатькә соклану хисе уяту, сакчыл караш тәр-бияләү, логик фикерләү сәләт-ләрен үстерү, ел фасыллары белән таныштыруны дәвам итү,	1.Әңгәмә.”Урамда салкын”,”Кышкы киемнәр””Кышкы матурлык”, ”Балаларга коррупция турында”. 3.**УМК** картиналарын карау. 4. Хәрәкәтле уен “Соры куян” Удмурт халык уены **ММТЧ,**”Кем тизрәк җыелыр”,”Хәйләкәр төлке”,”Йорт куяннары” 5.Матур әдәбият:Г,Латыйп “Кар яуды”,Г.Зәйнашева “Кыш килде”,Г.Афзал “Беренче кар”,К.Ушинский “Кыш әбинең шуклыгы” 6.Презентация карау.”Әкиятләр илендә

		итү. *Кайбер әйберләрнең бер халәттән икенче халәткә керүен (су бозга,боз суга әйләнә) тәҗрибәләр юлы белән балаларга өйрәтү.		кышкы табигатькә хас билгеләр турында белемнәрен ныгыту, күренешләр, күзәтүләр аша үз фикерләрен, хисләрен кирәкле сүзләр белән сөйли белүләренә ирешү; сөйләмнең грамматик төзелешен формалаштыруны дәвам итү.	коррупция”. 7. Йомгаклау чарасы: уен мәйданчыкларын кышка бизәү.
			Сөйләм үстерү И.Шишкинның “Кыш” картинасын карау.	1)балаларны пейзаж сурәтләнгән картиналар белән таныштыруны дәвам итү, аны күрә, аңлый, чынбарлык белән чагыштыра белергә өйрәтү; 2)балаларның хикәя төзеп сөйли белүләрен ныгыту; 3)кышкы табигатькә соклану хисләре тәрбияләү.	
			Сөйләм үстерү “Җәй белән кыш нигә күрешми” каракалпак халык әкиятен уку.	1)балаларны пейзаж белән таныштыруны дәвам итү, аны күрә, аңлый, чынбарлык белән чагыштыра белергә өйрәтү; 2)балаларда хикәя төзеп сөйли белү күнекмәләре булдыру; 3)кышкы табигатькә соклану хисләре тәрбияләү.	
			Рәсем Кышкы урман.(1.12)	*Балаларның иҗади фантазияләрен үстерү өчен, аларны төрле предметлар (гадәти булмаган эш алымнары) ярдәмендә сурәтләү мөмкинлекләре белән	

			Рәсем “Суык бизәк төшергән”.(1.12) **Әвәләү.** Кышкы уеннар.(1.12)	таныштыруны дәвам итү. *Агач һәм куак сурәтләрен таякчыктан өреп ясарга өйрәтү. *Нәфасәти кабул итүне үстерү: балалар игътибарын төрле ел фасылларында туган як табигате гүзәллегенә юнәлтү. *Дулкынлы сызыклар, бормалы-сырмалы бөтеркәләр һәм кар бөртекләрен пумала очын җиңел һәм салмак йөртеп рәсем төшерергә күнектерү, шөгыль темасына карата үз хистойгыларыңны җиткерә белергә өйрәтү. *Рәсемне кыш бизәкләреннән гыйбарәт рама белән бизәгәндә, дизайнерлык күнекмәләрен үстерү, төп сүрәтне үзәккә урнаштыра белүгә ирешү. Әвәләп ясауның таныш алымнарыннан кирәклесен кулланырга өйрәтүю сүрәтне вак детальләр белән баетып берничә предметны композициягә берләштерү күнекмәсен ныгыту.	

		2 атна **12 декабрь-16 декабрь** **“Хайваннар һәм кошларның кышкы тормышы”** **Максат:** балаларның кошлар һәм җән-лекләрнең кышкы яшәү рәвешләре ту-рында белемнәрен баету **Бурычлар:** *Балаларның кошлар һәм хайваннар-ның кышкы тормышы турында белем-нәрен гомумиләштерү. *Аларга карата кайгыртучанлык хисе тәрбияләү. *Аларның кышкы яшәү рәвешләрен өйрәнү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү** “Бездә кышлаучы кошлар”(1.13) **Сөйләм үстерү** Бездә кышлаучы кошлар.(1.14)	10 эчендә янәшә торган саннарны чагыштыру. “ничә?”, “кайсы сан зуррак (кечкенәррәк)?” сорауларына җавап бирергә өйрәтү. Әйтелгән якка хәрәкәт итәргә өйрәнүне дәвам итү. Атна көннәре белән таныштыру. Кошларга карата шәфкатьле-лек тәрбияләү, аларга булышу теләге уяту; сорауларга төгәл, тулы җавап бирүләренә ире-шү, сүзлек запасын баету, бәй-ләнешле сөйләм күнекмәләрен формалаштыру; безнең яклар-да кышлаучы 4-5 кош белән таныштыру, аларның нәрсә бе-лән туклануы, кыш коне кеше-ләр ярдәмендә мохтаҗ булула-ры, аларга җим куярга кирәк-леген аңлату; гәүдә өлешләрен дөрес күрсәтеп, кош рәсеме ясарга өйрәтү. 1)балаларның кышлаучы һәм күчмә кошлар турындагы бе-лемнәрен киңәйтү; 2)кошларга багышланган әдә-би әсәрләр, халык авыз иҗаты үрнәкләре белән таныштыру;	1 “Соры куян” Удмурт халык уены **ММТЧ** 2. **УМК** дидактик уен”Кошларны җый”. 3.Хәрәкәтле уеннар” Кошлар һәм читлек”,“Кошлар ояда”.,**УМК** Хәйләкәр төлке**, ММТЧ** “Птицы”-игра, .“Әйт, күгәрчен” (татар халык уены) **ММТЧ** 4.Матур әдәбият:.Әкият сәхнәләштерү ”Төлке һәм бүре”.”Батыр әтәч” (татар халык әкияте),Н.Арсланов “Күгәрчен”,(1.9),З.Кари “Кошлар туйдырам” Бармак уены “Кошларны сыйлау” 5. Йомгаклау чарасы Хайваннар һәм кошларның кышкы тормышын чагылдырган рәсем күргәзмәсе.

				3)балаларда кошларга сакчыл караш, шәфкатьлелек тәрбияләү, аларга ярдәм итү теләге тудыру.	
			Сөйләм үстерү Туган ягыбызда яшәүче кыргый хайваннар.(1.14)	1)балаларның туган ягыбызда яшәүче кыргый хайваннар турында белемнәрен арттыру; 2)хайваннарга багышланган әдәби әсәрләр, халык авыз иҗаты үрнәкләре белән таныштыру; 3)балаларда хайваннар тормышы белән кызыксыну тәрбияләү.	
			Рәсем Кышлаучы кошлар.(1.12)	*Гади карандаш белән сызгалап рәсем төшерергә, туган ягыбызда кышлаган кошларга (карабүрекләр, песнәкләр, чыпчыклар, саесканнар) хас үзенчәлекле билгеләрне (каурыйлары, зурлыклары, гәүдә әгъзалары пропорцияләрен) рәсем аша җиткерә белергә өйрәтү. *Кошлар хәрәкәтләрен рәсем аша җиткерү күнекмәләрен ныгыту. *Туган як табигатен, тереклек дөньясын күзәтүчәнлекне үстерү. Кошларга, аеруча кыш айларында, кайгыртучан мөнә-	

			Рәсем Сыбызгы үрдәк.(1.12) **Кисеп ябыштыру.** “Песнәкләр”(1.12)	сәбәт тәрбияләү. *Балаларның нәфасәти кабул итү сәләтләрен үстерү. Халык уенчыклары белән кызыксыну уяту. *Гомумиләштерелгән кош образын рәсемдә сурәтләү осталыгын камилләштерү. *Сыбызгы үрдәк уенчыгын күрсәтеп, балаларның иҗатка омтылышын үстерү. Сүрәтләрне өлешләрдән төзергә, агач ботакларын, яфраклар ясап эшләнмәне тулыландырырга өйрәтү.	
		Затна **19 декабрь-23 декабрь** **“Кышкы куркынычсызлыклар”** **<u>Максат:</u>** кышкы сезонда табигатьтә була торган күренешләр белән таныш-	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру**	10 эчендә янәшә торган саннарны чагыштыруны, “ничә?”, “кайсы сан зуррак (кечкенәррәк)?” сорауларына җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү. Предметларның зурлыгын күз	1.Слайдлар, рәсемнәр карау. 2.Хикәяләр уку **ММТЧ** 3.Рәсем ясау “Йөк машинасы”, “Әкияти йорт” 4.**УМК** “Кышкы юл-үзенчәлекле юл” 5. Матур әдәбият: Н.Мәдьяров “Шуабыз”,”Кышкы

		тыруны дәвам итү һәм куркынычсыз-лык кагыйдәләрен үтәү. **<u>Бурычлар:</u>** *буран,бозлавык, аномаль температура төшенчэлэре белэн таныштыру. *үзләрен дөрес тоту кагыйдэлэре ту-рында аңлаешлы итеп сөйли белүләрен үстерү. *сәламәт яшәү рәвешенә ихтыяҗ тәр-бияләү.	 **Танып белү.** “Кышкы юллар”(1.13) **Сөйләм үстерү** “Кышкы куркы-нычсызлыклар” **Сөйләм үстерү** “Кышкы юл-үзенчәлекле юл” **Рәсем.**Иң яхшы рәсемгә конкурс :”Кыш бабай ,Дед	күләме белән билгеләү. Кышкы сезонда табигатьтә бу-ла торган күренешләр белән таныштыруны дәвам итү һәм куркынычсызлык кагыйдәлә-рен үтәү. 1)балаларда куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү күнекмәлә-ре тәрбияләү; 2)аңга алу, истә калдыру мөм-кинлекләрен ныгыту; 3)үзләренә тирә-яктагы кеше-ләргә карата игътибарлы була белергә өйрәтү. 1)юлда игьтибарлы булу кү-некмәләре тәрбияләү; 2)үз тәҗрибәләреннән чыгып бәйләнешле сөйләм күнек-мәләрен үстерү; 3)кышкы юлның үзенчәлеклә-ре җәяүлеләрдән һәм машина йөртүчеләрдән юл йөрү ка-гыйдәләрен үтәгәндә аеруча игьтибарлы булуны таләп итү-ен исләрендә калдырырга яр-дәм итү. Балаларны бирем шартлары буенча рәсем ясарга өйрәтү. Әкияти йортлар рәсемен	куркынычсызлыклар” фильм карау,Батулла “Әбү булган аягы”,М Хосәенов “Көн җылынды”,Г Латыйп “Кар яуды”. 6.Беренче ярдэм курсэту буенча шэфкать туташы белэн энгэмэ. 7.Сюжетлы-рольле уен: “Ашыгыч ярдэм” 8. Хәрәкәтле уен “Куып тот” Удмурт халык уены **ММТЧ,** ”Төлке һәм бүре”.” Соры куян” Удмурт халык уены **ММТЧ,**”Кем тизрәк җыелыр”,”Хәйләкәр төлке”,”Йорт куяннары” 9. Йомгаклау чарасы.“Квест “Кышкы куркынычсызлыклар”.

			Мороз,Санта – Клаус резидентциялщре”(1.12) **Рәсем** Әкияти йорт.(1.12) **Әвәләү.** “Урман аланында”(1.12)	ясаганда ,балаларның шәһәр һәм авыл биналарын ясау күнекмәләрен ныгыту. Балаларның иҗади фантазияләрен үстерү,үз эшләрен һәм башка балалар эшләрен объектив бәяләүләренә ирешү. *Әкияти образга хас үзенчә-лекләр белән тулыландырып, бина төзелешен рәсем аша күрсәтә белергә өйрәтү. *Алдан ниятләп куелган эшне ахырына җиткерү зарурлыгын төшендерү. *Әзер образга нәфасәти мө-нәсәбәт, аны нәфасәти бәяли белү күнекмәләре булдыру. Гәүдә өслеге фактурасын сыгылмалы таякчык кулланып җиткерү аша җәнлекләрне катнаш ысул белән әвәләп ясауга өйрәтүне дәвам итү. Гадәти хәрәкәтләрне күрсәтә торган әвәләп ясау күнекмәләрен шомартуны дәвам итү.	

		4атна **26 декабрь-30 декабрь** **“Хуш киләсең , Яңа ел!”.** **<u>Максат</u>**: иҗтимагый бәйрәмнәр турында гомуми кузаллауларын киңәйту. **<u>Бурычлар:</u>** *балаларга әхлакый һәм эстетик тәр-бия бирү. *Балаларның музыкаль сәләтен һәм сөйләм телләрен үстерү. *Бәйрәм иртәсенә багышланган җыр-лар, шигырьләр өйрәнү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Хуш киләсең Яңа ел!” **Сөйләм үстерү** Яңа ел ишек шакый (яңа елга багышланган шигырьләр белән танышу). **Сөйләм үстерү** Яңа ел бәйрәменә	10 эчендә янәшә торган саннарны чагыштыруны, “ничә?”, “кайсы сан зуррак (кечкенәррәк)?” сорауларына җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү. Предметларның зурлыгын күз күләме белән билгеләү. Атна көннәрен эзлекле рәвештә исемнәре атарга өйрәтү. Россиядә Яңа елны каршы алу традиөияләре, аның тарихы, килеп чыгуы турында күзаллау формалаштыру, халык һәм православ календарьларында ориентлаша белү, элек һәм хә-зерге көндә бәйрәмне үткәрүне чагыштыру, үз халкыңның культурасы турында белемнә-рен тирәнәйтү, сүзлек запасын баету. 1)балаларны Яңа елга багыш-ланган шигырьләр белән та-ныштыру; 2)балаларның сәнгатьле итеп сөйли белүләренә ирешү; 3)кышкы табигатькә соклану хисләре тәрбияләү. 1)кыш белән танышуны дәвам итү, кыш фасылы турында го-	1.Әңгәмә.”Без суыктан курыкмыйбыз”,”Кышкы уеннар”,”Кышкы киемнәр”,Табигатьтәге үзгәрешләр” 2.**УМК** картиналарын карау. 3.С/р уен ”Яңа ел кичендә”. **4.** Хәрәкәтле уен “Салки” Мордва халык уены **ММТЧ**“Куып тот” Удмурт халык уены **ММТЧ,** ”Төлке һәм бүре”.” Соры куян” Удмурт халык уены **ММТЧ,**”Кем тизрәк җыелыр”,”Хәйләкәр төлке”,”Йорт куяннары” 5.Матур әдәбият:Ә.Кари “Кыш бабай бүләкләре”,Йолдыз “Бүләк”,Э.Шәрифуллина “Яшел чыршы ,яшь чыршы”,Р.Миңнуллин “Чыршы әйләнәсендә”,Р.Корбан “Исәнме ,кыш бабай” Мультфилнар карау “Хат ташучы малай” 6.. Йомгаклау чарасы: Күргәзмә; “Яңа ел чыршысының иң матур йолдызы”.

			әзерләнәбез. . **Рәсем** Кыш бабай һәм Кар кызы.(1.12) **Кисеп-ябыштыру.** Кыш бабайга хатлар стенды. (күмәк стенды)(1.12) **Рәсем**	муми күзаллау булдыру; 2)төрле халыкларның Яңа ел бәйрәмен ничек билгеләп үтүләре турында мәгълүмат бирү; 3)поэзия белән кызыксыну уяту, әдәби сөйләмне үстерү, тәрбияченең сорауларына җавап бирергә өйрәтү, үз фикереңне әйтә белү күнекмәләрен үстерү. *Кыш бабай һәм Кар кызының әкияти образларын рәсем аша җиткерергә өйрәтүне дәвам итү, предметларның зурлык-лары буенча аермаларына, өлешләре пропорцияләренә игътибар итү. *Фигураларның хәрәкәтләрен рәсемдә күрсәтү күнекмәсен ныгыту. *Рәсемне тулыландырганда һәм шуның буенча хикәя төзе-гәндә, иҗади сәләтләр ачылуга этәрү. Үзәк аша берничә кат бөкләнгән кәгазьдән кар бөртекләрен кисеп ясарга өйрәтү. Стенд рамкасын кар бөртекләреннән ясау, иптәшләре белән килешеп эшләргә өйрәтү. Уенчыкта ясалачак бизәкне	

			“Чыршы уенчыгы”(1.12	үзең уйлап табарга һәм төшерергә өйрәнү. Буяулар белән ясауның таныш алымнарын куллану күнемәләрен ныгыту. Иҗади эшләүләрен, фантазияләрен, якыннарын сөендерү теләген үстерү.	
Я Н В А Р Ь	**“Һөнәрле үлмәс- һөнәрсез көн күрмәс”.**	**2атна 9 январь-13 январь “Мультфильмда кунакта”** **Максат**: мультфильмның балаларга тәэсирен билгеләү,балаларга нинди мультфильмнарны күбрәк карарга кирәклеге турында тәкъдимнәр бирү. **Бурычлар:**1.Балаларда матур әдәбият белән кызыксыну һәм аны ярату хисләре тәрбияләү. 2.Үз фикерен ана телендә эзлекле,җыйнак,төгәл һәм матур итеп әйтеп бирә белү,иҗади фикерләү сәләтен үстерү. 3.Сорауларга тулы,төгәл җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **-Танып белү.** “Укытучы хезмәте белән таныштыру” Туган телдә сөйләшәбез, 218 бит **Сөйләм үстерү** “Кем булырга” (1.6)	Бирелгән сан буенча тигез төркемнәр төзергә өйрәтү, санап һәм торкемнәрне чагыштырып саннарның тигез булуын билгеләү. Кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтү. Балаларда белем алуга омтылыш, укытучы хезмәтенә хөрмәт тәрбияләү. Балаларның фикерләү сәләтен, бәйләнешле сөйләм телен үстерү. Балаларны укытучы хезмәте белән таныштыруны дәвам итү. Хезмәт кешесенә хөрмәт тәрбияләү.Балаларның фикер йөртә белү сәләтен ,диологик сөйләмен үстерү.Өлкәннәр хезмәте ,аларның һөнәрләре турында балаларның белемнәрен киңәйтү,алар хезмәтенең мөһимлеген аңлату.	1.Әңгәмә “Әти-әниләр һөнәре”, “Безне кем җырларга өйрәтә?”,”Кем ул шәфкать туташы”.”Кибетче” 2.**УМК** картиналарын карау. 3.С/р уен “Яңа ел төнендә” 4.Матур әдәбият: Э.Мөэминова “Фокусчы” **УМК,**Г.Бакир “Йорт салалар”,Р.Вәлиева “Без игенчеләр булдык”,Э.Шәрифуллина “Шофер буласым килә”,Р.Миңнуллин “Игенчеләр гаиләсе” 5.Х/уен “Куышу” (удмурт халык уены) **ММТЧ** ”Энә белән җеп” (башкорт халык уены)**ММТЧ** ,Кем тизрәк җыелыр ? ” **УМК,** ”Төлке һәм бүре”. ”Батыр этәч” (татар халык әкияте) 6. Мультфильм карау: “Чукмар белән Тукмар”, “Кәҗә белән сарык”. 7.Йомгаклау чарасы: Викторина “Мультфильмда кунакта”.

			Сөйләм үстерү “Хезмәткә хөрмәт”(1.6) **Рәсем** Рәсем ясау: “Төзелеш” **Рәсем** “Барлык профессияләр мөһим” **Әвәләү.** Федора кайгысы	Балаларда хезмәт кешесенә ,төзүче һөнәренә хөрмәт тәрбияләү. Бәйләнеәле сөйләм һәм танып белү эшчәнлеген үстерү. Балаларның өлкәннәр хезмәте турында күзаллауларын киңәйтү.төзүчеләр хезмәте белән таныштыру. Балаларга, транспортка хас үзенчәлекләрне рәсемгә төшерергә өйрәтүне дәвам итү. Алгы һәм ерак пландагы предметларны күрсәтеп сүрәтләү күнекмәсен ныгыту. Балаларны үз рәсемнәре турында сөйләргә этәрү. Эшне эзлекле төстә алып барырга, предметларның кайда урнашуларына карап киң полосада ясарга өйрәтүне дәвам итү. Балаларның профессияләр турында белемнәрен ныгыту, кеше тормышындагы хезмәтнең әһәмиятенә төшендерү. Төрле профессия вәкилләренә хөрмәт тәрбияләү. Балаларны пластилинны тасма рәвешендә сузып, савытлар әвәләп ясарга өйрәтүне дәвам	

				итү. Уйлаган эшне ахырына җиткерүләренә ирешүне, рәхимлелек, әйберләргә сак караш тәрбияләү.	
		Затна **16 январь-20 январь** **“Халык җәүһәрләре”** **Максат**:Балаларны татар халкының көнкүреш һәм гореф – гадәтләре, йолалары, уеннары белән тирәнтен таныштыру, балаларның зәвыгын үстерү,халкыбыз-ның рухи байлыгына ихтирам, өлкәннәргә хөрмәт тәрбияләү. **Бурычлар:** туган як тарихы, гореф-гадәтләре һәм мәдәнияте турында белемнәрне тирәнәйтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү** “Әбиемнең сандыгы” (1.8),163 бит **Сөйләм үстерү** “Милли киемнәр” “Татар телендә сөйләм үстерү”,98 бит **Сөйләм үстерү** Шигырь уку:	3 санының сан төзелеше белән таныштыру. Формалары буенча таныш предметларны чагыштыру. Кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтүне дәвам итү, битнең почмакларын һәм якларын билгеләү. Максат: татар милли киемнәрендәге бизәкләр турында балаларның күзаллауларын тирәнәйтү.Балаларда татар милли киемнәренә кызыксыну тәрбияләү. Максат: 1.татар халкының милли орнаментлары белән танышу. 2.логик фикерләү сәләтен үстерү,сүрәтләп сөйли белү күнекмәләрен булдыру. 3.халык сәнгате аша балаларда эстетик зәвык тәрбияләү,матур итеп киенү теләге,милли киемнәр белән кызыксыну уяту. Максат:балаларда матур әдәбият аша милли киемнәргә	1.Әңгәмә. “Минем халкым”, “Милли киемнәр” 2.Матур әдәбият: Р.Вәлиева “Кәләпүшем,кәләпүш”, В.Хәйруллина “Түбәтәй”, Л.Әмирханова “Чигүле читекләрем”. 4.Дидактик уен: “җөмләне әйтеп бетер”, “Курчакның киемен тасвирла”, “Түбәтәйне бизә” 5.Хәрәкәтле уен: “Әбәк-күбәк” (башкорт халык уены), “Тилгән” (рус халык уены) 6.Җырлы-уен “Кәрия-Зәкәрия”, “Түбәтәй” Йомгаклау чарасы: Милли киемнәрне бизәү.

			Р.Вәлиева “Кәләпүшем,кәләпүш” (1.6), 185 бит	карата кызыксыну уяту,аларның үзләренә генә хас булган нәфис бизәлешенә,уңайлылыгына соклану хисләре тәрбияләү.Халкыбызның күңел бизәкләре белән якыннан таныштыыру;сөйләм телен,фикерләү сәләтен үстерү.	
			Рәсем “Татар орнаменты белән читек бизәү”.	Максат: Балаларны татар орнаменты белән таныштыруны дәвам итү. Татар халкына хас сыйфатлар турында сөйләшү. Татар орнаментларының кайберләрен читек формасына төшерү. Татар халкының орнамент бизәкләре белән кызыксыну уяту.	
			Рәсем Ирекле темага рәсем.	Максат: Балаларны рәсем сюжетын уйлап табарга өйрәтү, уйлаган эшне ахырына кадәр җиткерү. Акварель белән ясарга өйрәтүне дәвам итү. Балаларның образлы кузаллавын, иҗатын үстерү. Үз эшенә бәя бирү осталыгын формалаштыруны дәвам итү.	
			Кисеп ябыштыру “Дуслык әйлән-бәйләне”.	Милли киемдәге кеше фигурасын, аның гади кул хәрәкәтләрен күрсәтеп рәсем	

				ясарга өйрәтү. Кешенең тән төзелешен, әгъзалары формасын һәм зурлыгын рәсем аша җиткерә белүне ныгыту. Балаларны милли киемнәр, халык мәдәнияте үрнәкләре белән таныштыруны дәвам итү.	
		4 атна **23 январь-27 январь** **«Юл тәртип ярата" (пдд атналыгы)** **Бурычлар:** 1)Балаларда урамда, җәмәгать транспортында, торак зонасында үз-үзеңне тоту культурасын тәрбияләү. 2)Юлларда күзәтүчәнлекне,фикерләү мөстәкыйльлеген, игътибарлылыкны үстерү. 3)Юл билгеләрен аера белү, юлда хәвефсезлек кагыйдәләрен өйрәнүне дәвам итү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Сөйләм теле** "Юл йөрү кагыйдәләре**"(1.6)** **Сөйләм теле** Шигырь ятлау : Ш. Галиев " Светофорның өч күзе"(1.6) **Танып белү** "Юлда	4 санының сан төзелеше белән таныштыру. Кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтүне дәвам итү, битнең почмакларын һәм якларын билгеләү. Атна көннәрен эзлекле рәвештә исемнәре атарга, бүген, кичә, иртәгә нинди көн икәнен әйтергә өйрәтү. Балаларда урамда ,юлда үз үзеңне дөрес тоту,бер берсенә игътибарлы булу,сабырлык сыйфатлары тәрбияләү. Шигырь аша светофор турын-дагы белемнәрен ныгыту. Хәтер сәләтен үстерү. Шигырьне ят-тан сөйләргә өйрәтү, регули-ровщик турында кыскача белем бирү. Юл аша чыкканда светофорның төсенә,машиналарның юнәле-	**1.** Әңгәмә "Юлда сак бул","Юл билгеләре,"Светофның ничә төсе","Юл чатында" **2.УМК** картиналарын карау. 3.Хәрәкәтле уен: "Күп белүче" **УМК**,"Светафор", Почмак алыш","Балалар һәм әтәч"(1.5)"Энә белән җеп","Әбәк- әбәк"(1.4)**ММТЧ** 4.Матур әдәбият:И.Дәүләтша "Алпамыш шәһәргә килде",Э,Шәрифуллина "Шофер буласым килә", Ш. Галиев " Светофорның өч күзе",табышмаклар,К,Низамиев "Велосипедыңа өйрәт" 5.Дидактик уен: "Юл билгесен күрсәт" **УМК,** "Нәрсә ? Кайда ? Кайчан ?" **УМК**,"Юл билгесен дөрес куй" **6.**Йомгаклау чарасы: ЮХИДИ хезмәткәрләре белән очрашу.

			игътибарлы бул”	шенә игътибар итәргә өйрәтү. Машиналарның күптөрле булуын,аларның кешеләргә булган файдаларын искә төшерү. Юл инспекторы хезмәте белән таныштыру.	
			Рәсем “Ә безнең тәрәзәбездән урам күренә”.(1.12)	Балаларның композицион күнекмәләрен үстерү, сүрәтләрне киң яссылыкта урнаштырырга, предметларның кайда урнашуларына карап (алгы, урта, арткы планда), аларның күләмнәре аермасын рәсем аша күрсәтә белергә өйрәтү. Ясарга ниятләгән сюжет аша җиткерә белү күнекмәләрен ныгыту.	
			Рәсем “Автобус”(1.12)	Транспортның төп өлешләре , детальләрнең формасын, пропорцияләрен , урнашу тәртибен рәсем аша җиткерергә өйрәтү.Карандашны төрлечә басып , рәсемне пөхтә итеп буяу осталыгын үстерү.	
			Әвәләү “Крепость” (күмәк эш)	Пластилиннан ясалган кирпичләрдән корырга, крепость сүрәтен төзергә өйрәтү.Үзара килешеп , күмәк эшләү күнекмәсен ныгыту.Өстәмә предметларны әвәләп ясаганда, иҗади сәләтләрен үстерү.	

Ф Е В Р А Л Ь	**“Без батыр булып үсәбез”.**	**1атна 30 январь- 3 февраль** **“Дуслык –бөек көч”.** **<u>Максат</u>:** балаларга дуслыкның көче турында төшендерү. Бурычлар: 1.Балаларда бер- берсенә карата иптәшлек-дуслык хисләре тәрбияләү. 2.Балаларның диалогик сөйләмен, логик фикерләү сәләтен үстерү. 3.Дусларына һәрвакыт булышырга, ярдәмгә килергә кирәклеген төшендерү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү.** Өстәл театры “Өч кыз” (татар халык әкияте) **Сөйләм үстерү.** Әкият уку, сәхнәләштерү. “Төлке белән бүре” .Татар халык әкияте. “Туган т.сөй.” 69 бит	5 санының сан төзелеше белән таныштыру. Элек өйрәнгән геометрик фигур-ны таба һәм таный белүне өйрәтүне дәвам итү. Предметларны үзенә бәйле буларак әйтә белү: уңда, сулда, артта, алда.. 1)Балаларда якыннарына, әти-әниләренә карата кайгыртучан-лык, игътибарлылык сыйфат-лары тәрбияләү. 2)Әкияттәге образларны дөрес итеп бирә белү , хәтер сәләтен үстерү. 3)әдәби әсәрләр аша тирә-юнь-дәге вакыйгаларга дөрес бәя би-рергә , үз фикерләрен башка-ларга җиткерә белергә өйрәтү. 1)балаларда театр сәнгатенә мәхәббәт һәм эстетик зәвык тәрбияләү. 2)Тамаша уйнау осталыкла-рын, диалогик сөйләм күнек-мәләрен үстерү. 3)Сорауларга тулы җавап бирүләренә ирешү, әкиятнең эчтәлеген, эзлекле итеп, үз сүзләре белән сөйләргә ярдәм итү.	1.Әңгәмә.”Нәрсә ул дуслык?”,”Дуслыкның көче”,”Нәрсә ул яхшы,нәрсә ул начар” 2.**УМК** картиналары карау. 3.Матур әдәбият.”Чукмар белән Тукмар”әкияте, “Әйлән- бәйлән” җырлы уенын уйнау,Д.Гарифуллин “Ял көне”,”Дусларың гына булсын”(1.9)Л.Әмирханова””Дуслык җыры”(1.10) 4.Хәрәкәтле уен: Тот, тот!,”Үрмәкүч һәм чебеннәр”,Балалар һәм чуртан”.(1.4) “Карусель”,Почмак алыш”,”Балалар һәм этәч”(1.5)”Без унике кыз идек”,”Әбәк-әбәк”(1.4)**ММТЧ** 5.”Чукмар белән тукмар” мультфильмын карау **ММТЧ** 6.Өстәл уеннары; Домино ,пазл.шашка 7. Йомгаклау чарасы**:** “Әкият сәхнәләштерү (балалар өчен).

			Сөйләм үстерү. Хикәянең эчтәлеген сөйләү: Ә.Бикчәнтәева “Тәмле сүз”	1)Балаларга әсәрнең эчтәлегенә төшенергә булышу, матур әдәбият геройлары аша төрле начар сыйфатларга: дорфалык, үзен генә яратучанлыкка карата тискәре мөнәсәбәт тәрбияләү. 2)Үзе һәм яшьтәшләре кылган эшләргә дөресбәя бирә белү, фикернебер юнәлештә туплый белү сәләтен, монологик сөйләмне үстерү. 3.Проблемалы сораулар аша яхшылык, дуслык турында күзаллау бирү.	
			Рәсем. Алдан уйлап, рәсем ясау “Зоопаркта нәрсә бар ?”	Хайваннарның гәүдә формаларын, әгъзалары пропорцияләре чагыштырмасын үзең күзаллаганча алдан уйлап рәсем аша җиткерә белергә өйрәтү. Композиция төзү күнекмәләрен ныгыту, төрле климат зоналары хайваннарын аера белүгә ирешү. Хайваннарны сүрәтләгәндә , рәсемне тулыландырганда иҗади омтылышларын хуплау.	
			Рәсем кисеп-ябыштыру элементларын	*Сүрәтләү эшчәнлегенең берничә төрен (кисеп-ябыштыру һәм рәсем ясау) яраштырып эш-	

			кулланып : “Түбәдә яшәүче Карлсон “ **Кисеп-ябыштыру** “Нинди уенчык телисең, шуны кисеп-ябыштыр”	ләргә өйрәтү. *Балаларны рәсемдә гади хә-рәкәтләрне сүрәтләргә өйрәтү. *Төрле формадагы, төстәге һәм зурлыктагы түбәләр фонын төзегәндә , балаларның мөстә-кыйль эшләүләренә ирешү. Балаларны кисеп-ябыштыруда гади күренеш уйлап табарга өйрәтү. Алда өйрәнгән кисү алымнарын ныгыту.Иң кызык-лы, сәнгатьле дип тапкан эш-ләрне сайларга өйрәтү. Актив-лык, мөстәкыйльлек, иҗадилык тәрбияләү.	
		2атна **6 февраль-10 февраль** **“Татарча да яхшы бел, русча да яхшы бел” (рус теле атналыгы)** **<u>Максат</u>**:Балаларда туган илне ярату. башка милләт вәкилләренә карата хөрмәт тәрбияләү. **<u>Бурычлар:</u>** *балаларда туган телебезне ярату, зур-лау,аңа соклану хисләре тәрбияләү. *Халык авыз иҗаты аша балаларның сөйләмен үстерү. *Балаларның логик фикерләү сәләтен,	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Сөйләм үстерү** Ш.Галиевның “Туган тел” шигырен өйрәнү	5 санының сан төзелеше турында кузаллауны ныгыту. Предметны ике тигез кисәккә бүлеп булуын аңлату, бүлүдән барлыкка килгән өлешләрне әйтә белергә өйрәтү. 9 предметны киңлекләре буенча чагыштырырга өйрәтү, кими баручы һәм арта баручы тәртиптә кую. 1)Балаларның туган тел – татар теле турындагы мәгълүмәт-лә-рен тирәнәйтү, баету; 2)Әдәби сөйләмне үстерү, үз фикереңне әйтә белү күнекмә-ләре булдыру;	1.Әңгәмә. “Татарча да яхшы бел, урысча да яхшы бел”, “Рус халык киемнәре”, “Милли уеннар”, “Май чабу бәйрәме” 2.Үз тәҗрибәләреннән чыгып сөйләү “Кышны озату бәйрәме”**ММТЧ** 3.Матур әдәбият; мәкальләр, әйтемнәр,сынамышлар уку,**ММТЧ** Солнце и блины”,Мөҗәхит”Туган телгә өйрәттек”,Мөҗәхит”Тел белү авыр түгел”(1.10) 4.Хәрәкәтле уеннар:” Царь горы”, **ММТЧ** “Гори,гори ясно”. .”Тавышыннан бел”,”Үз төсеңне эзлә”(1.4),”Урыныңны тап”,”Почмак алыш”,(1.5)”Әбәк- күбәк”**ММТЧ**(1.4) 5.С.рольле уен: «Без балалар бакчасында”, “Өй-өй”, “Кунак

		кызыксынучанлыкларын үстерү .	 **Сөйләм үстерү.** “Татарча да яхшы бел,урысча да яхшы бел”.(1.6) **Танып-белү** “Теле барның иле бар”(1.6) **Рәсем.** “Кышкы урман” (гадәти булмаган эш алымнары).	3)Балаларда туган телебезне ярату, зурлау, аңасоклану хисләре тәрбияләү. 1)Балаларда туган илне ярату, башка милләт кешеләренә хөрмәт, ихтирам тәрбияләү; 2) балаларның логик фикерләү сәләтен,кызыксынучанлыклары н үстерү . 3)Балаларның Россия башкаласы Мәскәү турында белемнәрен баету,Россия символикасы турында мәгълүмат бирү. 1)балаларда туган телебезне ярату,зурлау,аңа соклану хисләре тәрбияләү; 2) Халык авыз иҗаты аша балаларның сөйләмен үстерү. 3)Мәкаль-әйтемнәрдәге төп фикерне аңларга,җырлаганда җырларны ачык итеп җырларга өйрәтү. *Балаларның иҗади фантазияләрен үстерү өчен, аларны төрле предметлар (гадәти булмаган эш алымнары) ярдәмендә сурәтләү мөмкинлекләре белән таныштыруны дәвам итү. *Агач һәм куак сурәтләрен таякчыктан өреп ясарга өйрәтү.	чакырдык”, “Без урамга чыгабыз” 6.”Туган тел “көненә ачык чара. 7 .Йомгаклау чарасы . “Май чабу” һәм “Туган тел көне” күңел ачу чарасы үткәрү”.

			Рәсем. Уйлап рәсемләү “Мин һәм әйләнә тирәм”. **Әвәләү.** Куян.	*Нәфасәти кабул итүне үстерү: балалар игътибарын төрле ел фасылларында туган як табига- те гүзәллегенә юнәлтү. Балаларны мөстәкыйль рәвеш- тә рәсемнең эчтәлеген уйларга, биткә дөрес урнаштырырга, буяу һәм карандашларны үз теләкләре белән сайлап алырга өйрәтү. Үз рәсемен аңлата бе-лү сәләтен, сөйләм телен үсте-рү. Куян әвәләргә өйрәтү: аның өлешләренең формасын, төзе- лешен, зурлыгын бирә белүлә- рен ирешү, әвәләгәндә төрле алымнар куллануны ныгыту.	
		Затна **13-17 февраль** **“Муса Җәлил - герой** **шагыйрь”.** **<u>Максат</u>**: балаларга Ватанны саклаучылар турында төшенчә бирү. **<u>Бурычлар</u>:** *М.Җәлил әкиятләре аша балаларда әхлакый сыйфатлар тәрбияләү. *Балаларның монологик сөйләм телен үстерү, тыңлап аңлау сәләтен үстерү. *Балаларда әкиятнең төп	**Элементар** **математик** **күзаллауны** **формалаштыру.** **Танып белү.** “Муса абый”	10 кадәр санауны ныгыту, үрнәк һәм тавышларны санау ярдәмендә эшләү. Предметны ике тигез кисәккә бүлеп булуын аңлату, бүлүдән барлыкка килгән өлешләрне әйтә белергә, бөтенне һәм өлешләрне чагыштырырга өйрәтү. “Шартлы үлчәм “ төшенчәсе белән таныштыру. Армия, Ватан турында күзал- лауларын киңәйтү; герой-ша- гыйрь Муса Җәлил белән та- ныштыруны дәвам итү, аның	1.Әңгәмә ;”Кем ул Муса Җәлил” “М.Җәлил шигырьләре”, “Батырлык”, 2.Матур әдәбият : “Сәгать”, “Әтәч” , “Чишмә”,“Кәккүк” 3. Хәрәкәтле уен “Буталган атлар” Татар халык уены **ММТЧ** Тот, тот!,”Үрмәкүч һәм чебеннәр”,Балалар һәм чуртан”.(1.4) “Карусель”,Почмак алыш”,”Балалар һәм әтәч”(1.5)”Без уникe кыз идек”,”Әбәк- әбәк”(1.4)**ММТЧ** 4.Өстәл уеннары**.**Домино ,пазл.шашка 6.Йомгаклау чарасы. “Муса Җәлилнең батырлыгы,исеме үлемсез”шигырь бәйрәме.

		идеясын аңларга, әкият геройларының кылган эшләренә дөрес бәя бирә белергә өйрәтү.		сүзләренә язылган җырлар тыңлау, шигырьләр уку һәм өйрәнү, шөгыль барышында очраган яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлату, сүзлек запасын баету, милли горурлык хисе тәрбияләү.	
			Сөйләм үстерү. “Муса Җәлил-бөек шагыйребез”	1)балаларда патриотик хисләр тәрбияләү; 2)әңгәмәдә катнашу, матур сәнгатьле сөйләү күнекмәләрен үстерү; 3)М.Җәлил турында балаларның белемнәрен баету, аның әсәрләре белән таныштыруны дәвам итү.	
			Сөйләм үстерү. М.Җәлил “Карак песи” шигырен уку.	1)кеше әйберенә кызыгырга ярамаганлыгына төшенү; 2)шигырь эчтәлеге буенча сорауларга төгәл, кабатланмыйча, аңлаешлы итеп җавап бирергә өйрәтү; 3)йорт хайваннарының характерлы үзенчәлекләре белән таныштыруны дәвам итү.	
			Рәсем. Муса Җәлил иҗатына багышлап үз теләкләре буенча рәсемләү.	Балаларның мөстәкыйльлекләрен, күзаллауларын үстерү. Үзләрен рәсемнәрнең эчтәлеген уйлап, калдырган тәэсирләрендән чыгып рәсем ясауда	

			Рәсем. Әкияти йорт. **Кисеп ябыштыру.** Кораблар, пароходлар.	куллану. *Әкияти образга хас үзенчә-лекләр белән тулыландырып, бина төзелешен рәсем аша күрсәтә белергә өйрәтү. *Алдан ниятләп куелган эшне ахырына җиткерү зарурлыгын төшендерү. *Әзер образга нәфасәти мөнә-сәбәт, аны нәфасәти бәяли белү күнекмәләре булдыру. *Кораб өлешенең формасына карап, кисүнең төрле алымна-рын кулланырга өйрәтүне дә-вам итү. *Кайчы белән салмак кисү тех-никасын ныгыту. *Сурәтне образлы бәяләүгә этәрү. Б Заходерның “Если мне подарят лодку” шигыре белән таныштыру.	
		4атна **20 февраль-24 февраль** **“Ватанны саклаучылар көне”.** **<u>Максат</u>**: патриотик хисләр тәрбияләү. **<u>Бурычлар:</u>** *Ватанны саклаучыларга карата кызыксыну ,ихтирам	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру**	5 санының сан төзелеше турында кузаллауны ныгыту. Предметларны үзенә бәйле буларак әйтә белү: аста, өстә, уңда, сулда, артта, алда. 10 предметны озынлыклары буенча чагыштырырга өйрәтү, кими баручы һәм арта баручы тәртиптә кую.	1.**УМК** картиналарын карау. 2.Әңгәмә. “Абый да солдат булган,әти дә солдат булган...”, “Мин солдатка барам”, “Безнең армия”, “Хәрби машиналар” 3.Матур әдәбият “Солдат булдым” – Җ.Дәрзаман. **УМК,**”Солдатлар” **УМК** К.Булатова.Г.Морат”Физкультура”, бармак уеннары уйнау. 4. Хәрәкәтле уен” Хәрби хат”,**ММТЧ** “Селкенмә” Татар халык уены ,

		тәрбияләү. *Аларның мөһимлеге турында белемнәрен киңәйтү, бәйләнешле сөйләм телләрен үстерү. *Җирне, күкне һәм дингезне саклаучылар турында белем бирү.	**Танып белү.** “Ватанны саклаучылар көне” **Сөйләм үстерү.** Җирне .күкне һәм диңгезне саклаучылар”(1.6) **Сөйләм үстерү.** Шигырь уку: «Солдат булдым»-Ж.Дәрзаман.(1.6) **Рәсем.** Куәтле армиябез.	Балаларны Ватанны саклаучылар турында күзаллауларын үстерү, аларга карата ихтирам һәм хөрмәт хисе тәрбияләү. Балаларда кыю,батыр солдат булу теләге уяту;әтиләре,абыйлары белән горурлану хисе тәрбияләү. Ватанны саклаучылар турындагы күзаллауларын киңәйтү;бәйләнешле сөйләм үстерү Җирне ,күкне һәм диңгезне саклаучылар турында белем бирү.аларның мөһимлеген аңлату. 1)илебезнең тынычлыгын саклаучы солдатларга карата хөрмәт, патриотик хисләр тәрбияләү; 2)балаларның хәтерен, диалогик сөйләмнәрен үстерү; 3)шигырь эчтәлеге буенча сорауларга төгәл, кабатланмыйча, аңлаешлы итеп җавап бирергә өйрәтү. *Балаларны махсус транспорт өлешләренең чагыштырмача зурлыкларын һәм пропорцияләре чагыштырмаларын рәсемдә күрсәтеп тасвирларга өйрәтү.	п/игра”Кто быстрее” **ММТЧ,** Йөгерүле уен: “Әйдә куып кара”,”Почмак алыш”,”Кыршау эченә ыргыт”(1.5). 5.С/р уен “Солдатлар”. «Чик сакчылары”, “Без- хәрбиләр”, “Разведчиклар”, “Шоферлар” 6.Йомгаклау чарасы: Әтиләргә бүләк.

				*Сайлап алынган техника предметына мөстәкыйль анализ ясау күнекмәсен ныгыту. *Россия Армиясенә, Ватанны саклаучы хәрбиләргә хөрмәт хисе тәрбияләү.	
			Рәсем. Эт белән чик сакчысы.	Балаларга рәсемдә кеше һәм хайван образын бирә белүне өйрәтү, киемен, торышын, гәүдә төзелешен ясау күнекмәләрен үстерү.	
			Әвәләү. Эт баласы.	Характерлы үзенчәлекләрен күрсәтеп эт балаларын сүрәтләргә өйрәтү (овал гәүдә, түгәрәк баш, кыска юан тәпиләр һәм койрык). Әвәләү алымнарын ныгыту.	

М А Р Т	**“Ямьле яз”**	**1 атна** **27 февраль- 3 март** **“Табигатьтә яз”** **Максат:**туган ягыбызда була торган табигать күренешләренә соклану хис-ләре тәрбияләү. Бурычлар: *Балаларның күзаллау, фикерләү, акыл сәләтен үстерү. *Максатчыл күзәтү аша балаларны яз-гы табигать күренеше белән таныштыру. *Балаларны табигатьтә була торган үзгәрешләрне күрә белергә өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү.** “Балалар бакчасы тирәли максатчыл күзәтү”(1.6) **Сөйләм үстерү** “Татар халык иҗаты аша язны тасфирлау” (1.6) **Сөйләм үстерү** Шигырь ятлау : М.Мазунов “Яз килә”(1.6)	Түгәрәкне ике тигез кисәккә бүлергә, бүлүдән барлыкка килгән өлешләрне әйтергә, бөтенне һәм өлешләрне чагыштырырга өйрәтү. Шартлы үлчәм ярдәмендә ике предметның киңлеген чагыштыру. Атна көннәрен эзлекле рәвештә исемнәре әйтү. 1)Табигатьнең матурлыгын күрә, аңа соклана белү хисләре тәрбияләү. 2)балаларның хәтерен, сәнгатьле итеп сөйли белү осталыкларын үстерү. 3) Аерым сүзләрне аңларга булышу, татар теленә генә хас авазлар кергән сүзләрне дөрес әйтүләренә ирешү. 1.Туган ягыбызда була торган табигать күренешләре белән таныштыру. 2.Балаларның фикерләү сәлә-тен үстерү. 3.Язгы табигать белән соклану хисләре тәрбияләү. 1)Балаларда бер-берсен игъти-бар белән тыңлый, иптәше сөйләгәнне тулыландыра, аның эшчәнлегенә дөрес бәя бирә	1.Әңгәмә. “Яз килде”, “Язгы киемнәр”, “Язгы табигать”, “Яфрак яра ак каен” Шигырь уку :Б.Рәхмәт “Яз килә”.**УМК** 1.Сыерчык һәм карга ояларын карау. 2.”Сыерчык б/н карга яз килүгә шатлана”-рәсемгә карап хикәя төзү 3.Әйтенүләр ятлау. **ММТЧ** 4.Рәсем ясау“Яз килде, кошлар кайтты”, “Өтәчне бизәү” **УМК** 5.Матур әдәбият:Аудиоязмадан кошлар тавышын тыңлау, Г.Тукай “Карлыгач”**УМК,** ”Песнәкләр”.**УМК,**Б.Рәхмәт “Яз килә”,Н.Баян “Яз” 6.Бармак уены ;”Кошлар ашату” 7.Дидактик уен:”Һәр кошның үз өе”. 8.Хәрәкәтле уен:”Оясыз кош”. **УМК** “Урманга бару” Татар халык уены **ММТЧ** “Воробышки и кот” Рус халык уены **ММТЧ,** ”Без унике кыз идек”,”Әбәк- әбәк”(1.4)**ММТЧ** 9.Сыерчык оялары урнаштыру. 10.Йомгаклау чарасы: Күргәзмә: Сыерчык оясы.

				белү сыйфатлары тәрбияләү. 2)Халык авыз иҗаты белән таныштыру аркылы балаларның сүзлек байлыгын, диалогик сөйләмнәрен, хәтер, иҗади уйлау сәләтләрен үстерү. 3)Яз турында эндәшләр, тизәйткечләр, әйтенүләр, сынамышлар өйрәтүне дәвам итү.	
			Рәсем “Хохлома подносы”(1.12)	Хохлома бизәкләре элементлары кулланып, түгәрәк кәгазь битенә сүрәтясарга өйрәтү, пумала белән ясауны (сабаклар, яфраклар, чәчәкләр) мамык таякчыклар белән баскалау (җиләкләр) ысуллары белән аралаштырып эшләү. Гуашь, нәзек пумала белән эшләү кунекмәләрен , туган як үсемлекләре турындагы белем нәрне ныгыту.Нәфасәти кабул итүне үстерү.	
			Рәсем Балаларның теләкләре буенча рәсемләү.	Эш барышында төрле материаллар һәм эш кораллары кулланып карау теләге уятып, балаларны яңа иҗади эзләнүләргә этәрү. *Образның тәэсир итү көчен рәсем аша биргәндә, төрле төс төсмерләрен файдалану осталыгын ныгыту.	

			Кисеп-ябыштыру “Урман агачлары”	*Иҗади күз алдына китерүне үстерү. Кәгазьдән симметрияле итеп кисеп, әзер формаларны билгеле бер тәртиптә (башта ерак пландагы, аннары урта, соңыннан алгы пландагы предметлар) ябыштыру кунекмәсен кабатлау.Балаларның туган як үсемлекләре турындагы белемнәрен ныгыту.	
		2 атна **6 март -10 март** **“Әнием кадерлем”** **<u>Максат</u>**:әниләргә карата мәхәббәт тәрбияләү. **<u>Бурычлар</u>:** *әниләргә ихтирам, хөрмәт хисләре тәрбияләү. *Эзлекле һәм сәнгатьле итеп сөйләү күнекмәләрен үстерү. *Әниләрнең изге, кадерле кеше булуларына ышандыру.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү.** “Әнием кадерлем” **Сөйләм үстерү.** Әниләр бәйрәме.	Квадратны ике тигез кисәккә бүлергә, бүлүдән барлыкка килгән өлешләрне әйтергә, бөтенне һәм өлешләрне чагыштырырга өйрәтү. 10 кадәр санауны ныгыту. Билгеләнгән юнәлештә хәрәкәт итүне кабатлау. Әниләрнең җирдә иң кадерле кеше булуларына ышандыру, аларның һәрвакыт сөендерү, шатландыру теләге уяту, әниләре турында эзлекле сөйләргә этәрү. 1)сөйләмне исем, сыйфат, фигыль сүз төркемнәре белән баету, поэтик сөйләм күнекмәләрен, социаль күнекмәләрне үстерү;	1.Әңгәмә. “Мин әнине яратам”, “Мин әнигә булышам”, “Кызларны без хөрмәтлибез”, “8 март бәйрәме” 2.**УМК** картиналарын карау. 3.“Өч кыз” мультфильмын карау. **УМК** 4.Матур әдәбият:Р.Корбанов “Бәйрәм бүген”,Н.Исәнбәт “Иң матур сүз”,Н.Мадьяров “Әниемә булышам”,Ә .Кари “Минем әнием-тегүче”, .”Минем әнием”-җыр тыңлау. 5.С.рольле уен: «Әниле-кызлы”, “Бәйрәм өстәле әзерлибез”, “Әни эштән кайтты”, “Әни аш пешерә” 6.Хәрәкәтле уен “Куып тот” Удмурт халык уены,**ММТЧ,** .”Тот, тот!,”Үрмәкүч һәм чебеннәр”,Балалар һәм чуртан”.(1.4) “Карусель”,Почмак алыш”,”Балалар һәм этәч”(1.5)”Без унике кыз идек”,”Әбәк-әбәк”(1.4)**ММТЧ** 7.Йомгаклау чарасы: Гаилә бәйрәме.

				2)əнилəргə, əбилəргə багыш- ланган шигырьлəр белəн таны- шу; 3)əнилəргə һəм əбилəргə хөр- мəт, җылы хислəр тəрбиялəү, әдəплелек һəм итагатьлелек күнекмəлəре булдыру.	
			Сөйлəм үстерү. Өстəл театры "Өч кыз" Татар халык əкияте.(1.6)	Балаларда якыннарына ,əти- əнилəренə карата кайгыртучанлык.игътибарлык сыйфатлары тəрбиялəү. Әкияттəге образларны дөрес итеп бирə белү.хəтер сəлəтен үстерү. Әдəби əсəрлəр аша тирə – юньдəге вакыйгаларга дөрес бəя бирергə .үз фикерлəрен башкаларга җиткерə белергə өйрəтү.	
			Рəсем. Әнием портреты.	*Балаларны портрет жанры белəн таныштыру. *Кеше йөзенə хас билгелəрне (формасы, төсе, күз уемы, чəч рəвеше) рəсем аша күрсəтə белергə өйрəтүне дəвам итү. *Иң кадерле һəм иң якын кеше буларак анага карата мəхəббəт һəм хөрмəт тəрбиялəү, балаларның аңа игътибарлы, ихтирамлы булуларына ирешү.	

			Рәсем. Әниемә Городец тактачыгы. **Әвәләү.** Биюче кыз сынын әвәләү.	*Агач тактага, формасына туры китереп, Городец бизәге төшерергә өйрәтү. *Балаларның композиия ясау күнекмәләрен үстерүне дәвам итү һәм бизәкләрнең таныш элементларын мөстәкыйль куллануларына ирешү. *Якыннарының күңелләрен күрү теләге уяту, аларга игътибар тәрбияләү. * Кеше фигурасын ясарга өйрәтүне дәвам итү: торышын, хәрәкәтен, зурлык аермасын төгәл күрсәтә белүләренә ирешү, әвәләүнең төрле алымнарын куллану. Үзәк аша берничә кат бөкләнгән кәгазьдән чәчәкләр кисәргә өйрәтүне дәвам итү.	

		3 атна **13 март-17 март** **“Татар мәдәнияте атналыгы”** **<u>Максат</u>**: Туган ил, туган йортны ярату, аның белән горурлану хисләре тәрбияләү. **<u>Бурычлар:</u>** 1.Туган җирең, халкың, телең белән горурлану хисләре тәрбияләү, Татарстанда яшәгән башка халыкларның мәдәниятен хөрмәт итү. 2)Балаларда халкыбызнын туган җиренә, теленә, үткәненә, тарихына, мәдәниятенә кызыксыну үстерү. 3)Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча аңлап, төгәл кулланырга өйрәтүне дәвам итү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү.** “Нәүрүз бәйрәме һәм “Карга боткасы” **Сөйләм үстерү.** Әңгәмә “Сүз эчендә энҗе бар” (1.6) **Сөйләм үстерү.** Әңгәмә “Минем гүзәл халкым”	Түгәрәкне дүрт тигез кисәккә бүлергә, бүлүдән барлыкка килгән өлешләрне әйтергә, бөтенне һәм өлешләрне чагыштырырга өйрәтү. Санау нәтиҗәсе предметның сыйфатына (үлчәменә, төсенә) бәйле түгеллеген аңлату. Халкыбызның гореф-гадәтләренә, йолаларына хөрмәт тәрбияләү, танып белү эшчәнлеген үстерү, милли бәйрәмнәр, йолалары белән таныштыру, фикерләргә өйрәтү. 1)Балаларда кунаклар белән аралашу, үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен ныгыту, кешеләргә ихтирам тәрбияләү. 2)Бәйләнешле сөйләм һәм мөстәкыйль фикерләү сәләтен үстерү. 3)Кунакларга хөрмәт күрсәтү кагыйдәләрен бирү. 1.Туган җирең, халкың, телең белән горурлану хисләре тәрбияләү, Татарстанда яшәгән башка халыкларның мәдәниятен хөрмәт итү. 2)Балаларда халкыбызнын туган җиренә, теленә, үткәненә,	1.Әңгәмә. “Татар милли ризыклары”, “Татар халык киемнәре”, “Милли уеннар”, “Милли бизәкләр” 2.Дидактик уен: “Серле чәчәк”, “Парын тап”,“Нинди төстә” 3.Устерелешле уен: “Кем кубрэк белэ”.**УМК** 4.Хәрәкәтле уен “Укчы” Башкорт халык уены **ММТЧ,** “Яулык бирәм”, “Яулык алыш” Татар халык уены **ММТЧ,** :”Оясыз кош”. **УМК** “Урманга бару” Татар халык уены **ММТЧ** 5.Матур әдәбият; “Кем көчле”9татар халык әкияте),”Батыр этәч” (татар халык әкияте),”Куркак юлдаш” (татар халык әкияте),”Ике кыз” (татар халык әкияте),”шүрәле2 (татар халык әкияте) 5.Йомгаклау чарасы .” Карга боткасы үткәрү”.

				тарихына, мәдәниятенә кызыксыну үстерү. 3)Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча аңлап, төгәл кулланырга өйрәтүне дәвам итү.	
			Рәсем. “Кремль”(1.12)	*Балаларны башкалабызның архитектурасы белән таныштыруны дәвам итү,Казан Кремленың тарихи биналарының, һәйкәлләренең рәсемен ясарга өйрәтү. *Биналарга хас үзенчәлекләрне рәсемдә күрсәтә белү күнекмәсенформалаштыру. *Туган шәһәребез,аның гүзәллеге һәм бөеклеге белән горурлану хисен үстерү.	
			Рәсем. Матур киенгән туташ.(1.12)	Декоратив бизәү элементларын өйрәтүне дәвам итү (түгәрәкләр, нокталар, туры сызыклар, штрихлар), курчакларның силуэты, халык сәнгатенә карата кызыксыну һәм эстетик мөгаләмә тәрбияләү, күз үлчәмнәрен, төсне, ритмны, пропорцияне тоемлый белүләрен ныгыту.	
			Кисеп ябыштыру. Гөлләрем-чәчәкләрем	*Чәчәк бәйләме ясап, композиция төзү күнекмәләрен ныгыту.	

				*Урта полосадагы үсемлекләр дөньясы белән таныштырып, нәфасәти кабул итүне үстерү	
		4 атна **20-24 март** **“Язгы эшләр-тәҗрибәләр” (орлык чәчү, үсентеләр утырту).** **<u>Максат</u>** :язгы эшләр турында кузал-лауларын кинәйту. **<u>Бурычлар:</u>** *балаларда игътибарлык, күзәтүчәнлек, тапкырлык тәрбияләү. *Тәҗрибәләр аша балаларның экологик фикерләү сәләтләрен үстерү. *Күзәтүләр аша табигать арасында үзара бәйләнеш булуы турында нәтиҗә ясарга өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү.** “Хуш исле нәфис гөлләре”(1.6) **Сөйләм үстерү.** Язгы кыр эшләре. Тәҗрибә үткәрү: “Суган утырту”.	Квадратны дүрт тигез кисәккә бүлергә, бүлүдән барлыкка килгән өлешләрне әйтергә, бөтенне һәм өлешләрне чагыштырырга өйрәтү. Шартлы үлчәм ярдәмендә ике предметның биеклеген чагыштыру. Кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтүне дәвам итү, битнең почмакларын, уртасын һәм якларын билгеләү. Балаларда бүлмә гөлләренең матурлыгына соклану тудыру, сакчыл караш аша экологик белем бирү, өлкәннәрдән үр-нәк алып, гөлләр үстерергә теләк уяту, әхлак тәрбиясен ныгыту, зурлар хезмәтен бәя-ләргә, ихтирам итәргә өйрәтү, сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, бәйләнешле сөйләм телен үстерү. 1)балаларның сөйләмен язгы кыр эшләре темасына караган сүзләр белән баету; 2)язгы кыр эшләре турындагы	1.**УМК** картиналарын карау. 2.Әңгәмә”Язгы эшләр”. “Бакчадагы язгы эшләр”, “Тәрәз төбем гөлбакча”, “Суган утыртабыз”, “Чәчәк чәчәбез” 3.Матур әдәбият;мәкальләр ,әйтемнәр,Р.Вәлиева “Без игенчеләр булдык”,В.хәйруллина “Таяклы помидор”М.Фәйзуллина “Ике көрәк”,Я.Игәнәй “Кишер чәчтек” 4. Дид.уен: “Хатаны тап”, “Сабаклар һәм тамырлар”,“Мин башлыйм,син әйт”,“Нинди яшелчә” 5. Хәрәкәтле уен “Ябышкан агач төбе” Башкорт халык уены; **ММЧЧ**,“Түгәрәк буйлап” Мордва халык уены **ММТЧ** “Тәкыя үрәм” Татар халык уены **ММТЧ** 6.Бармак уены;“Бармак,бармак,кая булдың?”,“В огороде мы гуляем” **7**.Йомгаклау чарасы. “Тәрәзә төбендә яшел бакча”.

				күзаллауларын киңәйтү; 3)поэзия белән кызыксындыру, эстетик зәвык тәрбияләү.	
			Сөйләм үстерү. Урман почмагына экскурсия.(1.6)	Табигатьнең кеше тормышын-дагы әһәмиятен күрсәтү. 1)Балаларда урманга һәм аның байлыкларына сак караш тәр-бияләү. 2) Логик фикерләү сәләтен үс-терү. 3) Табигатьтәге бәйләнеш-ләрне аңларга өйрәтү.	
			Рәсем. Песиле тал ботагы.	*Песиле тал ботагын натура-дан карап ясарга өйрәнү, рә-семдә аның урнашу үзенчә-лекләрен күрсәтү, тиешле төс-мерләр табу өчен төсләр кушу. *Төрле калынлыктагы пумала-ларны куллану күнекмәләрен ныгыту. *Балаларның композиция ясау күнекмәләрен үстерү.	
			Рәсем. Чебен-Чебенчек, кортлар-бөҗәкләр.	*Бөҗәкләр төзелешен (күкрәк һәм корсак өлешеннән, алты аяк, канатлардан торган гәүдә) рәсемдә күрсәтеп, балаларда үзаллау формалаштыру. *Күмернең сурәтләү мөмкин-лекләре (штрихлау, тон бирү) белән таныштыруны дәвам итү.	

			Әвәләү “Чынаяк кирпеч”	*Төрле материаллар кулланып иҗади сурәтләү сәләтен үсте-рү. *Халык иҗаты белән таныш-тыруны дәвам итү. Рус халык чынаяк кирпечләренә (кафель) охшатып , декоратив пластина-лар ясарга өйрәтү. *Ниятләгән эшкә туры килә торган әвәләп ясау алымнарын сайлап ала белү күнекмәсен ныгыту. *Эш эчтәлеген сайлауда мөстә-кыйльлекне үстерү.	

		5атна **27 -31 март** **“Хәрәкәттә – бәрәкәт”(сәламәтлек атналыгы)** **Максат:** Балаларга сәламәтлекнең нигезе чисталык икәнлеген аңлату**.** **Бурычлар**:-Балаларда чисталыкка омтылыш тәрбияләү; -Үз сәламәтлекләренә карата игътибарлылык,сак караш тәрбияләү; -Балаларга сәламәтлекне саклаула табигатьнең әһәмиятен аңлату,чыныгу чаралары белән таныштыруны дәвам итү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып-белү** “Сәламәт булу серләре.”(1.13) **Сөйләм үстерү.** “Минем яраткан спорт төре”(1.6)	10 эчендә санау кунекмәсен ныгыту. Кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтүне дәвам итү, битнең почмакларын, уртасын һәм якларын билгеләү. Элек өйрәнгән геометрик фигур-ны таба һәм таный белүне өйрәтүне дәвам итү Балаларда чисталык, пөхтәлек тәрбияләү, организмны чынык-тырырга, чиста тотарга, тирә-юньне пычратмаска кирәклеге турындагы фикерне үстерү, кеше тәненең аерым өлешләре (йөрәк, үпкә) турында башлан-гыч белем бирү. Балаларда ихтыяр көче.сабырлык ,кыюлык ,уен кагыйдәләрен үтәү сыйфатлары тәрбияләү. Танып белү һәм мөстәкыйль фикерләү эшчәнлеген үстерү. Үз теләкләрен башкаларныкы белән яраклаштырырга , иптәшләре алдында җаваплылык хисе тоярга	1.Әңгәмә. “Сәламәт булу өчен нишләргә ?” Саулык-зур байлык”, “Ничек дөрес юынырга”, “Су каян килә?””Авырмыйм дисәң...” “Су ни өчен кирәк?” 2.Матур әдәбият; “Кем көчле”(татар халык әкияте),А.Хәсәнов “Бал дәвалый”,Г.Нәбиуллина “Доктор апа”,В.Хәйруллина “Чирле кран” 3.Җырлы-биюле уен “Үрмәкүч” **УМК** 4.Дидактик уен “ Нәрсә ярый, нәрсә ярамый” **УМК**“Урынын тап”, ,“Курчакны киендер” 5.Хәрәкәтле уен; .”Тавышыннан бел”,”Үз төсеңне эзлә”(1.4),”Урыныңны тап”,”Почмак алыш”,(1.5)”Әбәк-күбәк”**ММТЧ**(1.4) 6. Йомгаклау чарасы .Күңел ачу чарасы: ”Без спорт белән дус”

			Сөйләм үстерү. Шигырь уку ; В,Хәйруллина “Туплар”(1.6)	өйрәтү. Балаларда әхлакый сыйфатлар тәрбияләү. Спортның төрләренә карата кызыксынучанлыкны,мөстәкый льлекне үстерү. Сөйләмдә грамматик формаларны һәм ясалма,мәгънәсган сүзләрне куллана белергә өйрәтү.	
			Рәсем Е.Чарушинның “Бәбкәләре белән үрдәк” әсәре буенча”	*Кошларны төсле таплар ярдәмендә ясарга, аларның үзенчәлекләрен, характерлы торышларын (позаларын) рәсем аша җиткерергә өйрәтүне дәвам итү. *Сүрәтне кәгазь битен тотып ясауга, акварель буяуларны алдан бераз юешләп эшләү күнекмәсен ныгыту. *Әдәби әсәрләрдән тәэсирләнүләренә ирешү.	
			Рәсем “Әкияти кош”	*Гжель бизәкләренең яңа элементларын (кош һәм ат) ясау алымнары белән таныштыру. *Предмет силуэтларын гжель чәчәк бәйләмнәре белән бизәү күнекмәсен ныгыту. *Силуэтларны бизәүдә балаларнын иҗади активлыкларын, мөстәкыйльлекләрен үстерү.	

			Кисеп-ябыштыру. Йөк машинасы. 76 бит.	Балаларны төрле авырлыктагы йөк машиналарын күз алдына китерә белүне формалаштыру. Турыпочмаклыкның почмакларын түгәрәкләргә өйрәтү.	
А П Р Е Л Ь	**“Күп беләсем килә”**	**1 атна** **3-7 апрель** **“Күңелле ноталар”(музыка атналыгы).** **<u>Максат</u>:** балаларда музыка белән кызыксыну һәм аны ярату хисләре тәрбияләү . **<u>Бурычлар</u>**: 1)Музыка җитәкчесенеңербөтен образын тудыру; музыка коралларының төп билгеләрен ачыклау; 2) балаларның игътибарын, кабул итүләрен, хәтерен, диалоглы сөйләм формасын, шигырьләрне сәнгатьле сөйләү осталыгын үстерү; 3) музыка җитәкчесенә карата ихтирам, хөрмәт тәрбияләү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру** **Танып белү** “Безне җырларга кем өйрәтә?” **Сөйләм үстерү** “Музыка җитәкчесендә кунакта”. **Сөйләм үстерү** Музыка иленә сәяхәт.	10 эчендә янәшә торган саннар-ны чагыштыруны, “ничә? ”, “кайсы сан зуррак(кечкенәрәк?)” сорауларына җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү. Түгәрәк һәм квадратны 2, 4 тигез кисәккә бүлә белү кунекмэсен ныгыту. Музыка җитәкчесенең хезмәте турында белемнәрен тирәнәйтү. Балаларның күзәтүчәнлекләрен үстерү, уен коралларына карата сакчыллык сыйфаты тәрбияләү 1) балаларда музыка белән кы-зыксыну һәм аны ярату хисләре тәрбияләү 2)үз фикерен ана телендә эзлек-ле,җыйнак.төгәл һәм матур итеп әйтеп бирә белү.иҗади фикерләү сәләтен үстерү; 3)сорауларга тулы һәм төгәл җа-вап бирергә, өйрәтүне дәвам итү 1)бергә уйный торган иптәшлә-ренең фикере белән исәпләшә, бәхәсләрне гаделхәл итә	1. Әңгәмә “Мин кунак яратам”**УМК УМК** , : “Нәрсәләр ул ноталар?”, “Музыка уен кораллары”, “Без җырларга яратабыз”, “Күңелле көйләр” 2.Дидактик уеннар ” Кем нәрсә эшли?” “Нәрсәдән ясалган?”, “Кызумы-әкренме?”, “Кайсы уен коралы?”,“Дәвам ит” 3. Хәрәкәтле уен “Яулык белән уйнау” Удмурт халык уены **ММТЧ,**.“Яулык бәйләшле” **ММТЧ** (татар халык уены),”Тата бел”, “Көтүче”,”Куяннар”,”Бүре һәм куяннар” (1.4) 4.Матур әдәбият :Р.Корбан “Бәйрәм бүген”,Г.Тукай “Бала белән күбәләк” Б.Рәхмәт “Музыка”, “Курай” Р.Бәшәр, “Биниләр итек,читекләр” Ш.Галиев, “Әйлән-бәйлән”Р.Миңнуллин 5.Йомгаклау чарасы:Музыкаль кичә ”Күңелле ноталар”.

				белүчәнлек тәрбияләү; 2)балаларның иҗади күзаллау-ларын үстерү; 3). Балаларда яхшы һәм начар төшенчәләрен формалаштыру, уңай һәм тискәре якларны күрә белергә өйрәтүне дәвам итү.	
			Рәсем “Бүләк”(кисеп ябыштыру элементларын кулланып)	*Сүрәтләү эшчәнлегенең бер-ничә төрен (кисеп ябыштыру һәм рәсем ясау) яраштырып эшләргә өйрәтү. *Балаларны рәсемдә гади би-зәкләр сүрәтләргә өйрәтү. *Төрле формадагы ,төстәге һәм зурлыктагы бизәкләрне төзегән-дә ,балаларның мөстәкыйль эшләүләренә ирешү.	
			Рәсем “Бака патшабикә”.	*Балаларны фантастик образлар рәсемен ясарга өйрәтүне дәвам итү.Рәсемне төрле детальләр белән тулыландыру күнекмәсе булдыру *Рәсемне кәгазь битендә ур-наштыру күнекмәсен ныгыту. *Балаларны рус халык әкиятлә-ре белән таныштырып, иҗади күзаллауларын үстерү, үз әкият образларын уйлап табуларына ирешү.	
			Әвәләү	Балаларны әвәләүдә үзләренең	

			Балаларның теләкләре буенча	яраткан уенчыкларын сүрәт-ләргә өйрәтү.уч төпләре һәм бармаклар белән әвәләүдә төр-ле алымнар куллануны ныгы-ту. Башлаган эшне ахырына кадәр җиткерергә омтылыш тәрбияләү.	

<table>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>2 атна
10-14 апрель
“Сәлам, галәм !”
<u>Максат</u>:балаларның кызыксы-нучанлыкларын арттыру.
<u>Бурычлар:</u>
*балаларны Ю.Гагарин белән таныш-тыру һәм галәм киңлекләренә кызык-сыну тәрбияләү.
*Балаларның образлы күзаллауларын, хәтерен үстерү.
*Балаларга кояш системасын һәм планеталарны өйрәтү.</td>
<td>Элементар математик күзаллауны формалаштыру

Танып белү.
“12 апрель- космонавтика көне”.

Сөйләм үстерү.
“Планетарийга сәяхәт” уены (1.6)

Сөйләм үстерү.
Күк җисемнәре.</td>
<td>Берәмлекләрдән 5 санын төзүдә күнектерү. Билгеләнгән юнәлештә хәрәкәт итүне кабатлау. Атна көннәрен эзлекле рәвештә исемнәре атарга, бүген, кичә, иртәгә нинди көн икәнен кабатлау.

Атаклы шәхесләргә ихтирам, батырлыкка, кыюлыкка сок-лану хисләре тәрбияләү; яңа сүзләр исәбенә сүзлекләрен баету һәм кулланышка кертүне дәвам итү; космос турында башлангыч мәгълүмат бирү.

Балаларда беренче очучы Ю.Гагарин белән танышу аша илебезгә карата горурлык хисләре тәрбияләү.
Балаларның образлы күзаллауларын,иҗадилыкларын ,хәтерен үстерү.
Балаларга Кояш системасы,планеталар турында элементар белешмә бирү,алар турында күбрәк беләсе килү теләге уяту.

1)күк җисемнәре турында белемнәрне тирәнәйтүне дәвам итү;
2)балаларның аралашу</td>
<td>1.Әңгәмә”Космонавтлар кемнәр алар?”УМК, “Без космонавтлар”, “Космик ракета”, “Күктә ниләр бар икән?”, “Космоска очам”
2.УМКкартиналарын карау.
3.Матур әдәбият;Г.Гыйльманов “Чүмеч йолдыз”,К.Ушинский “Иртәнге нурлар”,З.Туфайлова “Иртәнге кояш”, Космонавтика турында слайдлар карау.УМК
5.с/р уен “Мы космонавты”. “Чәчтараш”, “Кибетче”
6. Хәрәкәтле уен “Кем беренче” УМК
“Укчы” (башкорт халык уены)ММТЧ, “Бу дустың белән күреш” (татар халык уены)ММТЧ, ”Җиләк җыю”,”Тиенне тот”,”Бүредән кач”,
8.Йомгаклау чарасы.Рәсем күргәзмәсе “Космонавтика көне”.</td>
</tr>
</table>

				осталыкларын үстерү; 3)тирә-юньне, табигатьне аңларга һәм сакларга сәләтле социаль актив, иҗади шәхес тәрбияләү.	
			Рәсем. Киләчәк машиналары.	*Дөньяда булмаган гаҗәеп машиналар уйлап таптырып, аның төп өлешләрен (кузов, ишекләре, тәрәзәләре, тәгәр-мәчләре) рәсемгә төшереп, балаларның иҗади сәләтләрен үстерү. *Карандашлар белән пөхтә итеп буярга күнектерү. *Үз рәсемең турында сөйләргә өйрәтү.	
			Рәсем. Галәм.	*Балаларны сурәтләү сәнгате-нең пейзаж жанры һәм аның төрләре белән таныштыруны дәвам итү. *Балаларда Галәм киңлекләре һәм күк җисемнәре турында күзаллау булдыру өчен, алар-ны бергәләп кәгазь битендә ясау. *Безне чолгап алган дөнья киңлекләре белән кызыксыну тәрбияләү.	
			Әвәләү Космонавт.	*Балаларны ел саен билгеләп үтелә торган Космонавтика көне (12 апрель), космонавтлар	

				хезмәте белән таныштыруны дәвам итү, әлеге профессиягә хас үзенчәлекләрне кисеп яса-ганда күрсәтә белергә өйрәтү. *Космонавт һәм ракетаны ясау ысулын мөстәкыйль сайлау күнекмәсен ныгыту, өлешләрне салмак кына ялгап, тиешле формага китерү. *Дөньяның беренче космонав-тын тәрбияләп үстергән туган илебез белән горурлык хисләре тәрбияләү.	

		Затна **17 апрель-21 апрель** **“Янгын куркынычсызлыгы атналыгы”** **Максат:**Балаларга янгын куркыныч-сызлыгы турында башлангыч төшенчә бирү. **Бурычлар:** *Балаларны янгын куркынычсызлыгы кагыйдәләре белән таныштыруны дәвам итү. *Ут чыгу куркынычы булган әйберләр белән сак булу сыйфаты тәрбияләү. *Матур әдәбият аша балаларда сак-лык,игътибарлылык сыйфатлары тәрбияләү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.**	Квадратны дүрт тигез кисәккә бүлергә, бүлүдән барлыкка кил-гән өлешләрне әйтергә, бөтенне һәм өлешләрне чагыштырырга өйрәтү. Шартлы үлчәм ярдәмен-дә ике предметның биеклеген чагыштыру. Кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтүне дәвам итү, битнең почмакларын, уртасын һәм якларын билгеләү. (Кабатлау).	1.Әңгәмә. “Янгыннан саклан”, “Янгын сүндерү машинасы”, “Шырпы уенчык түгел”, “Кызыл әтәч” Риваять белән танышу “Ут каян килеп чыккан ?”)**УМК** 2.Матур әдәбият; Слайдлар карау “Уттан сак бул !”Г.Гыйлманов “Ярый әле”,табышмаклар,сынамышлар 3.Хәрәкәтле уен; “Соры бүре**”** **УМК,(**татар халык уены) “Су анасы” **ММТЧ** , “Әтәчле” (татар халык уены) **ММТЧ,** ”Җиләк җыю”,”Тиенне тот”,”Бүредән кач”, 4.Үстерелешле уен “Кагыйдәне бел !” **УМК** 5.Мәкаль, әйтемнәр өйрәнү. **ММТЧ** 6.Дидактик уен “Янгын сүндерүчеләрне чакыр !”, “Телефон номеры буенча тап” **УМК** Йомгаклау чарасы: Янгын бүлегенә экскурсия.
			Танып-белү. “Янгын куркынычсызлы-гы”(1.6)	1) Ут чыгу куркынычы булган әйберләр белән сак булу сыйфаты тәрбияләү. 2)балаларның уй фикерләрен бер юнәлештә туплау сәләтен ,игътибарлыкларын үстерү; 3) Балаларны янгын куркынычсызлыгы кагыйдәләре белән таныштыруны дәвам итү,янгын чыгу очрагында үзләрен дорес тоту.күнекмәләрен ныгыту.	
			Сөйләм теле. Г.Гыйлмановның “Ярый әле” шигырен уку(1.6)	1 Матур әдәбият аша балаларда саклык, игътибарлылык сыйфат-лары тәрбияләү.Балаларның уй-фикерләү, диалогик сөйләмен үстерү; җөмләләрдәге һәр сүзне үз урынына куеп , кушымчала-рын дөрес ялгап әйтә белүләрен камилләштерү.	

			Сөйләм үстерү “Янгыннан сак бул!”	Балаларга янгын сүндерүче-ләр һөнәре турында мәгълүмәт бирү; ут, анаң кеше тормышындагы әһәмияте һәм шул ук вакытта куркыныч яклары турында кузаллаулар булдыру; куркынычсызлык кагыйдәләрен ныгыту.	
			Рәсем ясау “Песинең өе яна” (мультфильм буенча)	Балаларның композицион күнекмәләрен үстерү, сүрәтләрне киң яссылыкта урнаштырырга, предметларның кайда урнашуларына карап (алгы, урта, арткы планда), аларның күләмнәре аермасын рәсем аша күрсәтә белергә өйрәтү. Ясарга ниятләгән сюжет аша җиткерә белү күнекмәләрен ныгыту.	
			Рәсем Теләгән рәсеменне яса	Балаларны рәсемнәренең эчтәлеге хакында уйланырга этәрү, төрле рәсемләү алымнарын искә төшерү, башлаган эшне ахырына кадәр җиткерергә өйрәтүне дәвам итү, рәсемләүгә кызыксынучанлык тәрбияләү.	
			Кисеп-ябыштыру. “Матур күбәләкләр”	Ачык һәм җете төстәге күбәләкләргә карата соклану хисе уяту. Күләмле композиция төзергә өйрәтү. Кайчы белән салмак кисеп, симметрияле формалар ясарга күнектерү.	

		4 атна **24 апрель-28 апрель** **“Без Тукай онықлары”.** **<u>Максат</u>**: Г.Тукайның тормышы һәм иҗаты белән танышуны дәвам итү. **<u>Бурычлар</u>:** *Г.Тукайның иҗатына кызыксыну тәрбияләү. *Балаларның сөйләм телен, фикерләү сәләтен, танып белү активлыгын үстерү. *Әсәрнең төп идеясын аңларга, диалоглы сөйләм алып барырга өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү.** “Г.Тукайның тормышы һәм иҗаты” **Сөйләм үстерү.** З.Туфайлованың “Тукай абый” шигырен яттан өйрәнү.(1.6) **Сөйләм үстерү.**	Кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтүне дәвам итү, битнең почмакларын, уртасын һәм якларын билгеләү. Элек өйрәнгән геометрик фигураны таба һәм таный белүне өйрәтүне дәвам итү (Кабатлау). Балаларда Г,Тукайның күпкырлы иҗатына кызыксыну уяту,ихтирам хисләре тәрбияләү. Шигырьнең эчтәлеге буенча үз фикерләрен әйтә белү,фикерләү ,хәтер сәләтен үстерү. Г,Тукайның тормыш һәм иҗат юлы белән таныштыру,әдәби әсәрләрне тыңлый ,эчтәлеген сөйли белүләренә ирешү. 1)татар халкының бөек шагый-ре Г.Тукай турындагы белем-нәрне тирәнәйтү; 2)балаларның хәтер сәләтен үстерү, сөйләмдә тотрыклы сүзтезмәләрнең мәгънәсен аңлату; 3)шигырь белән кызыксыну уяту, аны яттан өйрәнү теләге тудыру. 1)Г.Тукай әсәрләре белән та-	1.Әңгәмәләр. “Тукай әкиятләре”, “Кем ул Тукай”,”Тукай шигырьләре ”, “И туган тел, и матур тел” 2.Матур әдәбият:“Шаян песи” Г.Тукай, “Ташбака белән куян”Г.Тукай “Кызыклы шәкерт”,”Бала белән күбәләк”,”Безнең гаилә”,Г.Тукай әсәрләренә ясалган мультфильмнар карау. 3.Хәрәкәтле уен “Соры бүре**”** **УМК,(**татар халык уены) “Су анасы” **ММТЧ** , “Әтәчле” (татар халык уены) **ММТЧ,** ”Җиләк җыю”,”Тиенне тот”,”Бүредән кач”, 4. С.рольле уен: «Яшелчәләр кибетендә”, “Курчак төшке аш ашый”, “Пешекчеләр”, “Шоферлар” 5 Дид.уен: “Бу кайсы вакыт”, “Милли киемнәр”, “Түтәлдәме,агачтамы?”,“Нинди төстә” 6.Йомгаклау чарасы.Г.Тукай көненә багышланган бәйрәм иртәсе.

			“Бала белән күбәләк” сәхнәләштерү(1.6) **Рәсем.** Г.Тукай әкиятләрен үз теләкләре белән рәсемләү. **Рәсем.** “Төлке һәм куян” әкиятен рәсемләү **Әвәләү.** “Әкияти җәнлекләр”	ныштыруны дәвам итү; 2)диалогик сөйләм, үз фикереңне әйтә белү күнекмәләре булдыру; 3)бөҗәкләрнең кешеләр тормышындагы әһәмиятен аңлату, аларга карата сак караш тәрбияләү. Г.Тукай иҗатына хөрмәт, мәхәббәт тәрбияләү. Үз теләкләре белән рәсемләүгә ирешү, кызыксынуларын үстерү, мөстәкыйльлек тәрбияләү, иҗадилыкларын үстерү. Образлы күзаллауларын үстерүне дәвам итү. Сюжетлы композиция төзүне формалаштыру. Нинди образ булуга карап әвәләү алымын ирекле сайларга өйрәтү, җәнлекләрне әкияти образга хас, детальләр белән тулыландыру.	

М А Й	**“Хуш киләсең, ямьле җәй”**	**1-2 атна** **1 май-12 май** **“Күңелләрдә мәңге сакланыр”** **<u>Максат</u>**: Бөек Ватан сугышы геройлары турында күзаллауларын киңәйтү. **<u>Бурычлар:</u>** *Туган якка, туган телгә,Ватанга мәхәббәт, патриотик хисләр тәрбияләү. *Туган ил һәм дөньядагы вакыйгалар белән кызыксынучанлыкларын үстерү. *Ватан сугышында күрсәткән батырлыклар турында белем бирү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү.** “Җиңү алып килде май” **Сөйләм үстерү.** Сугыш ветераннары белән очрашу.”Бөек Җиңү”(1.6) **Сөйләм үстерү.** Шигыр уку: Э.Шарифуллина “Минем бабам”.(1.6)	Түгәрәкне дүрт тигез кисәккә бүлергә, бүлүдән барлыкка килгән өлешләрне әйтергә, бөтенне һәм өлешләрне чагыштырырга өйрәтү. Санау нәтиҗәсе предметның сыйфатына (үлчәменә, төсенә) бәйле түгеллеген аңлату. (Кабатлау) Безнең Ватаныбызның героик үткәне белән таныштыру, патриотик хисләр, туган якка тәрбияләү. Балаларда патриотик хисләр ,туган якка,туган телгә,Ватанга мәхәббәт тәрбияләү. Туган илгә һәм дөньядагы вакыйгалар белән кызыксынучанлыкны үстерү. Сугышчыларыбызның Бөек Ватан сугышында күрсәткән батырлыклары турында балаларның белемнәрен арттыру. 1)Балаларда патриотик хисләр , Ватанга мәхәббәт тәрбияләү, 2) анга алуларын, истә калдыра, хәтердә саклый белүләрен үстерү. 3)шигырь аша Бөек Ватан су-	1.Әңгәмәләр. “Җиңү бәйрәме”, “Минем бабам”, “Батырлык нинди була?”, “Кемнәр алар ветераннар?” 2.**УМК** картиналарын карау. 3.Бөек Ватан сугышына багышланган презентация карау. 4.Матур әдәбият. Э.Шарифуллина “Минем бабам”? “День Победы”, Синий платочек” җырларын өйрәнү. 9. Хәрәкәтле уен “Кем ераграк ыргыта” Татар халык уены **ММТЧ,**“Туп тәгәрәтү” Мари халык уены **ММТЧ** 11.Йомгаклау чарасы.Бөек җиңүгә багышланган бәйрәм иртәсе.

				гышы геройлары турында кү-заллауларын киңәйтү.	
			Рәсем. Җиңү көне.	*Әлеге тема белән бәйле пред-метларны сурәтләп, Җиңү көне турындагы үз хис-кичереш-ләрен мөстәкыйль җиткерә бе-лергә өйрәтү. *Сүрәтне бөтен битне тутырып яки киң полосада урнаштыру күнекмәсен ныгыту. *Алда көтелгән 9 Май көненә карата балаларның игътибарын һәм ихтирамын көчәйтү.	
			Рәсем. Сирень.	*Рәсем ясауның гадәти бул-маган ысулларын (пенопласт белән баскалап) белән таныш-тыруны дәвам итү. *Рәсемдә төрлечә эшләү ысул-ларын (пумала һәм бөке белән) бергә үреп биру күнекмәсен формалаштыру. *Бер төсне сыегайтып яки ку-ертып төрле төсмерләрен кул-ланырга өйрәтү, төс тоемлау-ны үстерү.	
			Кисеп ябыштыру. “Лаләләр”	Ике төстәге кәгазь алып, бер төсне икенчесе өстенә куеп, чәчәкләр кисәргә өйрәтү. Симметрияле кисү алымнарын (турыпочмаклы кәгазь битен	

				урталай бөкләп, битне бөкләү сызыгы буенча тоткан килеш яртылаш кисү) ныгыту. Балаларның әйләнә-тирә дөньяны нәфасәти кабул итүләрен үстерү.	
		Затна **15 май-19 май** **“Без табигать дуслары”** **Максат:**мул табигатьнең кеше тормышындагы әһәмиятен күрсәтү. **Бурычлар:** *балаларда кырларда, урман-болын-нарда үсеп утыручы үсемлекләргә сак караш тәрбияләү. *Андагы тереклек турындагы белем-нәрен тирәнәйтү, күзаллауларын үстерү. *Безнең якта үсүче дару үләннәрен тышкы кыяфәтләреннән таный белергә өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү.** “Кеше табигатьне ничек саклый”. **Сөйләм үстерү.** Урман почмагына экскурсия.(1.6)	Түгәрәкне дүрт тигез кисәккә бүлергә, бүлүдән барлыкка килгән өлешләрне әйтергә, бөтенне һәм өлешләрне чагыштырырга өйрәтү. Санау нәтиҗәсе предметның сыйфатына (үлчәменә, төсенә) бәйле түгеллеген аңлату. Балаларга кешеләрнең таби-гатьне ничек итеп саклаулары һәм кайгыртулары турында күзаллауларын бирү. Кызыл китап белән таныштыру, анда-гы саклана торган үсемлекләр һәм хайваннарның аз булуы, урынлы үсемлекләрне атау һәм күрсәтү. 1)Балаларда урманга һәм аның байлыкларына сак караш тәр-бияләү, 2)логик фикерләү сәләтен үс-терү, 3) табигаттәге бәйләнешләрне аңларга өйрәтү.	1.Әңгәмәләр. “Урман җәнлекләре”, “Бөҗәкләр кайда яши?”, “Без табигать дуслары”, “Канатлы дуслар” 2. **УМК** картиналарын карау. 3.Матур әдәбият; Ш.Галиев “ Камканы коткардым”,Ә.Гаффури “Суалчан кунакка бара”,табышмаклар,сынамышлар. Бармак уеннары 4.Әти-әниләр белән берлектә дару үләннә-реннәң гербарий ясау. 5. Хәрәкәтле уен “Төлке һәм тавыклар” (татар халык уены) **ММТЧ,**“Соры куян” (удмурт халык уены) **ММТЧ,** “Болында” (татар халык уены) **ММТЧ** 6. Йомгаклау чарасы.Экологик театр.

			Сөйләм үстерү. Шигырь уку: “ Камканы коткардым”-Ш.Галиев.(1.6)	1)Балаларда тереклек ияләренә карата сак караш тәрбияләү, 2)бәйләнешле сөйләмнәрен, күзәтүчәнлекләрен үстерү. 3) файдалы бөҗәкләр, зыянлы бөҗәкләр төшенчәсен аңларга ярдәм итү.	
			Рәсем. Тәүге чәчәкләр.	*Рәсем ясаганда төрле сурәт-ләү материалларын (балавыз, акбурлар, акварель буяулар) куллана белү. *Композиция ясау күнекмәлә-рен формалаштыруны дәвам итү. *Балаларны туган якның тәүге чәчәкләре белән таныштыру.	
			Рәсем. Болында күбәләкләр очалар.	Рәсемләүгә кызыксыну уяту, төсләр кушып матур күбәләк-ләр ясау, эстетик зәвыкларын үстерү, чисталык-пөхтәлек күнекмәләре тәрбияләү.	
			Әвәләү. “Кунаклар көтәбез”	Пластилинны тасма рәвешендә сузып чынаяк ясарга өйрәтү, өслекне тигезләү, шомарту алымнарын ныгыту. Кунакчыллык тәрбияләү.	

		4атна **22 май-26 май.** **Тема:”Без урман дуслары”** **Максат:** язгы табигатькә сакчыл караш тәрбияләү,яз сынамышларын кабатлау **Бурычлар:** 1.Балаларда урманга һәм аның байлыкларына сак караш тәрбияләү. 2.Кешеләр тарафыннан табигатьне сакларга кирәклеге турында нәтиҗә чыгара белү,логик фикер йөртә белү сәләтен үстерү. 3.Балаларның урман,андагы тереклек турындагы белемнәрен тирәнәйтү,мул табигатьнең кеше тормышында әһәмиятен аңлату	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү**. “Язгы урманга сәяхәт” (1.13) **Сөйләм үстерү.** “Урман дуслары” (1.6) **Сөйләм үстерү.** **“Татлы җәй”(1.6**	Берәмлекләрдән 5 санын төзүдә күнектерү. Билгеләнгән юнәлештә хәрәкәт итүне кабатлау. Атна көннәрен эзлекле рәвештә исемнәре атарга, бүген, кичә, иртәгә нинди көн икәнен кабатлау. Туган җиргә ,туган телгә, табигатькә мәхәббәт тәрбияләү,күз алдына китерү сәләтен үстерү,күзаллауларын киңәйтү,агач исемнәрен ныгыту .Балаларда урманга һәм аның байлыкларына сак караш тәрбияләү. Кешеләр тарафыннан табигатьне сакларга кирәклеге турында нәтиҗә чыгара белү,логик фикер йөртә белү сәләтен үстерү. Балаларның урман,андагы тереклек турындагы белемнәрен тирәнәйтү,мул табигатьнең кеше тормышында әһәмиятен аңлату Җәйге табигатьнең матурлыгына соклана белү,күзәтүчәнлек һәм кызыксыну хисе тәрбияләү.Балаларның сүзлек	1.Әңгәмә.”Урман дуслары”,”Кышлаучы кошлар”,”Кыргый хайваннар”,”Язгы урман” 2.Матур әдәбият: “Агачларда авырый”,”Керпе”,”Күңелле Чыпчык белән күңелсез Карга”М.Пришвин”Туган илем”,М.Фәйзуллина”Бал корты”(1.10) 3.Үстерелешле уен :”Безнең яшел докторлар”,”Без урманга барган идек” 4.Дидактик уен:”Табышмак буенча агачны бел һәм күрсәт””Кошларны җый””Кем нәрсә ярата” 5.Хәрәкәтле уен:”Аю урманында”,”Җиләк җыю”,”Тиенне тот”,”Бүредән кач”,”Кошлар һәм мәче” 6.Бармак уены; “Кошларны сыйлау”,”Куян барабан” 7.Йомгаклау чарасы.Әти-әниләр белән берлектә стенгазета әзерләү.

				запасын арттыру,бәйләнешле сөйләм телен,фикерне бер юнәлештә туплый белү сәләтен үстерү.Әкиятләргә кызыксыну уяту,сөйли белү теләге тудыру,аңларга өйрәтү 	
			Рәсем. Китап бите кыстыргычы.	Балаларны декоратив-гамәли сәнгать үрнәге Городец бизәге белән таныштыру. Бизәкне озынча полосада урнаштыру күнекмәсен ныгыту. Халык осталары эшләнмәләрен күреп соклана белүне үстерү.	
			Рәсем. Хохлома подносы.	Хохлома бизәкләре элементлары кулланып, түгәрәк өслектә сүрәт ясарга өйрәтү, пумала белән ясауны, мамык таякчыклар белән баскалау ысулларын аралаштырып эшләү. Гуашь beлэнт эш күнекмәсен ныгыту, нәфасәти кабул итүне үстерү.	
			Кисеп ябыштыру. Витамин әфлисуннар.	Үзәге аша берничә кат бөкләнгән бертөстәге кәгазьдән урталай бүленгән әфлисун кисеп алырга өйрәтү. Төрлечә кисеп ябыштыру ысуллары белән таныштырып балаларның ябыштыру күнекмәләрен үстерү.	

		5 атна **29 май-31 май** **“Исәнме җәй!”** **<u>Максат:</u>**җәйге матурлыкны күрә бе-лергә өйрәтү. **<u>Бурычлар:</u>** *Табигать күренешләре турында бе- лемнәрен баету. *Җәй фасылының үзенчәлекләрен аң-лату. *Җәйге табигатькә сокланып аны тас-вирлап сөйләргә өйрәтү.	**Элементар математик күзаллауны формалаштыру.** **Танып белү.** “Сабан туе-дуслык бәйрәме” **Сөйләм үстерү.** Ф.Зариф “Татлы җәй”(1.6) **Сөйләм үстерү.** Уен –викторина: “Чәчәкләр –томыш яме”.(1.6)	10 эчендә янәшә торган саннарны чагыштыруны, “ничә?”, “кайсы сан зуррак (кечкенәррәк)?” сорауларына җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү. Түгәрәк һәм квадратны 2, 4 тигез кисәккә бүлә белү кунекмәсен ныгыту(кабатлау). Милли бәйрәмнәр турында бе-лемнәрен үстерү, татар халкы-ның йола-бәйрәмнәренә хөр-мәт тәрбияләү, Сабантуй бәй-рәменең барлык халыклар өчен дуслык бәйрәме икәнен аңлату. Җәйге табигатьнең матурлыгына соклана белү,күзәтүчәнлек һәм кызыксыну хисе тәрбияләү. Балаларның сүзлек запасын арттыру,бәйләнешле сөйләм телен ,фикерне бер юнәлештә туплый белү сәләтен үстерү. Әкиятләргә кызыксыну уяту.сөйли белү теләге тудыру,аңларга өйрәтү. Чәчәкләр турында белемнәрен арттыру. 1)Чәчәкләргә сакчыл караш тәрбияләү,	1.Әңгәмә; “Җәй җитте”, “Җәйге киемнәр”, “Җәйге табигать”, “Без ничек чыныгабыз” 2.Саф һавада күзәтүләр. **УМК** 3.Матур әдәбият: 4.Уен майданчыгында клумбаларга чәчәкләр рассадаларын күчереп утырту. 5.Х/уен “Чүлмәк сатыш”, “Куып тот” (татар халык уены) **ММТЧ,** “Түгәрәк буйлап” (мордва халык уены,) ,“Туп тәгәрәтү” (мари халык уены)**ММТЧ,** “Тәкыя үрәм” (татар халык уены)М**МТЧ** 9.С-рольле уеннар уйнау 10.Йомгаклау чарасы. “Бакчабызда Сабантуй бөйрәме”.

				2)мөстәкыйль фикерләү, фикерне бер юнәлештә туплый белү сәләтен үстерү, 3)чәчәкләрне танып, тасвирлап сөйләргә өйрәтү.	
			Рәсем. Сабантуй ярышлары.	*Балаларның алдан уйлап эшләүләренә ирешү. Ярышта катнашучыларның җитезлек, тизлек, көчлелек сыйфатларын катлаулы булмаган сюжет төзеп, рәсемдә күрсәтүгә этәрү. Сабантуй күренешләрен нәфасәти кабул итүгә юнәлтү. *Таяну сызыклары буенча хәрәкәтне, позаны рәсемдә күрсәтә белүне ныгыту. *Балаларны татар халык мәдәнияте белән таныштыру, халык бәйрәменә кызыксыну уяту, гражданлык һәм патриотизм хисләре, гомумхалык бәйрәменә катнашы булу тойгысы уяту.	
			Рәсем. Түбәтәй.	Декоратив-гамәли сәнгать предметлары белән таныштыруны дәвам итү. Бизәк элементларын сайлап, аларны дөрес урнаштырып, татар ир-егетләренең милли баш киемен бизәргә, түгәрәк эченә рәсем төшерергә өйрәтү.	

			      Әвәләү. Үз теләгең буенча әвәләү. **Элементар математик күзаллауны формалаштыру.**	*Татар милли орнаментын таный һәм элементларын атый белүгә ирешү. *Түбәтәй бизәүгә иҗади омтылыш уяту. Өйрәнгән әвәләү алымнарын ныгыту. Мөстәкыйль әвәләү элементы сайлауга ирешү. Түгәрәкне дүрт тигез кисәккә бүлергә, бүлүдән барлыкка килгән өлешләрне әйтергә, бөтенне һәм өлешләрне чагыштырырга өйрәтү. Санау нәтиҗәсе предметның сыйфатына (үлчәменә, төсенә) бәйле түгеллеген аңлату (кабатлау).	

Кушымта 2

Конструктив- модельле эшчәнлек буенча перспектив план

Ай	Атна	Тема	Максат
СЕНТЯБРЬ	**1 атна**	Кәгазьдән стакан конструкцияләү.	Кәгазьне бөкләп (оригами) стакан ясарга өйрәтү. Мөстәкыйльлек тәрбияләү.
	2 атна	Йөк машиналары.	*Кору ысулларын искә төшерү һәм ныгыту, үрнәкне анализлау, билгеле бер эзлеклелектә төзү күнекмәсен камилләштерү. *Кубикларны борыслар белән, пластиналарны кирпечләр белән алмаштырырга өйрәтү.
	3 атна	“Табигый материалдан кошчык”	Табигый материалдан кошчык ясарга өйрәтү.
	4 атна	“Кояшлы шәһәр архитекторлары”	*Балаларны төрле һөнәр ияләре белән таныштыру, балаларда архитектор профессиясе турында күзаллау уяту. Үзләре ниятләгәнчә биналар коруда күнекмә бирү. *Чынбарлыкта әлегә булмаган, ләкин киләчәктә төзеләчәк йортларны күз алдына китереп эшләүгә ирешү. *Бинаны корганда сабырлык һәм пөхтәлек тәрбияләү.
	5 атна	“Үзебезнең бистә”	Кул астында булган төзү материалларыннан үзебез яши торган бистәне төзү.
ОКТЯБРЬ	**1 атна**	Өйләр.	Төзү материаллары, конструкция детальләре турында күзаллауларын ачыклау: детальләрне тоташтыру алуларын билгеләү; балаларда иҗадилыкны, мөстәкыйльлекне, фикерләү сәләтен үстерү; төзелеш эшләренә кызыксыну тәрбияләү.
	2атна	“Ромашка чәчәге”	Табигать материаллары белән эшләү күнекмәләрен үстерү. Табигать материалларын кулланып ромашка чәчәген ясарга өйрәтү. Үсемлекләргә сак караш һәм кызыксыфнучанлык тәрбияләү.
	3 атна	“Кыргый хайваннар”.	*Турыпочмаклы кәгазь битен урталай бөкләп, детальләр өстәп, күләмле фигуралар ясарга өйрәтү. *Чынбарлыкта күргәннәрен үзләре ясаячак уенчыкларда гәүдәләндерергә өйрәтүне дәвам итү. *Эш өчен кирәкле материалны мөстәкыйль сайлый белү күнекмәсен ныгыту.

			Турыпочмаклы кәгазь битен урталай бөкләп , детальләр өстәп , күләмле фи-гуралар ясарга өйрәтү. Чынбарлыкта күргәннәрен үзләре ясаячак уенчыкларда гәүдәләндерергә өйрәтүне дәвам итү. Эш өчен кирәкле материалны мөстәкыйь сайлыйбелү күнекмәсен ныгыту.
	4атна	"Кояшлы авылым"(күмәк эш).	*Балаларны күмәк эшләргә, кайсы эшне кем башкарасын үзара килешеп, үз корылмаларын алдан ниятләгәнчә берләштерергә өйрәтү. *Үз корылмаларын ничек төзергә икәнлеген һәм аны планлаштыру этапларын анализ нигезендә табу күнекмәсен ныгыту. *Язучы Н.Носовның "Белмәмеш Кояшлы авылда (шәһәрдә)" әсәренең өзекләрен укып фикер алышулар аша һәм күмәк хезмәт ярдәмендә балалар арасында дуслык мөнәсәбәтләре тәрбияләү.
Н О Я Б Р Ь	**1 атна**	"Гаҗәп кешеләр"	*Балаларны иҗади образлар тудыруда кулланылачак табигый материал үзенчәлекләрен (форма, фактура) күрә, тоя белергә өйрәтү. *Үрнәкләрне, иллюстрацияләрне анализлау осталыкларын үстерү; эш өчен кирәкле материалны мөстәкыйль рәвештә сайлый белүләренә ирешү. *Ассоциатив фикерләүне үстерү.
	2 атна	"Теремкәй"	Балаларны җәнлек фигураларын кәгазьдән бөкләп ясарга өйрәтү,бөкләү этапларын билгеләү,җәнлек сыннарын бердәм сюжетка берләштерү. Таныш булган җәнлек сыннарының башка вариантларын ясарга этәрү.Халык авыз иҗаты белән кызыксынуны үстерү.
	3 атна	Лего конструкторларыннан кору: "Сарайлар"	*Бер үк объектны төрле зурлыкта һәм төрле рәвештә кора белүгә ирешү. *Детальләрне дөрес итеп урнаштырып, нык корылма ясау күнекмәсен ныгыту. *Фикер йөртү, сөйләү, проектлар презентацияләү күнекмәләрен үстерү. Балаларда проект авторы турында күзаллау формалаштыру.
	4 атна	"Авыл урамы"	Балаларга урам төзергә тәкъдим итү, төрле зурлыктагы өйләр ясау, аларны урам ясап урнаштыру.
	5 атна	Цилиндр рәвешенә ките-релгән кәгазьдән кору: "Кыргый хайваннар.	*Балаларны әзер өлге буенча эшләргә (турыпочмаклы тыгыз кәгазьне цилиндр рәвешендә) төрергә һәм ябыштырырга, детальләрдән җәнлек сынын төзергә өйрәтергә. *Формаларын салмак кисеп ясауга күнектерү. *Образлы фикерләүне үстерү.
Д Е К А	**1атна**	Машина.	Кирпечкә кубикны куеп уенчык төзи белү, предметларның үзлекләрен чагыш-тырып карый белү, машинага курчакны утыртып йөртеп булуын аңлату.

Б Р Ь			
	2 атна	Кәгазьдән кору: “Биек һәм тәбәнәк чыршылар”	*Квадрат кәгазь битен, якларын һәм почмакларын туры китереп, диагональ буенча бөкләргә өйрәтү. *Эшләнмәне ясаганда, бөкләү этапларын планлаштыра белүгә ирешү. *Нәфасәти бәяләүне формалаштыру.
	3 атна	Фонарь .	Балаларны уенчык фонарь ясарга өйрәтү. Кәгазьне урталай бөкләү һәм тигез итеп кисеп алу, кайчы белән кисү күнекмәләрен ныгыту
	4атна	“Уенчык ясау”.	Балаларны музыка уен коралы ясарга өйрәтүне дәвам итү: иҗадилыкларын, фантазияләрен үстерү, чиста-пөхтә эшләүләренә ирешү.
Я Н В А Р Ь	**2 атна**	“Йөк машиналары”	Кору ысулларын искә төшерү һәм ныгыту,үрнәкне анализлау,билгеле бер эзлеклелектә төзү күнекмәсен камилләштерү. Кубикларны борыслар белән плас-тиналарны кирпечләр белән алмаштырырга өйрәтү.Россия һәм Татарстан тер-риториясендә эшләп чыгарыла торган йөк машиналары белән таныштырып , горурлык хисләре тәрбияләү.
	3атна	“Мәдәният йорты”	*Кору өчен кирәкле материалларны мөстәкыйль сайлау күнекмәсен үстерү. *Коруның элеге төре белән кызыксыну, уйлап чыгарып кору теләге уяту.
	4атна	Күзаллап кору: “Маэмайга йорт”	*Балаларны корылачак бина зурлыгы, өлешләре турында үзара килешеп, кү-мәк эшләргә өйрәтүне дәвам итү. *Балаларның үзләре корасы бинаны гомуми конструкция белән үзара чагыш-тырып эшләргә күнектерү. *С.Маршак тәрҗемә иткән “Маэмай төзегән йорт” дигән инглиз такмазасы белән таныштыру.
Ф Е В Р А Л Ь	**1атна**	“Самолет”	Бер билгеле буенча классификацияләргә өйрәтү, әйберләрнең зурлыгын күз үлчәме белән билгели алу (өстәрәк, астарак), төрле формадагы төзелеш мате-риалларын куллану, (кирпичләр, пластиналар), төрле транспорт төрләренә карата кызыксыну уяту.
	2 атна		Төзелеш материалларыннан балаларның теләкләре буенча төзү. Кемнең нәрсә

		Балаларның теләкләре буенча конструкцияләү.	эшләячәген уртак фикергә килеп хәл итү күнекмәләрен үстерү
	3 атна	Табигый материалдан кору: “Чәчәкләр белән бизәлгән рам”	*Табигый материал кулланып бизәү элементлары белән таныштыруны дәвам итү. *Бизәк элементларын турыпочмаклыкның почмакларына, ян-якларына, капма-каршы почмакларына урнаштыру күнекмәсен ныгыту. *Мөстәкыйльлекне, иҗади күзаллауларны үстерү. Әниләрнең җирдә иң кадерле кеше булуларына ышандыру, аларның һәрвакыт сөендерү, шатландыру теләге уяту, әниләре турында эзлекле сөйләргә этәрү.
	4 атна.	Кәгазьдән конструкцияләү: “Көймә”	Кәгазь битләрен төрле юнәлештә бөкләү осталыкларын ныгыту.күз үлчәмнәрен үстерү, әйберләрне нык итепэшләргә өйрәтү
М А Р Т	**1 атна**	Балаларның теләкләре буенча кәгазьдән битлекләр ясау.	Балаларны әзер шаблонны буяп төрле әкият геройлары битлекләре ясарга өйрәтү. Резинка тагып ,аны кияр өчен яраклаштыру. Әзер битлекләрне киеп балаларга яхшы таныш булган әкиятләрне сәхнәләштереп уйнау.
	2 атна	“Китапчык”.	Кәгазь белән эшләү күнекмәләрен ныгыту, логик фикерләү, иҗадилыкларын үстерү.
	3 атна	“Доктор Айболит сумкасы”	Беренче ярдәм күрсәтү сумкасынданиләр булуын ачыклау. Кәгазьдән Доктор Айболит сумкасын ясау һәм өйдә сумканы мед. инструментлары ясап тутырырга тәкъдим итү.
	4 атна	Кәгазьдән кору: “Парашют”	*Конус рәвешенә китерелгән кәгазьдән күләмле уенчыклар ясарга өйрәтү. *Эшләнмәне формасына карап бизәү күнекмәсен ныгыту. *Балаларны уенда аралашуга этәрү.
	5 атна	Кәгазьдән кору: “Умырзаялы кәрзин”.	*Балаларны өлге буенча корырга (зур квадраттан 16 квадрат бөкләп куярга, бер рәт квадратны кисеп алып,өстән һәм астан кисеп җибәреп, ачык тартма ясарга) өйрәтү. *Әзер эшләнмәне үзең күзаллаганча пластилиннан чәчәкләр ясап тулылан-дыру күнекмәсен ныгыту. *Конструктив фикерләүне үстерү, өстәмә детальләрне сүрәтләү ысулларын мөстәкыйль уйлап табарга ирешү.
А П Р Е Л Ь	**1атна**	Табигый материалдан корып ясау: “Шүрәле”.	*Әзерләнә торган эшләнмә белән чынбарлык дөнья арасында бәйләнеш табарга өйрәтүне дәвам итү. *Балалар бакчасы участогыннан, парк яки урманда җыелган агач, куак ботакларыннан, чыршы һәм нарат күркәләреннән, үсемлек орлыкларыннан пластилин белән беркетеп уенчыклар ясарга өйрәтү аша балаларда туган як табигате белән кызыксыну хисе тәрбияләү.

	2 атна	Янгын сүндерү машинасы ясау	Балаларны конструктордан машина ясарга өйрәтү, балаларның уйлау, фикерләү сәләтен, бармак мускулларын үстерү.
	3атна	“Ракета”	Геометрик фигуралардан космик ракета төзергә өйрәтү, балаларның иҗадилыкларын, фантазияләрен, күзаллауларын үстерү.
	4 атна	Табигый материалдан кору:“Урманда нәрсә очрый?”.	*Табигый материал белән эшләү теләге уяту, детальләрне пластилин һәм вак ботаклар белән ялгарга өйрәтү. *Нык эшләнмә ясау күнекмәсен камилләштерү. *Үзеңнең һәм башка балаларның эшләрен тәнкыйть күзлегеннән чыгып бәяләргә өйрәтү.
МАЙ	**1-2 атна (кабат лау)**	Балаларның теләкләре буенча конструкцияләү.	Төзелеш материалларыннан балаларның теләкләре буенча төзү. Кемнең нәрсә эшләячәген уртак фикергә килеп хәл итү күнекмәләрен үстерү.
	3-4 атна (кабат лау)	Комнан биек манара.	Юеш комнан төрле биеклектә манаралар төзергә өйрәтү. Комның төрле халәттә була алуын аңлату.

Кушымта 3

Кул хезмәте буенча перспектив план .

	Тема	Максат	Җиһазлар	Кулланылган әдәбият
сентябрь	Уенчыклар кибете	Үрнәкләрне,иллюстрацияләрне анализлау осталыкларын үстерү; эш өчен кирәкле материалны мөстәкыль рәвештә сайлый белүләренә ирешү. Ассоциатив фикерләүне үстерү.	Кәгазь битләре,клей,каран-дашлар.	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”68 бит
октябрь	Кәрзин	Эшләнмәне ясаганда, бөкләү этапларын планлаштырып белүгә ирешү. * Нәфәсәти бәяләүне формалаштыру.	Кәгазь битләре,клей,каранд ашлар.	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”69 бит
ноябрь	Әкияти өй	Эшләнмәне ясаганда, бөкләү этапларын планлаштырып белүгә ирешү. * Нәфәсәти бәяләүне формалаштыру.	Серпантин,фольга кәгазь кебеге, полоскалар төсле кәгазьдән	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”69 бит
декабрь	Яна ел уенчыклары	Яңа ел бәйрәме- уртак шатлыклы чарага әзерлек вакытында һәр баланы катнаштырып, аларда үзләренең кирәклекләрен тоюхисе уяту. * Нәфәсәти бәяләүне формалаштыру.	Төсле кәгазьләр, карндашлар.,клей	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”70 бит

	Уенчыклар	Эшләнмәне ясаганда, бөкләү этапларын планлаштырып белүгә ирешү. * Нәфәсәти бәяләүне формалаштыру.	Шаблоны,төсле кэгазьлэр,карндаш,клей	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”72бит
январь	Чебурашка	Эшләнмәне ясаганда, бөкләү этапларын планлаштырып белүгә ирешү. * Нәфәсәти бәяләүне формалаштыру.	Кэгазь,карандашлар. клей	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”72бит
	вагон	Квадрат һәм турыпочмаклык почмкларын түгәрәкләп кисү, тар кәгазь тасмалар кисеп алу күнекмәләрен ныгыту.	Трафаретлар тәгәрмәч өчен,полоскалар, карандашлар,клей.	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”76 бит
февраль	Кар бабай		Поролон ,клей пва,карандаши.	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”77бит
март	Кош	Сурәтне өлешләрдән төзергә, агач ботакла-рын, куркәләр куеп , эшләнмәне тулыланды-рырга өйрәтүне дәвам итү. - Ассоциатив фикерләүне үстерү, кош гәүдәсе өчен кисеп ясалган өлешләрне дөрес урнаштыру күнекмәсен камилләштерү. - Материаллар белән пөхтә һәм сак эшләргә өйрәтү.	Агач ботагы, куркә, клей	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”80бит

а п р е л ь	Куян койрыгы	Сурәтне өлешләрдән төзергә, агач ботакларын, шишка ясап, эшләнмәне тулылан-дырырга өйрәтүне дәвам итү. - Ассоциатив фикерләүне үстерү, кош гәүдәсе өчен кисеп ясалган өлешләрне дөрес урнаштыру күнекмәсен камилләштерү. - Материаллар белән пөхтә һәм сак эшләргә өйрәтү.	Агач ботагы,клей, шишка.	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”80бит
м а й	Панно	Эшләү барышында төрле материалларны яраштыру күнекмәсен ныгыту. - Күзге төсләр гүзәллеген күреп соклану хисен тәр бияләү. -	Шишки, кипкән яфраклар, кипкән чәчәкләр.	Л.В.Куцакова “Конструирование и художественный труд в детском саду”80бит

Кулланылган әдәбият

1.1 Р.К.Шаехова “Раз –словечко,два-словечко” 2011
1.2 С.М.Гаффарова,Н.М.Шариева “Татарча сөйләшәбез” методик кулланма
1.3 С.М.Гаффарова,Ч.Р.Гаффарова,Г.З.Гараева “”Изучаем русский язык”
1.4 К.В.Закирова, Л.Р. Мортазина
“Балачак – уйнап – көлеп үсәр чак”Методик кулланма
1.5 К.В.Закирова, Л.Р. Мортазина
“Әй уйныйбыз, уйныйбыз...”Методик кулланма
1.6 З.М. Зарипова, Л.Н Вәҗиева
“Туган телдә сөйләшәбез”Методик кулланма
1.7 З.М.Зарипова, Р.С. Исаева
“Үстерешле уеннар”Методик кулланма
1.8 З.М.Зарипова, А.Х. Габдрахманова, А.Т. Миникаева
“Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге”
“Непосредственно образовательная деятельность в детском саду”
1.9 К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова, Г.М.Сафиуллина
“Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе”Методик кулланма
1.10 К.В.Закирова “Балачак аланы”
1.11 И.А.Помораева,В.А.Позина “Формирование элементарных математических представлений (5-6 яшь)
1.12 Р.М. Зиннәтова“Сүрәтләү һәм кору эшчәнлеге “(5-6 яшь)
1.13 Н.Г. Гарипова, Р.С. Әхмәтова, Ф.М. Хәсәнова“Әйләнә-тирә дөнья белән танышу” (5-6 яшь)
1.14 Г.Ә. Нәбиуллина, Л.Г. Гыйләҗева, В.М. Камалова“Татар телендә сөйләм үстерү “ (5-6 яшь)
1.15 Г.Ә. Нәбиуллина, Л.Г. Гыйләҗева“Балалар дөньясы” Хрестоматия (5-6 яшь)
1.16 Р.М.Зиннатова “Изобразительная деятельность и конструирование”

Прошнуровано, пронумеровано
и скреплено печатью ______ листов
Заведующий ____________ Г.Х.Хайруллина